

Arrest

**nr. 341 503 van 20 februari 2026
in de zaak RvV X / VK**

Inzake: X

**Gekozen woonplaats: ten kantore van advocaat M.-C. WARLOP
J. Swartenbroucklaan 14
1090 BRUSSEL**

tegen:

de commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen

DE VERENIGDE KAMERS VAN DE RAAD VOOR VREEMDELINGENBETWISTINGEN,

Gezien het verzoekschrift dat X, die verklaart van Palestijnse nationaliteit te zijn, op 14 augustus 2024 heeft ingediend tegen de beslissing van de commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen van 31 juli 2024.

Gelet op artikel 51/4 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

Gezien de nota met opmerkingen en het administratief dossier.

Gelet op de beschikking van 2 september 2025, waarbij de terechtzitting wordt bepaald op 23 september 2025.

Gezien het tussenarrest van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen met nr. 337 473 van 10 december 2025, waarbij de debatten worden heropend op 7 januari 2026.

Gehoord het verslag van kamervoorzitter M. MAES TORRES LOREDO.

Gehoord de opmerkingen van de verzoekende partij en haar advocaat A. HAEGEMAN *loco* advocaat M.-C. WARLOP, en van attaché E. VANMECHELEN, die verschijnt voor de verwerende partij.

WIJST NA BERAAD HET VOLGENDE ARREST:

1. Over de gegevens van de zaak

1.1. Verzoeker werd op 3 juli 2020 als vluchteling erkend in Griekenland.

1.2. Hij dient op 8 februari 2021 een eerste verzoek om internationale bescherming in bij de Belgische overheden. Zijn persoonlijk onderhoud vindt plaats op 15 juni 2021. Op 6 december 2021 neemt de commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen (hierna: de commissaris-generaal) een beslissing tot niet-ontvankelijkheid van het verzoek omdat verzoeker reeds internationale bescherming geniet in een andere EU-lidstaat op grond van artikel 57/6, § 3, eerste lid, 3° van de wet van de 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (hierna: de Vreemdelingenwet).

Deze beslissing wordt door de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (hierna: de Raad) bevestigd op 20 april 2022 bij arrest nr. 271 439.

1.3. Op 20 juli 2022 dient verzoeker een tweede verzoek om internationale bescherming in. De commissaris-generaal verklaart dit volgend verzoek op 8 september 2022 niet-ontvankelijk bij gebrek aan nieuwe elementen of feiten die de kans aanzienlijk groter maken dat verzoeker voor internationale bescherming in aanmerking komt, en dit op grond van artikel 57/6/2, § 1 van de Vreemdelingenwet.

Het beroep dat verzoeker hiertegen indient, wordt door de Raad verworpen bij arrest nr. 294 077 van 12 september 2023.

1.4. Op 6 maart 2024 dient verzoeker zijn derde en huidig beschermingsverzoek in bij de Belgische overheden.

1.5. Op 31 juli 2024 verklaart de commissaris-generaal dit derde beschermingsverzoek wederom niet-ontvankelijk op grond van artikel 57/6/2, § 1 van de Vreemdelingenwet.

Dit is de bestreden beslissing, waarvan de motieven luiden als volgt:

“(…)

A. Feitenrelaas

U verklaarde een soennitische moslim van Palestijnse origine te zijn. Uw familie is oorspronkelijk afkomstig van Sawafir. In 1948 of 1967 - u weet het niet goed - kwam uw familie in Gaza terecht. U en uw familie zijn geregistreerd bij UNRWA. U werd in 1988 in Mekka, Saoudi-Arabië, geboren. Uw ouders verbleven er toen omwille van het werk van uw vader. U liep school tot de 5de klas. Nadien keerde u met uw gezin terug naar Gaza. Jullie vestigden zich in Moaskar al-Shata, in Gaza-stad. Na uw terugkeer naar Gaza volgde u nog 1 jaar school. U diende uw studies vervolgens te stoppen omwille van financiële moeilijkheden. U begon te werken in de bouw en als schilder. U sloot zich aan bij Fatah. In 2005 begon u te werken voor de autoriteiten van Ramallah, dit als militair. Sinds Hamas de macht greep in 2006, werkt u niet meer. Op 23 maart 2010 huwde u in Gaza officieel met A. A., een nicht langs vaderszijde. Zij woonde eveneens in Saoudi-Arabië en had er een verblijfsvergunning. Na jullie huwelijk verhuisde ze naar Gaza. Na een jaar liet uw echtgenote u weten dat ze het leven in Gaza niet gewoon kon worden en ze keerde terug naar Saoudi-Arabië. U deed een aanvraag om u eveneens in Saoudi-Arabië te vestigen maar uw aanvraag werd geweigerd. In 2015 scheidde u en uw echtgenote officieel. Jullie hebben samen één dochter, M., en zij verblijft met uw ex-vrouw in Saoudi-Arabië. U heeft tot op heden telefonisch contact met uw dochter. U kende in Gaza problemen met Hamas, u werd gearresteerd en opgesloten. Uit vrees voor Hamas verliet u Gaza op 21 juli 2019, dit legaal met uw eigen paspoort en een visum voor Turkije. U reisde via de Rafah-grenspost en vervolgens Egypte naar Turkije. Na een tweetal maanden in Turkije vervolgde u uw weg tot in Griekenland. U kwam in Griekenland aan op 17 september 2019, werd in Griekenland opgepakt en uw vingerafdrukken werden genomen. U verzocht uiteindelijk eveneens in september 2019 om internationale bescherming in Griekenland. U verbleef in een vluchtelingenkamp op Samos. Ongeveer een jaar en twee maanden na uw aankomst in Griekenland verkreeg u er internationale bescherming. U diende vervolgens het opvangcentrum te verlaten en u vestigde zich buiten het kamp in een tent die u zelf opbouwde. U verbleef er een vijftal maanden. Omwille van de lockdown tengevolge de corona-pandemie mocht u Samos niet verlaten. In Samos werd u geconfronteerd met racisme. Zo kreeg u opmerkingen van Grieken wanneer u naar het strand wilde. U schreef zich op Samos in bij een interimkantoor dat vluchtelingen helpt om werk te vinden, maar dit leverde niets op. Eenmaal de lockdown werd opgeheven, trok u naar Athene waar u onderdak vond bij een vriend in zijn appartement. U verbleef ongeveer een maand in Athene. In die periode probeerde u werk te vinden, doch tevergeefs. Een week na uw aankomst in Athene zou u door Griekse burgers zijn geïntimideerd en aangevallen. Er ontstond een handgemeen en u kreeg klappen. Een Egyptisch man kwam tussenbeide en het conflict kwam tot een einde. Een week later zou u een tweede incident hebben meegemaakt. Toen u op weg was naar de winkel, zou u opnieuw zijn aangevallen door een Griekse dievenbende. Ze vielen u aan, hadden messen bij zich en uw geld en gsm werden gestolen. U besliste toen dat u niet langer in Griekenland zou blijven. U regelde uw reis en reisde met uw Griekse documenten met het vliegtuig vanuit Athene naar België. U heeft hier familie en hoorde via hen dat België een goed land is. Op 8 februari 2021, de dag van uw aankomst in België, verzocht u hier een eerste keer om internationale bescherming. U kan niet terug naar Griekenland want het leven is er moeilijk. Ter staving van uw eerste verzoek legde u volgende documenten neer: uw identiteitskaart voor Palestijnse vluchtelingen, uw paspoort voor Palestijnse vluchtelingen, een kopie van uw geboorteakte, een kopie van uw UNRWA kaart en een kopie van uw huwelijksakte.

Op 7 december 2021 verklaarde het Commissariaat-generaal (CGVS) uw eerste verzoek niet-ontvankelijk daar u reeds internationale bescherming geniet in Griekenland. Uw beroep tegen deze beslissing werd op 20 april 2022 door de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RvV) verworpen.

U bleef in België en diende op 20 juli 2022 **een tweede verzoek** in, u stelde dat Griekenland onveilig is en er niets is, u woonde in een tent in de bergen op het eiland Samos. Er zijn geen nieuwe elementen wat betreft Griekenland, zo gaf u aan. U stelde in Gaza nog steeds problemen te hebben met Hamas, die bij u langs kwamen. Ter staving van uw tweede verzoek legde u een Grieks document neer dat u een aantal dagen na uw aankomst in Griekenland hebt gekregen en waarin u het bevel kreeg het grondgebied te verlaten. Later, na afgifte van dit stuk, kreeg u er een verblijfskaart. U legt eveneens een oproepingsbrief neer, dd. 15.06.2019, opgesteld door Hamas om aan te tonen dat u nog steeds problemen kende met deze partij. U stelde hier nog naar een psycholoog te gaan, maar geen medicatie te nemen.

Het CGVS verklaarde op 8 september 2022 uw tweede verzoek niet-ontvankelijk gelet op uw nog steeds geldende internationale beschermingsstatus in Griekenland. U ging opnieuw in beroep tegen uw beslissing, doch de RvV verwierp dit beroep met het arrest van 12 september 2023.

Zonder België te verlaten diende u op 6 maart 2024 **een derde verzoek** om internationale bescherming in. U verwijst naar de moeilijke omstandigheden in België omdat u hier op straat leeft. Hierbij komt dat uw vier zussen en twee broers inmiddels zijn omgekomen ten gevolge van de huidige oorlog in Gaza. U hekelt dat andere Palestijnen in tegenstelling tot u wel een positieve beslissing hebben gekregen, zelfs diegenen met een status in Griekenland. Zelf kan u niet terug naar Griekenland omdat de mensen daar racisten zijn. Ter staving van dit derde verzoek dient u uw Griekse verblijfskaart in, die u in tweeën heeft gebroken.

B. Motivering

Wat betreft de beoordeling in toepassing van artikel 48/9 van de Vreemdelingenwet, moet vooreerst worden opgemerkt dat het Commissariaat-generaal naar aanleiding van uw tweede verzoek om internationale bescherming géén bijzondere procedurele noden in uw hoofde heeft kunnen vaststellen die het nemen van bepaalde specifieke steunmaatregelen rechtvaardigen.

Op grond van het geheel van de gegevens die actueel in uw administratief dossier voorhanden zijn, kan worden vastgesteld dat er zich géén bijkomende elementen aandienen noch door u worden aangereikt die hier een ander licht op werpen.

Bijgevolg blijft de vorige beoordeling onverkort gelden en kan er in het kader van onderhavige procedure redelijkerwijze worden aangenomen dat uw rechten gerespecteerd worden en dat u in de gegeven omstandigheden kunt voldoen aan uw verplichtingen.

Na onderzoek van alle stukken aanwezig in uw administratief dossier, dient vastgesteld te worden dat uw verzoek niet-ontvankelijk moet verklaard worden.

In overeenstemming met artikel 57/6/2, § 1, eerste lid van de Vreemdelingenwet, onderzoekt de Commissaris-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen in geval van een volgend verzoek bij voorrang of er nieuwe elementen of feiten aan de orde zijn, of door de verzoeker zijn voorgelegd, die de kans aanzienlijk groter maken dat de verzoeker voor erkenning als vluchteling in de zin van artikel 48/3 of voor subsidiaire bescherming in de zin van artikel 48/4 in aanmerking komt. Bij gebrek aan dergelijke elementen, verklaart de Commissaris-generaal het verzoek niet-ontvankelijk.

Zo dient te worden opgemerkt dat uw eerste verzoek door het CGVS niet-ontvankelijk werd verklaard omdat u geen elementen had aangebracht waaruit blijkt dat van u niet redelijkerwijs zou kunnen worden verwacht dat u zich beroept op de beschermingsstatus die u in Griekenland reeds werd toegekend. Het vermoeden dat uw grondrechten als begunstigde van internationale bescherming in Griekenland zullen worden geëerbiedigd, werd door u niet weerlegd. De Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RvV) was daarenboven van oordeel dat de door uw advocaat in beroep neergelegde nota van de klinisch psycholoog dd.21.02.2021 niet aannemelijk maakte dat u een dermate kwetsbaar profiel heeft wat u zou verhinderen uw rechten te doen gelden verbonden aan uw status in Griekenland.

Uw tweede verzoek werd door het CGVS niet-ontvankelijk verklaard daar u geen nieuwe elementen aanbracht die iets konden wijzigen aan de voornoemde motivering en bijgevolg uw kans op internationale bescherming (in België) zouden vergroten. U ging opnieuw in beroep en legde hierbij een tweede psychologisch attest dd.29.09.2022 neer, doch de RvV verwierp uw beroep en oordeelde dat uit dit attest niet

kon worden afgeleid dat u een medisch-psychische aandoening hebt die uw zelfstandig functioneren zou ondermijnen. De RvV stelde ook vast dat u niet aantoonde dat u, indien nodig, in Griekenland geen toegang zou hebben tot eventuele psychologische ondersteuning.

De uitgebreide motivering m.b.t. uw twee voorgaande verzoeken staat genoegzaam te lezen in uw voorbije beslissingen genomen door het CGVS en de betreffende arresten van de RvV.

In uw huidige, derde verzoek, brengt u evenmin nieuwe elementen aan die eerdere appreciatie van de asielinstanties kunnen veranderen. Zo blijkt uit de Eurodac Marked Record dd.11.03.2024 in uw administratief dossier dat u nog steeds over een internationaal beschermingsstatuut in Griekenland beschikt. Doorheen uw huidige verklaringen verwijst u naar het verlies van uw familieleden in Gaza en de moeilijke levensomstandigheden in België, doch het hoeft weinig betoog dat deze zaken geen uitstaans hebben met de beoordeling van uw situatie in Griekenland (verklaring volgend verzoek dd.21.03.2024 punt 17). Opnieuw toont u niet in het minst aan dat uw grondrechten als begunstigde van internationale bescherming in dat land niet zouden worden geëerbiedigd.

Dat u hier op straat leeft valt overigens volledig toe te schrijven aan het feit dat u na uw voorbije beslissingen tot niet-ontvankelijkheid en de bevestigende arresten van de RvV telkens in België gebleven bent, in plaats van terug te keren naar Griekenland (waar u internationale bescherming geniet alsook alle rechten die daaruit voortvloeien) en ginds een inspanning te doen om er uw leven uit te bouwen.

Met het neerleggen van uw vernielde Griekse verblijfskaart kunt u ook geen ander licht werpen op de voorgaande beoordeling, het loutere feit dat deze inmiddels vervallen is evenmin. Van een begunstigde van internationale bescherming in een andere lidstaat kan worden **verwacht dat deze de nodige ernstige stappen onderneemt** om er zijn rechten uit te oefenen en leven op duurzame wijze uit te bouwen, evenals om er oplossingen te zoeken voor eventuele problemen of moeilijkheden waarmee hij in die lidstaat zou worden geconfronteerd, net zoals dit in een andere lidstaat zoals België het geval zou zijn, zowel op het vlak van diens documenten als op het vlak van diens levensonderhoud. Bovendien moet worden benadrukt dat **bepaalde procedures, voorwaarden en daaraan verbonden gevolgen** zoals wachttijden, te leveren inspanningen,... waarmee een begunstigde in Griekenland geconfronteerd kan worden op administratiefrechtelijk vlak of op het vlak van diens toegang tot bepaalde voorzieningen **eigen zijn aan de processen en werking van structuren in elke lidstaat**, en dat dit in het bijzonder het geval zal zijn wanneer de betrokkene een en ander zelf in de hand werkt (en bemoeilijkt) door zich te verplaatsen doorheen en tussen diverse lidstaten of wanneer deze zelfs doelbewust essentiële stukken zou achterhouden of vernietigen en zodoende a fortiori niet zou tegemoet komen aan de bijzonder hoge drempel van zwaarwegendheid daar niet wordt aangetoond dat een en ander verband zou houden met een situatie "buiten zijn wil en zijn persoonlijke keuzes om."

Bovendien blijkt uit de landeninformatie dat de procedures voor de afgifte of verlenging van de ADET vanuit het buitenland kunnen worden gestart door het versturen van een standaardformulier via e-mail naar de Griekse asielinstanties (hoewel het afhalen van de ADET zelf ter plaatse moet gebeuren). Zo wordt volgens het laatste AIDA-rapport " the application for renewal is submitted via email to the Asylum Service and then the renewal decision is notified to the applicant also via email" (vrije vertaling: "de aanvraag tot verlenging wordt via email ingediend bij de Asieldienst en vervolgens wordt het besluit tot verlenging ook via e-mail aan de aanvrager meegedeeld") (AIDA, Country Report: Greece. Update 2022, op. cit., p. 223). Uit de landeninformatie blijkt ook dat de mogelijkheid om sinds november 2021 een online aanvraag tot verlenging van de ADET in te dienen door een aantal Ngo's als een positieve ontwikkeling is verwelkomd (Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland, Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland, op. cit., p. 14).

Het Commissariaat-generaal stelt vast dat u niet hebt aangetoond dat u stappen hebt ondernomen om een verlenging van uw verblijfsvergunning in Griekenland te verkrijgen noch dat u derhalve geconfronteerd werd met een weigering of een onredelijke vertraging vanwege de Griekse autoriteiten.

Bijgevolg moet worden vastgesteld dat u niet hebt aangetoond dat de bescherming van Griekenland ondoeltreffend is, noch dat de procedure voor het bekomen van een (geldige) ADET u bij terugkeer noodzakelijkerwijs zou blootstellen aan een toestand van zeer verregaande materiële deprivatie.

Gelet op voorgaande, brengt u geen nieuwe elementen of feiten aan die de kans aanzienlijk groter maken dat u voor erkenning als vluchteling in de zin van artikel 48/3 of voor subsidiaire bescherming in de zin van artikel 48/4 in aanmerking komt. Evenmin beschikt het CGVS over dergelijke elementen.

C. Conclusie

Op basis van de elementen uit uw dossier, verklaar ik uw verzoek om internationale bescherming niet-ontvankelijk in de zin van artikel 57/6/2, § 1 van de Vreemdelingenwet.

Ik vestig uw aandacht op het feit dat tegen deze beslissing een niet-schorsend beroep kan worden ingediend overeenkomstig artikel 39/70, 2e lid van de Vreemdelingenwet.

Dit beroep dient te worden ingediend binnen een termijn van 10 dagen na de kennisgeving van de beslissing.

Indien u zich echter op het ogenblik van uw aanvraag in een situatie van vasthouding of detentie bevond of ter beschikking was gesteld van de regering dient het beroep ingediend te worden binnen een termijn van 5 dagen na de kennisgeving van de beslissing (artikel 39/57, § 1, 2e lid, 3° van de Vreemdelingenwet samen gelezen met artikel 74/8 of 74/9 van dezelfde wet).

Ik breng de staatssecretaris en zijn gemachtigde ervan op de hoogte dat er, in het licht van de voorgaande vaststellingen en rekening houdend met alle relevante feiten in verband met de verzoeken om internationale bescherming van betrokkene en met het volledig administratief dossier, geen element bestaat waaruit kan blijken dat een verwijdering of terugnijving van betrokkene naar voornoemde Europese lidstaat (supra) waar hij/zij internationale bescherming heeft gekregen, het non-refoulementbeginsel in het licht van de artikelen 48/3 en 48/4 van de vreemdelingenwet schendt. Er bestaan daarentegen elementen waaruit blijkt dat een verwijdering of terugnijving naar zijn land van nationaliteit of van gewoonlijk verblijf (zie supra) het non-refoulementbeginsel zou kunnen schenden in het licht van de artikelen 48/3 en 48/4 van de vreemdelingenwet.

(...)"

2. Verzoekschrift

In zijn verzoekschrift maakt verzoeker gewag van een manifeste appreciatiefout en voert hij de schending aan van artikel 1, A van het Verdrag van Genève van 28 juli 1951 betreffende de status van vluchtelingen, van artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (hierna: EVRM), van artikel 4 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: het Handvest), van artikel 32 van de Grondwet, van artikelen 39/60, 48/3, 48/4, 48/5, 48/6, 57/6, 57/6/2 en 62 van de Vreemdelingenwet, van artikelen 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen, van de redelijkheid- en zorgvuldigheidsplicht, van de samenwerkingsplicht, van de plicht tot onpartijdigheid, van de rechten van verdediging, van de gelijkheid der wapens en van de transparantieplicht.

Na een uitgebreide theoretische toelichting omtrent de geschonden geachte wetsbepalingen en rechtsbeginselen, zet verzoeker in een eerste grief het volgende uiteen:

“39. In dit nieuwe en derde verzoek, worden als nieuwe elementen in de zin van artikel 57/6/2 van de Vreemdelingenwet de gebroken verstreken verblijfskaart die werd ingediend en het arrest van nr. 272 124 van 29 april 2022 van Uw Raad aangevoerd.

Verblijfskaart van Griekenland: (...) geldig tot 02/07/2023.

40. Betreffende de verblijfskaart, geeft de verwerende partij aan dat een gebroken verstreken verblijfskaart werd ingediend maar verwerende partij motiveert geenszins over de gevolgen van de sinds 2 juli 2023 verstreken verblijfskaart. De verwerende partij geeft enkel aan dat verzoekende partij op 11 maart 2024 nog steeds internationale bescherming genoot - hetgeen niets zegt over de situatie op het moment van het nemen van de beslissing - maar zwijgt in alle talen zwijgt over de ongeldige gebroken verblijfskaart.

41. De verwerende partij houdt haar motivatie bij de volgende bewoordingen:

(...)"

42. De Raad voor Vreemdelingenbetwistingen besloot in zijn arrest nr. 272 124 van 29 april 2022 dat de verwerende partij niet kon aantonen dat verzoekers wiens verblijfstitel in Griekenland vervallen was er niet zouden terechtkomen in een situatie in strijd met artikel 3 van het EVRM:

(...)

43 De verwerende partij geeft aan dat de verzoekende partij maar vanuit België een verblijfstitel zou moeten aanvragen. Zij baseert zich hierbij op het verslag van AIDA van 2022, update 2023. Men zou immers via internet een verblijfskaart kunnen vragen. De verwerende partij houdt hierbij geen rekening met het feit dat hier geen begeleiding voor voorzien is, ook al zouden, volgens het Ministerie van enkele NGO's daarbij

helpen. Vervolgens, dient de ADET ter plaatse te worden afgehaald. De verwerende partij vergeet op dezelfde pagina van het AIDA-verslag rekening te houden met het feit dat Griekenland terugkeerders bewust bijzonder lange wachttijden oplegt om de ADET te kunnen ontvangen. In afwachting, worden geen tussentijdse documenten afgeleverd. Zonder ADET, hebben terugkeerders geen toegang tot de basisbehoeften (sociale steun, gezondheidszorg, arbeidsmarkt):

"The same report noted that: 'in the cases of beneficiaries returned from other European countries in recent months, persons await the renewal or reissuance of their ADET and have not been issued any other documentation pending the delivery of the ADET. Importantly, the start date of validity of the ADET corresponds to the date of issuance of the ADET Decision by the Asylum Service, not the issuance of the ADET itself. This creates serious risks for holders of subsidiary protection whose ADET has a one-year validity period given that the ADET issued to them are often close to expiry and need to be immediately renewed due to the delays described above. On account of the substantial backlog of cases before the Aliens Police Directorate of Attica, beneficiaries of international protection who do not hold a valid ADET upon return to Greece are liable to face particularly lengthy waiting times for the issuance and/or renewal of their ADET, without which they cannot access social benefits, health care and the labour market.'"

44. In 2024, leest men nog verder:

"Upon arrival at Athens International Airport, returnees - beneficiaries of international protection -are provided only with a police note (υπηρεσιακό σημείωμα) written in Greek, directing them to the Asylum Service. They have no information on how to renew or re-issue their residence permits (ADETS) and their travel documents. As explained above, they do not have access to any social right in practice (social welfare, employment, health care, housing 1431), since, in the majority of cases, they do not hold valid identification documents."

45. In 2024, worden systemische tekortkomingen weerhouden in de toegang tot documenten en sociale rechten:

"IOM Greece stated that "interruption in project funding" was the reason for shutting down the project. "It is necessary and imperative to immediately resume the programme, to ensure its continuous and uninterrupted funding, as well as to expand its criteria and the services provided in order to comprehensively and effectively address systemic deficiencies in refugees' access to documents and social rights in Greece" said Refugee Support Aegean (RSA).

46. De verwerende partij heeft hier geen rekening mee gehouden en heeft niet onderzocht hoe of in welke omstandigheden de verzoekende partij een nieuwe verblijfstitel zou kunnen bemachtigen. Men kan er dus niet naast kijken dat men in aanwezigheid is van nieuwe elementen in de zin van artikel 57/6/2 van de Vreemdelingenwet.

47. De motivering van de verwerende partij is daartegen duidelijk partijdig, onzorgvuldig en onredelijk. Door steeds de meest nadelige interpretatie te weerhouden en door haar gedeeltelijke lezing begaat zij een manifeste appreciatiefout.

49. De verwerende partij hield geen rekening met de huidige situatie van de verzoekende partij noch met de huidige situatie in Griekenland terwijl zij een onderzoek ex nunc dient uit te voeren en hierbij moet steunen op alle elementen die voorhanden zijn conform artikel 48/6, §5 van de Vreemdelingenwet.

De bestreden beslissing is noch in rechte noch in feite naar behoren gemotiveerd, in strijd met ex art. 2 en 3 van de Wet van 29 juli 1991 evenals artikel 62 van de Vreemdelingenwet. De bestreden beslissing dient te worden vernietigd."

In een tweede grief verwijt verzoeker aan de verwerende partij dat deze niet heeft nagegaan of hij heden bij terugkeer naar Griekenland nog steeds van enige bescherming zou genieten en of hij in zijn sociale rechten zal worden hersteld, ook al hebben deze nooit echt bestaan.

In een derde grief zet verzoeker met verwijzing naar algemene landeninformatie uiteen dat er geen effectieve bescherming is in Griekenland en dat er schendingen zijn van het EVRM en het Handvest. Hij gaat hierbij dieper in op het gebrek aan mogelijkheden tot huisvesting voor statushouders; moeilijkheden inzake de toegang tot gezondheidszorg, waarbij hij stelt psychologische moeilijkheden te kennen en familieleden te hebben verloren in de oorlog die de Gazastrook treft; hindernissen wat betreft de toegang tot de arbeidsmarkt; de verslechtering van de situatie sinds de wetwijziging van 2020 waarbij statushouders na toekenning van een beschermingsstatus nog maar één maand in de opvangvoorziening kunnen blijven; de problematiek van racisme; overtredingen van het non-refoulementbeginsel door de Griekse overheden; het gebrek aan effectieve bescherming na toekenning van internationale bescherming en het gebrek aan effectieve bescherming na terugkeer uit een EU-lidstaat.

Verzoeker verwijst en citeert doorheen zijn verzoekschrift naar landeninformatie, via consulteerbare weblinks. Hij voegt geen stukken toe ter ondersteuning van zijn verzoekschrift.

3. Nota met opmerkingen

Op 4 september 2024 ontvangt de Raad vanwege de verwerende partij een nota met opmerkingen overeenkomstig artikel 39/72, §1 van de Vreemdelingenwet in antwoord op het verzoekschrift, waarbij wordt verzocht om een behandeling via een louter schriftelijke procedure. Hierbij repliceert zij op de verschillende grieven in het verzoekschrift en volhardt zij in de motieven van de bestreden beslissing. Zij verwijst hierbij via weblinks naar:

- “Country Report: Greece. Update 2023”, AIDA/ECRE, 24 juni 2024;
- “Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland”, Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken, juni 2022;
- “Beneficiaries of international protection in Greece. Access to documents and socio-economic rights”, RSA/PRO ASYL, maart 2024.

Verzoeker heeft zich in de voorliggende zaak echter op basis van artikel 39/73-2, § 2 van de Vreemdelingenwet op 30 september 2024 verzet tegen de behandeling van het dossier via een louter schriftelijke procedure. Gelet op het voorgaande wordt geen toepassing gemaakt van de procedure, voorzien in artikel 39/73-2 van de Vreemdelingenwet.

4. Aanvullende nota's

4.1. Op 22 september 2025 maakt de verwerende partij een eerste aanvullende nota overeenkomstig artikel 39/76, § 1, tweede lid van de Vreemdelingenwet waarbij zij de landeninformatie over de situatie van statushouders in Griekenland actualiseert. Zij verwijst hierbij met name via weblinks naar volgende rapporten en bronnen:

- COI Focus “Griekenland: Helios+ en Helios Junior”, Cedoca, 17 september 2025;
- “Country Report: Greece. Update 2024”, AIDA/ECRE, 15 september 2025;
- COI Focus “Grèce: Aide aux migrants”, Cedoca, 25 juli 2025;
- “Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights”, RSA/PRO ASYL, april 2025;
- Refugee.info Greece, “How to renew your Residence Permit”, 8 april 2025;
- “Communication on the status of migration management in mainland Greece”, Europese Commissie, 4 april 2025;
- “Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland”, Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, september 2024;
- UNHCR Greece, “Living In – Access to healthcare”;
- Refugee.info Greece, “Health care without a social security number (PAAYPA or AMKA)”, 29 april 2024;
- UNHCR, “Informatiegids voor begunstigden van internationale bescherming”;
- Refugee.info Greece, “Travel Documents in Greece”, 9 februari 2024;
- UNHCR, “Protection Monitoring of Refugees in Greece, Key findings 2024”;
- “Home for Good? Obstacles and Opportunities for Refugees and Asylum Seekers in Greece”; Immigration Policy Lab’ in samenwerking met ETH Zurich en UCL, december 2023.

Alle weblinks zijn consulteerbaar, evenwel blijkt de weblink die zou verwijzen naar een UNHCR, “Informatiegids voor begunstigden van internationale bescherming”, niet correct te zijn.

In deze aanvullende nota verwijst de verwerende partij eveneens naar rechtspraak van de Raad, als naar rechtspraak uit Duitsland, met name:

- Een uitspraak van het *Bundesverwaltungsgericht* van 16 april 2025 (BVerwG 1 C 18.24);
- Een uitspraak van het *Verwaltungsgericht* Kassel van 2 september 2024, nr. 15/2024;
- Een uitspraak van het *Bundesverfassungsgericht* van 1 april 2025 (2 BvR 1425/24).

De verwerende partij bespreekt vervolgens de algemene situatie in Griekenland, de programma's Helios en Helios+, de toegang tot gezondheidszorg, huisvesting en werkgelegenheid in Griekenland, de kwetsbaarheid van asielzoekers van Palestijnse afkomst en onmogelijkheid van de Raad om de beslissing te herzien.

4.2. Op 22 september 2025 maakt verzoeker overeenkomstig artikel 39/76, § 1, tweede lid van de Vreemdelingenwet een eerste aanvullende nota over. In eerste orde verwijst hij hierbij naar en citeert hij uit geactualiseerde landeninformatie over de situatie van statushouders in Griekenland, met name de rapporten:

- "Country Report: Greece. Update 2024", AIDA/ECRE, 15 september 2025;
- "Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights", RSA/PRO ASYL, april 2025; en
- "Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland", Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, september 2024.

Hij verwijst ook naar de webpagina van RSA/PRO ASYL met de publicatie van 20 maart 2025: "No support for refugees returned to Greece", als naar Refugee.info Greece, "Health insurance" beschikbaar op <https://greece.refugee.info/en-us/articles/4985624835479>. Eveneens verwijst hij naar de COI Focus "Griekenland: Helios+ en Helios Junior", Cedoca, 17 september 2025, de website www.helospiti.com, en de COI Focus "Grèce: Aide aux migrants", Cedoca, 25 juli 2025.

Voorts wordt in de aanvullende nota ingegaan op studies en documenten betreffende de impact van de situatie in Gaza op de mentale gezondheid van Palestijnen afkomstig uit Gaza en betoogt verzoeker dat Palestijnen als een sociale groep met een bijzondere kwetsbaarheid moeten worden beschouwd.

In tweede orde maakt verzoeker aan de hand van allerlei landeninformatie een analyse van de situatie in zijn land van herkomst en verwijst hij naar het arrest van het Hof van Justitie (hierna: het Hof of HvJ) van 18 juni 2024 in zaak C-735/22.

Verzoeker voegt bij zijn aanvullende nota volgende stukken toe:

Stukkenbundel 1

"1. "traditionele nota" van CGVS zoals neergelegd tot en met 15/09"

Stukkenbundel 2

"1. "Globaal rapport van de dienst voor geestelijke gezondheidszorg van Ulysse over de pathogene gevolgen van de gebeurtenissen in verband met het conflict en de invasie in Gaza op personen van Palestijnse origine aanwezig in België", ULYSSE (A.V.en R.B.), 03/04/2024

2. "Nota van de dienst geestelijke gezondheid van Ulysse over de pathogene effecten van de gebeurtenissen in verband met het conflict en de invasie in Gaza op personen van Palestijnse origine aanwezig in België", ULYSSE (O.D., L.G., R.B.), 20/06/2024

3. "Kwartaalverslag - Huisvesting - Het systemisch tekort aan huisvesting staat centraal in het laatste kwartaal van 2023", Hub Humanitaire, december 2023

4. "Dringende oproep - Geestelijke gezondheids crisis bij Palestijnse mannelijke asielzoekers die dakloos zijn geworden door de Belgische staat", Dispensaire social (B.L.D. & E.M.), 11/03/2024

5. Notitie van het ziekenhuis C. S. P., Dr C.-A.S., 12/07/2024

6. Notitie van SSM L. M., Dr. A.B., 17/07/2024

7. Verslag ballingschap, R.K., 18/07/2024

8. Verslag van het Burgerplatform, M.K., 23/07/2024

9. Notitie van de psychiatrische crisis- en spoedafdeling, C. u. S.- L., Pr G.D., 24/07/2024

10. Brief over "zorgen over de geestelijke gezondheid van Palestijnse IPR's", PBSM (L.D.), 22/07/2024

11. Attest van ABP, O.D., M.B., 29/07/2024

12. "RV Santé Mentale Palestiniens", T.D., 30/05/2024

13. "PV Santé Mentale Palestiniens", FEDASIL, 05/06/2024"

4.3. Op 23 september 2025 legt verzoeker een bijkomend stuk voor als bijlage bij de eerste aanvullende nota, met name een reactie van de nationale Dublin-eenheid van Griekenland van 14 juli 2025, waar wordt gesteld dat de Griekse opvangcapaciteit onder druk staat en dat Dublinoverdrachten worden geweigerd.

5. Verzoek tot heropening van de debatten

Op 27 november 2025 ontvangt de Raad een verzoek tot heropening van de debatten vanwege verzoeker. Verzoeker deelt mee dat op 19 november 2025 een *consortium* van Griekse middenveldorganisaties, die zich ook bezig houden met de situatie van erkende vluchtelingen en statushouders, een open brief hebben gericht aan de verwerende partij, waarbij aangegeven werd dat de COI Focus "Grèce: aide aux migrants" niet accuraat is. Dit rapport werd middels een aanvullende nota van 22 september 2025 voorgelegd in onderhavige zaak.

In deze brief wordt ook meegedeeld dat de Europese Commissie een volgende stap heeft genomen in de inbreukprocedure die werd ingeleid tegen Griekenland, wegens niet-omzetting van bepalingen van de richtlijn 2011/95/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 inzake normen voor de erkenning van onderdanen van derde landen of staatlozen als personen die internationale bescherming genieten, voor een uniforme status voor vluchtelingen of voor personen die in aanmerking komen voor

subsidiare bescherming, en voor de inhoud van de verleende bescherming (herschikking) (hierna: de richtlijn 2011/95/EU), met name wat betreft de toegang tot sociale voorzieningen voor statushouders. De Commissie heeft in januari 2023 een aanmaningsbrief aan Griekenland gestuurd. Na beoordeling van het antwoord is de Commissie van mening dat Griekenland zijn verplichtingen uit deze richtlijn niet is nagekomen en heeft zij daarom besloten om in mei 2025 een met redenen omkleed advies uit te brengen, waarop Griekenland twee maanden de tijd heeft om te reageren en de nodige maatregelen te nemen. Niet-naleving hiervan kan de Commissie ertoe doen besluiten de zaak aan het Hof van Justitie van de Europese Unie voor te leggen.

Ten slotte wordt in deze brief ook uiteengezet dat volgens een recente omzendbrief van het Griekse ministerie van Volksgezondheid van 3 november 2025 erkende vluchtelingen, die geen actieve AMKA hebben, alleen toegang hebben tot openbare gezondheidszorg als zij een schriftelijke bevestiging voorleggen van het besluit om hun uitzetting uit te stellen. Deze procedure is evenwel niet van toepassing op statushouders, aangezien zij het recht hebben gekregen om legaal in het land te verblijven. De nieuwe omzendbrief legt volgens de Griekse middenveldorganisaties dan ook een extra administratieve belemmering op, die niet in overeenstemming is met de bestaande wetgevingskaders.

6. Heropening van de debatten

6.1. De Raad oordeelt dat de verzoekende partij een nieuw stuk heeft voorgelegd dat van overwegend belang is en acht een heropening van de debatten passend om de partijen hierover een standpunt te laten innemen. Bij tussenarrest nr. 337 473 van 10 december 2025 worden de partijen opgeroepen te verschijnen op de terechtzitting van 7 januari 2026.

6.2. Op 6 januari 2026 maakt de verwerende partij een tweede aanvullende nota over, als antwoord op het tussenarrest nr. 337 473 van 10 december 2025, met volgende informatie:

- Nota over de A.M.K.A. wetgeving in Griekenland van 5 januari 2026, met een Engelse vertaling van de AMKA-verordening van 23 december 2023, een Franse vertaling van artikel 33 van de wet 4368/2016 en een Franse vertaling van de omzendbrief van 3 november 2025;
- COI Focus "Grèce. Aide aux migrants" van 5 januari 2026;
- Informatie aangaande de inbreukprocedure van de Europese Commissie tegen Griekenland via consulteerbare weblinks.

6.3. Ter terechtzitting van 7 januari 2026 legt verzoeker een tweede aanvullende nota neer. Verzoeker verwijst daarbij, naast landeninformatie die al eerder werd voorgelegd, via een consulteerbare weblink naar volgend bericht van RSA over "*Recognised refugees statistics in Greece: first half of 2025*" van 30 september 2025.

Verder voegt verzoeker ook een nota toe van het CGVS van 17 november 2025 met de vermelding "*Betreft: duiding e-mail Griekse autoriteiten – AMKA*", die de verwerende partij in onderhavige zaak echter niet zelf heeft neergelegd. Deze tweede aanvullende nota van verzoeker is voor het overige een repliek op de nota van de verwerende partij van 17 november 2025.

Verzoeker stipt daarbij aan dat de e-mailuitwisseling tussen het CGVS en de Griekse administratie van 27 oktober 2025, waarop de nota van de verwerende partij van 17 november 2025 met betrekking tot de AMKA-regelgeving is gebaseerd, niet werd neergelegd. Verzoeker betoogt dat dit in strijd is met artikel 26 van het koninklijk besluit van 11 juli 2003 tot regeling van de werking van en de rechtspleging voor het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

Verzoeker stelt dat uit de nota van de verwerende partij zelf niet duidelijk is of de volledige vraag, zoals overgemaakt aan de Griekse autoriteiten, werd overgenomen in de tekst en dat ook het antwoord van de Griekse autoriteiten niet werd toegevoegd. De advocaat van verzoeker herhaalt ter terechtzitting deze kritiek ook ten aanzien van de "*Nota A.M.K.A. wetgeving Griekenland*" van 5 januari 2026. Zij klaagt aan dat de e-mailuitwisseling tussen het CGVS en de Griekse ambtenaar die werd gecontacteerd om deze laatste nota op te stellen ook hier niet werd toegevoegd, hetgeen volgens haar in strijd is met artikel 26 van het voormelde koninklijk besluit.

Met betrekking tot deze kritiek van verzoeker wijst de Raad op het volgende.

Artikel 26 van het koninklijk besluit van 11 juli 2003 tot regeling van de werking van en de rechtspleging voor het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen luidt:

"De Commissaris-generaal kan zich, in zijn beslissing, baseren op informatie die telefonisch of via e-mail werd verkregen van een persoon of instelling om bepaalde feitelijke aspecten van een specifiek asielaanvraag te onderzoeken"

na te gaan. De redenen waarom deze persoon of deze instelling werd gecontacteerd alsook de redenen die toelaten hun betrouwbaarheid te veronderstellen, moeten uit het administratieve dossier blijken. Van de telefonisch verkregen informatie moet een schriftelijk verslag worden opgemaakt dat de naam van de telefonisch gecontacteerde persoon, zijn contactgegevens, een beknopte beschrijving van zijn activiteiten of van zijn functie en de datum van het telefoongesprek vermeldt. Het schriftelijke verslag moet ook een overzicht van de relevante vragen bevatten en de relevante antwoorden, zonder echter exhaustief te zijn. Wanneer de informatie wordt verkregen via e-mail, moeten de e-mails in schriftelijke vorm in het administratieve dossier worden opgenomen met de naam van de gecontacteerde persoon, de contactgegevens en de datum van de e-mails, alsook de relevante vragen en de relevante antwoorden. De activiteiten of de functie van de gecontacteerde persoon moeten beknopt in het administratieve dossier worden beschreven als ze niet direct uit het e-mailverkeer blijken”.

Ter terechtzitting stelt de vertegenwoordigster van de verwerende partij uitdrukkelijk dat de informatie in haar nota 'Nota A.M.K.A. wetgeving Griekenland' van 5 januari 2026, met betrekking tot de vraag die door het CGVS via e-mail op 27 oktober 2025 werd gesteld aan het Griekse Ministerie van Migratie en Asiel en het antwoord dat werd verkregen van mevrouw M., niet langer relevant is. Zij licht toe dat deze informatie enkel in deze nota van 5 januari 2026 werd opgenomen om de achtergrond te schetsen van de nieuwe informatie die werd bekomen van de Griekse autoriteiten op 22 december 2025. Immers omdat het antwoord van mevrouw M. niet overeen leek te komen met de inhoud van de ministeriële verordening van 23 december 2023 (hierna: de AMKA-verordening), werd verdere verduidelijking gevraagd aan de *Reception and Identification Service* van de Griekse asieldienst op 31 oktober 2025. Wegens het uitblijven van een antwoord, nam de verwerende partij vervolgens op 19 december 2025 via e-mail contact op met de *Governor of Asylum Service* (het hoofd van de Griekse asieladministratie), de heer M.K., die op 22 december 2025 via e-mail zijn antwoorden overmaakte. De verwerende partij bevestigt dat zij zich enkel baseert op de meest recente toelichting door de heer M.K. en de vertalingen van de relevante Griekse wetgeving.

In zoverre verzoekers kritiek zich richt op de informatie die op 27 oktober 2025 via e-mail werd verkregen van mevrouw M., treedt de Raad de verwerende partij bij dat deze niet langer relevant is. Verzoekers kritiek dat, in strijd met artikel 26 van het voormeld koninklijk besluit, de e-mailuitwisseling die daaraan ten grondslag lag niet werd meegedeeld, is bijgevolg niet dienstig.

Verder stelt de Raad vast dat de vragen die op 19 december 2025 door de verwerende partij aan de heer M.K. werden gesteld, alsook de antwoorden die op 22 december 2025 werden verkregen, in de nota van 5 januari 2026 werden opgenomen (p. 2-4). In deze nota wordt ook de functie van de heer M.K. als hoofd van de Griekse asieladministratie aangeduid en wordt ook een e-mailadres vermeld. Aldus bevat de nota van 5 januari 2026 alle elementen over de informatie die via e-mail werd verkregen en die volgens artikel 26 van het koninklijk besluit van 11 juli 2003 zijn vereist. Hierbij wordt nog aangestipt dat de via e-mail verkregen informatie opgenomen in de nota van 5 januari 2026 niet werd verkregen om de feitelijke aspecten van een specifiek asielrelaas na te gaan, maar enkel de geldende Griekse wetgeving betreft. De nota van 5 januari 2026 verschaft bijgevolg voldoende informatie over de bron waarop de verwerende partij zich heeft gebaseerd. De antwoorden van 22 december 2025 bevatten verwijzingen naar Griekse wetgeving en naar Griekse overheidswebsites. Tevens worden Engelse en Franse vertalingen bijgebracht van delen van de relevante Griekse wetgeving waarnaar wordt verwezen. Een schending van artikel 26 van het koninklijk besluit van 11 juli 2003 tot regeling van de werking van en de rechtspleging voor het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen kan niet worden vastgesteld. Het algemene beginsel van eerbiediging van de rechten van de verdediging kan in deze zaak evenmin zijn geschonden. Uit het bovenstaande blijkt immers dat verzoeker over voldoende elementen beschikte om, indien nodig, met volledige kennis van zaken de door de verwerende partij overgelegde informatie met betrekking tot AMKA te betwisten.

7. Wettelijk kader

7.1. Inzake beroepen tegen de beslissingen van de commissaris-generaal beschikt de Raad over volheid van rechtsmacht. Dit wil zeggen dat het geschil met alle feitelijke en juridische vragen in zijn geheel aanhangig wordt gemaakt bij de Raad, die een onderzoek voert op basis van het rechtsplegingsdossier. Als administratieve rechter doet hij in laatste aanleg uitspraak over de grond van het geschil (wetsontwerp tot hervorming van de Raad van State en tot oprichting van een Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, *Parl. St. Kamer* 2005-2006, nr. 2479/001, p. 95-96 en 133). Door de devolutieve kracht van het beroep is de Raad niet noodzakelijk gebonden door de motieven waarop de bestreden beslissing is gesteund en de kritiek van de verzoeker daarop. Hij dient verder niet op elk aangevoerd argument in te gaan. In toepassing van de richtlijn 2011/95/EU moet de Raad zijn bevoegdheid uitoefenen op een wijze die tegemoet komt aan de verplichting om “een daadwerkelijk rechtsmiddel bij een rechterlijke instantie” te voorzien in de zin van artikel 46 van de richtlijn 2013/32/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende gemeenschappelijke procedures voor de toekenning en intrekking van de internationale bescherming (hierna: de richtlijn 2013/32/EU). Hieruit volgt dat wanneer de Raad een beroep onderzoekt dat werd ingediend op

basis van artikel 39/2, § 1 van de Vreemdelingenwet, hij gehouden is de wet uit te leggen op een manier die conform is aan de vereisten zoals deze voortvloeien uit artikel 46, § 3 van de richtlijn 2013/32/EU, met name ervoor zorgen dat het daadwerkelijk rechtsmiddel een volledig en *ex nunc*-onderzoek omvat van zowel de feitelijke als juridische gronden, met inbegrip van, indien van toepassing, een onderzoek van de behoefte aan internationale bescherming.

7.2. Artikel 57/6/2, § 1, eerste lid van de Vreemdelingenwet, in toepassing waarvan de bestreden beslissing werd genomen, luidt als volgt:

“Na ontvangst van het volgend verzoek dat door de minister of diens gemachtigde werd overgezonden op grond van artikel 51/8, onderzoekt de Commissaris-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen bij voorrang of er nieuwe elementen of feiten aan de orde zijn, of door de verzoeker zijn voorgelegd, die de kans aanzienlijk groter maken dat de verzoeker voor erkenning als vluchteling in de zin van artikel 48/3 of voor subsidiaire bescherming in de zin van artikel 48/4 in aanmerking komt. Bij gebrek aan dergelijke elementen of feiten verklaart de Commissaris-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen het verzoek niet-ontvankelijk. In het andere geval, of indien de verzoeker voorheen enkel het voorwerp heeft uitgemaakt van een beslissing tot beëindiging bij toepassing van artikel 57/6/5, § 1, 1°, 2°, 3°, 4° of 5° verklaart de Commissaris-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen het verzoek ontvankelijk.”

7.3. Het eerste verzoek om internationale bescherming van verzoeker werd niet-ontvankelijk verklaard op basis van artikel 57/6, § 3, eerste lid, 3° van de Vreemdelingenwet omdat hij in Griekenland over de vluchtelingenstatus beschikt en hij niet aantoonde dat de bescherming die hem in deze lidstaat werd verleend niet actueel of ontoereikend zou zijn. Zijn beroep tegen de beslissing van 6 december 2021 werd door de Raad verworpen op 20 april 2022 bij arrest nr. 271 439.

Zijn tweede beschermingsverzoek werd op 8 september 2022 niet-ontvankelijk verklaard en het beroep hiertegen ingediend werd op 12 september 2023 verworpen bij arrest nr. 294 077.

7.4. Op 6 maart 2024 dient verzoeker zijn huidige volgend en derde beschermingsverzoek in.

Tijdens zijn interview bij de Dienst Vreemdelingenzaken op 21 maart 2024 verwijst verzoeker naar zijn moeilijke omstandigheden in België waar hij op straat leeft; hij verklaart dat vier zussen en twee broers inmiddels zijn omgekomen als gevolg van de oorlog in Gaza daar hun huis werd gebombardeerd. Hij heeft nog contact met een neef in Gaza die hem op de hoogte houdt van de situatie van zijn moeder, die gewond geraakte tijdens de bombardementen. Alleen zij overleefde. Hij verklaart dat hij niet terug kan naar Griekenland wegens het racisme daar en legt voor de eerste keer zijn originele Griekse verblijfskaart voor die hij in tweeën heeft gebroken (AD CGVS, 3de VIB, stuk 4, map met documenten). In de *“Verklaring volgend verzoek”* wordt genoteerd dat deze verblijfskaart geldig was tot 2 juli 2023. Verder verklaart verzoeker dat hij geen contacten heeft met mensen in Griekenland.

Verzoeker betoogt in zijn verzoekschrift dat hij bij een terugkeer naar Griekenland een reëel risico loopt om terecht te komen in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie, wat een schending inhoudt van artikel 3 van het EVRM en artikel 4 van het Handvest, en dat hij zich niet (langer) zal kunnen beroepen op de bescherming die hij heeft verkregen in Griekenland. Hij stipt in deze de algemene situatie van (terugkerende) statushouders in Griekenland alsook individuele elementen aan.

In het bijzonder verwijst verzoeker wederom naar zijn vervallen verblijfskaart en stipt hij aan dat hij een nieuwe Griekse verblijfsvergunning (ADET) zal moeten aanvragen. Hij onderstreept de daarmee gepaarde lange wachttijden en hieruit volgende problemen om zijn rechten uit te oefenen, alsook op landeninformatie over de moeilijkheden bij terugkeer voor statushouders die niet meer in het bezit zijn van een geldige verblijfsvergunning.

7.5. De Raad herinnert eraan dat verzoeker reeds een internationale beschermingsstatus heeft verkregen in Griekenland. Er werd hem op 3 juli 2020 de vluchtelingenstatus verleend.

Uit het vigerende EU-acquis, meer bepaald de richtlijn 2011/95/EU, blijkt dat de verleende beschermingsstatus onverkort blijft gelden zolang er een nood is aan bescherming en deze slechts in uitzonderlijke, limitatief bepaalde omstandigheden kan worden ingetrokken of beëindigd (*cf.* de artikelen 11, 14, 16 en 19 van voormelde richtlijn).

De bewijslast met betrekking tot de eerder verleende internationale bescherming in toepassing van artikel 57/6, § 3, eerste lid, 3° van de Vreemdelingenwet berust bij het CGVS, maar eens hieraan is voldaan, komt het in beginsel aan de verzoeker toe aan te tonen dat hij niet (meer) op deze bescherming kan rekenen, indien hij het actueel karakter of de effectiviteit van deze bescherming ter discussie stelt. Het komt aldus aan hemzelf en niet aan het CGVS toe om het bewijs te leveren dat hij in Griekenland niet langer internationale

bescherming geniet. Verzoeker brengt geen valabele argumenten, noch concrete gegevens of verifieerbare elementen bij die aantonen dat er sprake zou zijn van een intrekking of opheffing van de hem verleende status, noch bevat het administratief dossier enige concrete aanwijzing in die zin. Verzoeker brengt aldus geen elementen aan waaruit blijkt dat hij actueel geen internationale bescherming meer zou genieten in Griekenland.

7.6. Bijgevolg wordt *in casu* vermoed dat hij geen nood heeft aan internationale bescherming in België, precies omdat hij reeds internationale bescherming geniet in een ander land, met name Griekenland.

Om deze reden werd verzoekers eerste beschermingsverzoek niet-ontvankelijk verklaard op grond van artikel 57/6, § 3, eerste lid, 3° van de Vreemdelingenwet. Deze bepaling vormt de omzetting naar Belgisch recht van het wederzijds vertrouwensbeginsel, vervat in artikel 33, lid 2, a) van de richtlijn 2013/32/EU.

Dit wederzijds vertrouwensbeginsel betreft evenwel een weerlegbaar vermoeden.

De weerlegging van het wederzijds vertrouwensbeginsel vereist evenwel dat er sprake is van een ernstig risico op een onmenselijke of vernederende behandeling in de zin van artikel 4 van het Handvest in geval van overbrenging naar een andere lidstaat. Het vermoeden wordt weerlegd wanneer de voorzienbare levensomstandigheden van de betrokken verzoeker, als persoon die deze bescherming geniet in die andere lidstaat, hem zouden blootstellen aan een ernstig risico op onmenselijke of vernederende behandeling in de zin van artikel 4 van het Handvest (HvJ 16 juli 2020, C-517/17, Addis, ptn. 50-51; beschikkingen van 13 november 2019, Hamed en Omar, C-540/17 en C-541/17, pt. 35).

De weerlegging vereist, specifiek voor wat betreft de voorzienbare levensomstandigheden, dat er sprake is van een situatie waarin een bijzonder hoge drempel van zwaarwegendheid is bereikt. Deze drempel wordt bereikt wanneer *“de onverschilligheid van de autoriteiten van een lidstaat tot gevolg zou hebben dat een persoon die volledig afhankelijk is van overheidssteun, buiten zijn wil en zijn persoonlijke keuzes om, terechtkomt in een toestand van zeer verregaande materiële deprivatie die hem niet in staat stelt om te voorzien in zijn meest elementaire behoeften, zoals eten, zich wassen en beschikken over woonruimte, en negatieve gevolgen zou hebben voor zijn fysieke of mentale gezondheid of hem in een toestand van achterstelling zou brengen die onverenigbaar is met de menselijke waardigheid”* (cf. HvJ 19 maart 2019, gevoegde zaken C-297/17, C-318/17, C-319/17 en C-438/17, Ibrahim e.a., pt. 90).

Wanneer er in een lidstaat sprake is van *“tekortkomingen die hetzij structureel of fundamenteel zijn, hetzij bepaalde groepen van personen raken”*, dan vallen deze tekortkomingen enkel onder artikel 4 van het Handvest wanneer zij een bijzonder hoge drempel van zwaarwegendheid bereiken, wat afhangt van alle gegevens de zaak (cf. HvJ 19 maart 2019, gevoegde zaken C-297/17, C-318/17, C-319/17 en C-438/17, Ibrahim e.a., pt. 89).

Het kan voorts niet volledig worden uitgesloten dat een persoon die om internationale bescherming verzoekt kan aantonen dat er sprake is van buitengewone omstandigheden die specifiek hemzelf betreffen en die ertoe kunnen leiden dat hij bij terugzending naar de lidstaat die hem reeds internationale bescherming heeft toegekend, wegens zijn bijzondere kwetsbaarheid, wordt blootgesteld aan een risico op een behandeling die strijdig is met artikel 4 van het Handvest (HvJ 16 juli 2020, C-517/17, Addis, pt. 52 met verwijzing naar HvJ 19 maart 2019, C-163/17, Jawo, pt. 95).

De Raad brengt verder nog in herinnering dat situaties die geen *“zeer verregaande materiële deprivatie”* teweegbrengen, volgens het Hof van Justitie niet van aard zijn om de vereiste drempel van zwaarwegendheid te bereiken, zelfs al worden deze bijvoorbeeld gekenmerkt:

- door een grote onzekerheid of sterke verslechtering van de levensomstandigheden;
- door de omstandigheid dat begunstigden van internationale bescherming in een andere lidstaat er geen bestaansondersteunende voorzieningen genieten of voorzieningen die duidelijk beperkter zijn dan deze die in andere lidstaten worden geboden zonder dat zij anders worden behandeld dan de onderdanen van deze lidstaat;
- door het enkele feit dat de sociale bescherming en/of de levensomstandigheden gunstiger zijn in de lidstaat waar het nieuw verzoek om internationale bescherming is ingediend dan in de lidstaat die reeds bescherming heeft verleend;
- door de omstandigheid dat de vormen van familiale solidariteit waarop onderdanen van een lidstaat een beroep kunnen doen om het hoofd te bieden aan tekortkomingen van het sociale stelsel van die lidstaat meestal niet voorhanden zijn voor personen die er internationale bescherming genieten; of
- door het bestaan van tekortkomingen bij de uitvoering van integratieprogramma's voor begunstigden.

Schendingen van de bepalingen van hoofdstuk VII van de richtlijn 2011/95/EU die niet leiden tot een schending van artikel 4 van het Handvest, beletten niet om een beschermingsverzoek op grond van artikel 57/6, § 3, eerste lid, 3° van de Vreemdelingenwet niet-ontvankelijk te verklaren (arrest Ibrahim e.a, punten 91-94 en arrest Jawo, punten 93-97).

7.7. Waar een vorig beschermingsverzoek werd afgewezen omdat een andere lidstaat reeds een internationale beschermingsstatus heeft verleend, moeten de nieuwe elementen of feiten, gelet op wat voorafgaat, aldus verband houden met de situatie van de verzoeker in de lidstaat die reeds internationale bescherming heeft verleend en die de verdere toepassing van artikel 57/6, § 3, eerste lid, 3° van de Vreemdelingenwet op verzoekers specifieke omstandigheden verhinderen.

Voorbeelden van dergelijke nieuwe elementen zijn situaties waar de lidstaat bijvoorbeeld de internationale bescherming heeft ingetrokken, beëindigd of geweigerd te verlengen bij een definitieve beslissing, of waar de verzoeker wordt geconfronteerd met moeilijke persoonlijke omstandigheden die zijn te wijten aan zijn bijzondere kwetsbaarheid en/of de ontoereikende levensomstandigheden van de begunstigen van internationale bescherming die neerkomen op een onmenselijke of vernederende behandeling (EASO, *“Practical Guide on Subsequent Applications”*, EASO *Practical Guide Series*, december 2021, p. 39).

De vaststelling dat verzoeker als statushouder voor zijn vertrek uit Griekenland zich niet in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie bevond, zoals werd vastgesteld in het kader van zijn eerste beschermingsverzoek, sluit bijgevolg niet uit dat er actueel een ernstig risico daartoe aannemelijk kan worden gemaakt. De Raad herinnert eraan dat de beoordeling of de voorzienbare levensomstandigheden van de betrokken verzoeker, als persoon die internationale bescherming geniet in die andere lidstaat, hem zouden blootstellen aan een ernstig risico op onmenselijke of vernederende behandeling in de zin van artikel 4 van het Handvest, zich niet kan beperken tot een loutere evaluatie van elementen en feiten uit het verleden, maar ook een toekomstgerichte beoordeling vereist van het risico om in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie terecht te komen.

In dit verband merkt de Raad op dat hij, in het kader van het thans voorliggende derde beschermingsverzoek, ertoe is gehouden een volledig en *ex nunc*-onderzoek van zowel de feitelijke als juridische gronden te voeren, wat impliceert dat hij zowel de elementen moet onderzoeken waarmee de verwerende partij rekening heeft gehouden of had kunnen houden, als deze die zich hebben aangediend nadat de verwerende partij de bestreden beslissing heeft vastgesteld, zoals nieuwe elementen die aan het licht zijn gekomen nadat de bestreden beslissing is vastgesteld (HvJ 25 juli 2018, C-585/16, Serin Alheto tegen Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite, pt. 106-113).

De Raad stipt verder aan dat nieuwe elementen niet enkel elementen of bevindingen omvatten die zich hebben voorgedaan na de definitieve beëindiging van de procedure die betrekking had op het vorig verzoek, maar ook de elementen of bevindingen die reeds bestonden vóór de beëindiging van de procedure maar waarop de verzoeker zich niet heeft beroepen en die niet werden onderzocht in het kader van het vorige verzoek (HvJ 9 september 2021, C-18/20, XY t. Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl, pt. 44; HvJ 10 juni 2021, C-921/19, LH t. Staatssecretaris voor Justitie en Veiligheid, pt. 50).

Met betrekking tot de vraag of verzoeker nieuwe elementen overlegt om aan te tonen dat hij in de lidstaat die hem reeds internationale bescherming heeft gegeven een ernstig risico loopt op een door artikel 4 van het Handvest verboden behandeling, moet verzoekers situatie in het kader van een volgend verzoek worden onderzocht in het licht van actuele en objectieve landeninformatie met betrekking tot de situatie van (terugkerende) statushouders in Griekenland en rekening houdend met zijn individuele omstandigheden.

De Raad oordeelt hierover als volgt.

8. Onderzoek van de nieuwe elementen

8.1. Algemene situatie van statushouders in en bij terugkeer naar Griekenland

8.1.1. Vooreerst wordt de situatie onderzocht van personen die internationale bescherming genieten in Griekenland en dit op basis van de meest recente en volledige landenrapporten waarover de Raad in de huidige fase van de procedure beschikt.

Het Hof van Justitie heeft reeds herhaaldelijk het belang benadrukt van *“objectieve, betrouwbare, nauwkeurige en naar behoren bijgewerkte gegevens en afgemeten aan het beschermingsniveau van de door het Unierecht gewaarborgde grondrechten”* voor de beoordeling van de vraag of de te verwachten leefomstandigheden die een verzoeker als statushouder in die andere lidstaat zou aantreffen, hem zouden blootstellen aan een ernstig risico op onmenselijke of vernederende behandelingen in de zin van artikel 4 van

het Handvest (HvJ 19 maart 2019, gevoegde zaken C-297/17, C-318/17, C-319/17 en C-438/17, Ibrahim e.a., pt. 88-89; beschikkingen van 13 november 2019, Hamed en Omar, C-540/17 en C-541/17, pt. 38).

Beide partijen leggen heden verschillende rapporten voor van gespecialiseerde instellingen of organisaties die de actuele situatie van statushouders in Griekenland onderzoeken, zowel wat betreft de inhoud van de in de artikelen 24 tot en met 35 van de richtlijn 2011/95/EU bedoelde rechten en voordelen waarop zij als statushouders aanspraak maken (onder meer m.b.t. werk, huisvesting, sociale voorzieningen en gezondheidszorg), als wat betreft de toegang tot deze rechten en voordelen. Ook de situatie van statushouders bij terugkeer naar Griekenland na verblijf elders buiten het Griekse grondgebied wordt hierin belicht en besproken.

Er wordt aldus meer recente en meer volledige landeninformatie ter beschikking van de Raad gesteld, die niet voorlag ten tijde van het nemen van de bestreden beslissing van 31 juli 2024. De verschillende actuele rapporten van gespecialiseerde organisaties die beide partijen aanbrengen, werden niet betrokken bij de beoordeling van zijn vorige beschermingsverzoeken, noch in de bestreden beslissing.

8.1.2. Uit de verstrekte informatie blijkt duidelijk dat de situatie van statushouders in Griekenland moeilijk blijft op het vlak van huisvesting, werkgelegenheid en toegang tot de sociale en gezondheidszorgdiensten.

Uit het geheel van de informatie beschikbaar in het rechtsplegingsdossier blijkt dat het beleid van de Griekse autoriteiten erop gericht is van begunstigen van internationale bescherming te verwachten dat zij zelfstandig zijn en voor hun eigen bestaansmiddelen zorgen, terwijl zij belangrijke administratieve en bureaucratische obstakels moeten overwinnen om toegang te krijgen tot bepaalde officiële documenten en zij – zeker wanneer zij terugkeren uit een andere lidstaat en niet (meer) over geldige verblijfsdocumenten beschikken – kunnen worden geconfronteerd met substantiële belemmeringen om hun rechten voor een potentieel lange wachtperiode te kunnen doen gelden. Dit betekent dat het voor statushouders moeilijk kan zijn om zelfstandig hun rechten te doen gelden en in de meest elementaire behoeften als voedsel, onderdak en stromend water te voorzien.

Griekenland kent een algemeen juridisch en beleidskader, dat gericht is op een algemene integratie in de Griekse samenleving van statushouders. In februari 2022 heeft Griekenland een nationale strategie voor integratie vastgesteld waarin de noodzaak van een alomvattende integratieaanpak wordt erkend. Er bestaan verschillende initiatieven op landelijk, regionaal en lokaal niveau, al dan niet met ondersteuning van IGO's en NGO's, die de algemene integratie van statushouders in de Griekse samenleving trachten te bevorderen. Tekortkomingen in de uitvoering van de bestaande wetgeving vormen evenwel een aanzienlijke belemmering voor een soepele integratie. Deze belemmeringen hebben onder meer betrekking op de afgifte en verlenging van verblijfsvergunningen, formaliteiten voor de afgifte van basisdocumentatie (zoals de gezondheidsverzekering, bankrekeningen, belastinggegevens), erkenning van kwalificaties, toegang tot werk en scholing, toegang tot huisvesting en in het algemeen een gebrek aan huisvesting in Griekenland (*“Communication on the status of migration management in mainland Greece”*, Europese Commissie, 4 april 2025, p. 12-14).

Uit de landeninformatie volgt dat statushouders bepaalde persoonlijke documenten en gegevens nodig hebben die elementair zijn om hun rechten en voordelen als statushouder in Griekenland te doen gelden, zoals deze voortvloeien uit artikelen 24 tot en met 35 van de richtlijn 2011/95/EU en die hen toegang verschaffen tot basisvoorzieningen, zoals toegang tot werk, huisvesting, gezondheidszorg, en sociale voorzieningen.

Het gaat meer bepaald om de afgifte van een Griekse verblijfsvergunning (ADET), die wordt afgeleverd op basis van de internationale beschermingsstatus, een fiscaal registratienummer (AFM) en een sociale zekerheidsnummer (AMKA). Het al dan niet beschikken over deze officiële documenten is aldus belangrijk voor de vraag of statushouders in Griekenland het risico lopen om in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie terecht te komen. Uit de landeninformatie blijkt dat het bezit van een geldige ADET immers een voorwaarde is voor het verkrijgen van een sociale zekerheidsnummer (AMKA), terwijl het bezit van een AFM, al dan niet indirect, een voorwaarde vormt voor, o.a., het openen van een bankrekening, het huren van een woning, toegang tot de arbeidsmarkt of het verkrijgen van een AMKA, en het bezit van een AMKA een voorwaarde uitmaakt om, o.a., toegang te krijgen tot sociale voorzieningen, (gratis) gezondheidszorg en de arbeidsmarkt (*“Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland”*, Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken, september 2024, p. 12, 24; *“Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights”*, RSA/PRO ASYL, maart 2025; *“Country Report: Greece. Update 2024”*, AIDA/ECRE, 18 september 2025, p. 264-266). Naast voormelde documenten hebben statushouders in Griekenland ook een reisdocument nodig om een bankrekening te openen of om toegang te hebben tot het platform van het ministerie van Financiën (AADE) en het online belastingplatform 'Taxinet' (*“Country Report: Greece. Update 2024”*, AIDA/ECRE, 18 september 2025, p. 256-257). Zowel erkende

vluchtelingen als subsidiaire beschermden kunnen reisdocumenten van de Griekse overheden verkrijgen (*“Country Report: Greece. Update 2024”*, AIDA/ECRE, 18 september 2025, p. 253-257). Statushouders moeten evenwel belangrijke administratieve en bureaucratische obstakels overwinnen om toegang te krijgen tot voormelde officiële documenten. Het verkrijgen en verlengen van bepaalde documenten blijkt vaak complex te zijn, waarbij administratieve obstakels veel statushouders ervan weerhouden de documenten te verkrijgen die nodig zijn voor de toegang tot fundamentele socio-economische basisrechten zoals toegang tot gezondheidszorg, huisvesting, sociale voorzieningen, de arbeidsmarkt, onderwijs, het openen van een bankrekening en zelfs juridische bijstand (*“Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights”*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 4-6, 20 en 22; *“Country Report: Greece. Update 2024”*, AIDA/ECRE, 18 september 2025, p. 236-239).

A. Eerste afgifte van een ADET

Volgens de zogenaamde ADET-verordening wordt de beslissing tot toekenning van een ADET in principe opgenomen in de beslissing tot toekenning van de internationale beschermingsstatus die door de asielautoriteiten of door de beroepsinstantie wordt afgegeven. In elk geval moet de beslissing tot toekenning van een ADET aan de begunstigde worden meegedeeld op dezelfde dag als de beslissing inzake het verzoek om internationale bescherming. Dit is overeenkomstig een omzendbrief van het Griekse ministerie van Migratie en Asiel. Ondanks deze regel geeft de Griekse asieldienst op dit moment nog steeds ADET-beslissingen als aparte administratieve handelingen af, die ze samen met de beslissing over de goedkeuring van de asielaanvraag aan de betrokken statushouder meedeelt.

Vervolgens moeten statushouders binnen zes maanden per e-mail een afspraak maken met de Griekse politie om de nodige documenten en vingerafdrukken voor de daadwerkelijke fysieke afgifte van een ADET voor te leggen. De Griekse politie tracht de afspraken binnen 10 dagen na de e-mail vast te leggen. Statushouders moeten vervolgens in persoon op hun afspraak verschijnen, met pasfoto's en een plechtige verklaring in het Grieks waaruit hun verblijfplaats blijkt. Het duurt vervolgens 1 tot 2 maanden vooraleer de ADET effectief kan worden afgehaald. Statushouders worden niet persoonlijk verwittigd dat hun ADET gedrukt is en/of klaar is om te worden opgehaald. Wekelijks verschijnen er online lijsten met de zaaknummers waarvan de ADET-kaarten klaar liggen om te worden afgehaald. Er wordt van statushouders verwacht dat zij deze lijsten dagelijks nakijken (*“Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights”*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 5-17; *“Country Report: Greece. Update 2024”*, AIDA/ECRE, 18 september 2025, p. 236-239).

B. Fiscaal registratienummer (AFM)

Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen personen die voor 31 december 2020 een beschermingsverzoek indienden en zij die na 31 december 2020 een beschermingsverzoek hebben ingediend.

Sinds 31 december 2020 wordt automatisch een fiscaal registratienummer (AFM) aangemaakt bij het beschermingsverzoek. Personen die na 31 december 2020 een verzoek om internationale bescherming indienen, krijgen bijgevolg automatisch een AFM-nummer wanneer zij hun kaart als verzoeker om internationale bescherming ontvangen. De instanties die belast zijn met de registratie van hun verzoek vervolledigen de procedure voor de uitgifte van een AFM online en reiken daarbij een AFM-certificaat uit aan de verzoekers. Een statushouder die na 31 december 2020 een beschermingsverzoek indiende, zou in principe een AFM-nummer moeten hebben. Wanneer internationale bescherming wordt verleend, gaat deze AFM mee over naar de ADET.

Na het verkrijgen van internationale bescherming en een verblijfsvergunning moet een statushouder vervolgens een afspraak maken bij het bevoegde belastingkantoor (DOY) om de gegevens van zijn AFM bij te werken. Dit is evenwel niet mogelijk indien de ADET is verstreken. Personen die automatisch een AFM-nummer hebben gekregen, kunnen geen TAXISnet-codes, die noodzakelijk zijn voor transacties met AADE en andere publieke diensten, aanvragen zonder voorafgaandelijk hun gegevens te hebben geactualiseerd bij het belastingkantoor. Aanvragen voor TAXISnet-codes moeten online gebeuren via het AADE-platform dat enkel beschikbaar is in het Grieks. Na de aanvraag wordt een afspraak gemaakt met het bevoegde belastingkantoor om de TAXISnet-codes te ontvangen.

Personen die voor 31 december 2020 een beschermingsverzoek hebben ingediend, die geen AFM-nummer hebben verkregen en wiens ADET nog geldig is, kunnen een AFM-nummer aanvragen via een videogesprek met een medewerker van de bevoegde autoriteit. Ook kan een AFM-nummer aangevraagd worden door een bezoek van de persoon of een gemachtigde aan het plaatselijke belastingkantoor (DOY) in de woonplaats van de statushouder. Bij de registratie bij dit belastingkantoor wordt om een adresbewijs gevraagd. Dit kan een certificaat van een opvanglocatie zijn, een energierekening of een kopie van een huurcontract op naam

van de statushouder. Statushouders die dakloos zijn of geen adresbewijs kunnen overleggen, kunnen geen AFM-nummer verkrijgen. Als gevolg hiervan kunnen zij geen belastingaangifte indienen of een belastingverklaring ontvangen.

Een AFM-nummer wordt automatisch gedeactiveerd eens de ADET vervalt en kan niet worden gebruikt tot de ADET wordt verlengd ("*Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*", Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken, september 2024, p. 19-20; "*Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights*", RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 20-21).

C. Afgifte en activering van een AMKA

Een AMKA, dit is een sociale zekerheidsnummer, is vereist voor, onder meer, de toegang tot sociale voorzieningen, de gezondheidszorg en de arbeidsmarkt. Samen met de afgifte van de verblijfsvergunning is de Griekse asiendienst verplicht om statushouders te informeren dat zij voortaan in aanmerking komen voor een AMKA en dat zij binnen één maand de wettelijk vereiste stappen moeten ondernemen om dit nummer aan te vragen ("*Country Report: Greece. Update 2024*", AIDA/ECRE, 18 september 2025, p. 236). Om een AMKA te verkrijgen, moet de statushouder de Griekse autoriteiten vragen om zijn voorlopig sociale zekerheidsnummer (toegekend aan verzoekers om internationale bescherming om tijdens de behandeling van hun verzoek toegang te krijgen tot de gezondheidszorg, zgn. PAAYPA) om te zetten in een AMKA, een sociale zekerheidsnummer. Deze omzetting gebeurt binnen een maand na de afgifte van de ADET. De omzetting gebeurt niet automatisch maar moet worden gevraagd. Obstakels en langdurige wachttijden voor het verkrijgen van een ADET kunnen de afgifte van een AMKA beïnvloeden en dus ook de toegang voor statushouders tot het gezondheidszorgsysteem.

Sinds de AMKA-verordening van 23 december 2023 is de afgifte van een AMKA vanaf 1 april 2024 gekoppeld aan de voorwaarde van "*een geldige verblijfstitel in het land met toegang tot de arbeidsmarkt*". De redenering hierachter is dat mensen die hun ADET niet verlengen geen belang meer hebben bij een AMKA, aangezien zij niet meer in Griekenland verblijven en daarom niet meer onder het Griekse sociale zekerheidsstelsel vallen. Deze verordening is ingegeven vanuit de gedachte om arbeidsmigratie en sociale zekerheid aan elkaar te koppelen. Een onbedoeld gevolg is dat de AMKA van statushouders bij het aflopen van hun ADET wordt gedeactiveerd, ook indien er een verlengingsaanvraag in behandeling is. De aanvraag voor een AMKA moet in persoon gebeuren voor een zgn. KEP (dienstencentrum voor burgers) of e-EFKA (nationaal fonds voor sociale zekerheid). Sinds 22 december 2024 vallen de uitgifte, activering en reactivering van de AMKA evenwel onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Migratie en Asiel.

Sinds 1 april 2024 wordt een AMKA, het sociale zekerheidsnummer, na voorlegging van een geldige ADET, bij een eerste afgifte inactief afgegeven. Om de daarbij horende rechten van o.m. gezondheidszorg en sociale voorzieningen te genieten, moet dit AMKA-nummer vervolgens worden geactiveerd. In tegenstelling tot wat in de wet is bepaald, kunnen statushouders hun AMKA niet onder dezelfde voorwaarden activeren als Griekse burgers. Artikel 6 (5) van de AMKA-verordening bepaalt dat derdelanders hun wettelijk verblijf alsook hun (daadwerkelijk) verblijf in Griekenland moeten aantonen en stipuleert welke stukken daartoe moeten worden voorgelegd. Wettelijk verblijf wordt in beginsel aangetoond door het voorleggen van een geldig paspoort van een derde land of een geldig reisdocument alsook een geldige verblijfstitel voor Griekenland met recht op toegang tot de arbeidsmarkt. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat artikel 6 (5) uitdrukkelijk stipuleert dat statushouders zijn vrijgesteld van het voorleggen van een geldig paspoort of reisdocument, zodat het voorleggen van een geldige ADET in beginsel volstaat als bewijs van wettelijk verblijf ("*Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights*", RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 23; nota verwerende partij over de AMKA-wetgeving in Griekenland van 5 januari 2026 en de vertaling van de AMKA-verordening). Een bewijs van (daadwerkelijk) verblijf in Griekenland kan bestaan uit onder meer één van de volgende documenten: een fiscaal woonplaatsattest, eigendomsbewijs, huurovereenkomst, verklaring van gratis concessie of inwoning, verblijfsbewijs in het kader van bepaalde huisvestingsprogramma's, certificaat van verblijf in een studentenaccommodatie,.... Daklozen kunnen dit document vervangen door een certificaat van gebruik van een slaapzaal of een certificaat afgegeven door de gemeentelijke sociale dienst of het gemeenschapscentrum. Gedetineerden moeten een certificaat van detentie overleggen. Daarnaast moeten statushouders ook een bewijs van werk voorleggen, zoals een certificaat van aanwerving van een werkgever (een "*employment hiring certificate from an employer*" in de Engelse vertaling van de reeds geciteerde AMKA-verordening; in het "*Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*" van september 2024 worden ook de termen "*intentieverklaring van een werkgever*" en "*werkgeversverklaring*" gebruikt), een arbeidsovereenkomst die is *geüpload* in het informatiesysteem van het ministerie van Werkgelegenheid (ERGANI), een verklaring van de bevoegde belastingdienst dat men als zelfstandige is begonnen of een bewijs van studie.

Met deze laatste voorwaarde behandelt de Griekse wet statushouders anders dan Griekse en Unieburgers, voor wie de bovenstaande vereisten alternatief en niet cumulatief gelden.

De eis dat alle statushouders een certificaat van aanwerving van een werkgever of een in ERGANI *geüpload* arbeidscontract of een verklaring van zelfstandig ondernemerschap van de bevoegde belastingdienst moeten indienen voor de activering van de AMKA, heeft tot gevolg dat statushouders die nog niet legaal werken of vanwege hun gezondheidstoestand niet kunnen werken, automatisch worden uitgesloten van toegang tot openbare gezondheidszorg en sociale voorzieningen.

De Griekse ombudsman en de Europese Commissie hebben hierover reeds hun bezorgdheden geuit. Het Griekse ministerie van Migratie en Asiel heeft toegegeven dat een wetswijziging nodig is, die tot nu toe niet is doorgevoerd. Ten slotte zorgt de eis van een 'geldige' verblijfsvergunning (ADET) voor een actieve AMKA voor ernstige problemen in de praktijk, omdat de AMKA automatisch wordt gedeactiveerd op de dag nadat de verblijfsvergunning is verlopen, als deze niet is verlengd of als de internationale of tijdelijke beschermingsstatus is ingetrokken. Dit betekent dat de eventuele lange wachttijden voor de verlenging van de ADET (zie *infra*) onvermijdelijk invloed hebben op de activeringsstatus van de AMKA.

Daarnaast volgt uit artikel 7, lid 1, c) van de AMKA-verordening dat de AMKA eveneens wordt gedeactiveerd wanneer er niet langer sprake is van een actueel verblijf in Griekenland. Een AMKA wordt volgens artikel 8 van de AMKA-verordening gereactiveerd als aan de voorwaarden van artikelen 5 en 6 van de verordening is voldaan ("*Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights*", RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 22-24; "*Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*", Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken, september 2024, p. 20-22; *Country Report: Greece. Update 2024*, AIDA/ECRE, september 2025, p. 202, 266-267; nota verwerende partij over de AMKA-wetgeving in Griekenland van 5 januari 2026 en de vertaling van de AMKA-verordening).

D. Afgifte van reisdocumenten

Het verkrijgen van een reisdocument in Griekenland voor statushouders gebeurt niet automatisch. Dit document kost 84 euro voor volwassenen en 73 euro voor kinderen. Om het te verkrijgen, moeten statushouders bij het bevoegde paspoortbureau van de Griekse politie een afspraak maken om een aanvraag in te dienen. Zij moeten daarvoor alle vereiste documenten (inclusief het betalingsbewijs via een Grieks online platform) voorleggen, zoals hun geldige ADET, het elektronische betalingsbewijs, en pasfoto's voorleggen. Personen die subsidiaire bescherming genieten, moeten ook een verklaring van hun diplomatieke dienst overleggen waarin wordt bevestigd dat zij geen nationaal paspoort kunnen verkrijgen. Deze stap brengt extra kosten met zich mee. Om te weten of het reisdocument klaar is, moet een lijst worden geraadpleegd die regelmatig online wordt gepubliceerd. Een reisdocument kan alleen persoonlijk worden afgehaald bij het regionaal asielkantoor (RAO) in Athene, Thessaloniki of Kreta ("*Country Report: Greece. Update 2024*", AIDA/ECRE, september 2025, p. 253-257; "*Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights*", RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 18-19; Refugee.info Greece, *Travel Documents Greece*).

E. Huisvesting

Van statushouders in Griekenland wordt verwacht dat zij het opvangcentrum waar zij verbleven 30 dagen na het verkrijgen van hun status verlaten en dat zij daarna zelf op zoek gaan naar huisvesting (rapport "*Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights*", RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 3).

Het zogenaamde HELIOS-project (*Hellenic Integration Support for Beneficiaries of International Protection*) was in de periode van juli 2019 tot juli 2022 het voornaamste officiële integratieprogramma in Griekenland voor statushouders. Het HELIOS-project werd geïmplementeerd door de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) met de steun van de EU ten bedrage van 60 miljoen euro en de bijstand van verschillende NGO's en lokale besturen. Sinds 1 januari 2022 werden het beheer en de financiering van het HELIOS-project overgenomen door het Griekse ministerie van Migratie en Asiel. Dit is tot op heden het belangrijkste integratieproject in Griekenland geweest. Via dit project hebben 47 753 begunstigen van internationale bescherming welkomstcursussen, scholing en ondersteuning bij het vinden van werk gekregen. Het project verleende ook huisvestingssteun en organiseerde activiteiten die mensen hielpen aansluiting te vinden en een bijdrage te leveren aan hun nieuwe gemeenschap. Vanaf de start van het project tot 31 oktober 2024 hebben 10 816 huishoudens actieve ondersteuning in de vorm van huursubsidie ontvangen. Het HELIOS-project liep officieel af op 30 november 2024 en was reeds gestopt met het ontvangen van nieuwe inschrijvingen en het verlenen van de meeste essentiële diensten sinds 1 september 2024.

Het werd vanaf januari 2025 vervangen door het HELIOS+-project, gefinancierd door het Europees Sociaal Fonds (ESF+), om de voortzetting van dit integratieprogramma op lange termijn te waarborgen. Daarnaast

werd er ook een Helios Junior programma opgestart. HELIOS+ en Helios Junior zijn twee integratieprogramma's van de IOM, gericht op begunstigden van internationale of tijdelijke bescherming in Griekenland. Beide programma's zijn mee ontworpen door het Griekse ministerie van Migratie en Asiel. De IOM coördineert de programma's en Griekse NGO's of Griekse afdelingen van internationale NGO's voeren deze in heel het land uit. Het aantal begunstigden, het budget en de looptijd van HELIOS+ liggen per regio vast in toekenningsbesluiten van de nationale overheid. Deze aspecten variëren van regio tot regio. HELIOS+ loopt van 1 januari 2025 tot ten laatste 30 juni 2027. Ook Helios Junior heeft een vastgelegd aantal begunstigden en loopt tot mei 2027. De IOM bepaalt de toelatingscriteria. Dit project sluit volgens de IOM volledig aan bij de Nationale Strategie voor Integratie van de Griekse overheid, maar met een specifieke focus op het verbeteren van de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt.

HELIOS+ verstrekt een of meerdere integratiediensten aan begunstigden van internationale of tijdelijke bescherming, met focus op vijf domeinen:

- loopbaanbegeleiding en aansluiting op de arbeidsmarkt via training en contact met werkgevers;
- individuele ondersteuning inzake toegang tot sociale en openbare diensten;
- integratiecursussen met taalonderwijs Grieks en de cursus "*the European way of life*", en vorming in sociale vaardigheden;
- huisvestingsondersteuning voor zelfstandig wonen: met huursubsidies voor maximaal twaalf maanden en een eenmalige bijdrage in de installatiekosten (bijdrage zelfstandig leven), en hulp bij het zoeken van een verblijf;
- gemeenschapsgerichte activiteiten die sociale cohesie en culturele uitwisseling stimuleren.

Statushouders die een huursubsidie ontvangen, moeten verplicht deelnemen aan de vormingen in de volgende drie domeinen: de individuele loopbaanbegeleiding, de individuele ondersteuning bij sociale en openbare diensten en alle integratiecursussen. Zij ontvangen een bijdrage voor zelfstandig leven en een huursubsidiebedrag volgens de grootte van hun huishouden. Statushouders die verhuizen naar een aangewezen gebied buiten de grote steden, krijgen vier extra maandelijks huurtoelagen als aanmoediging.

Op het online platform www.heliospiti.com is betaalbare huisvesting beschikbaar, specifiek bedoeld voor HELIOS+. Het IOM-project *Providing Assistance for Transitioning Housing Solutions* (PATHS) voorziet een uitbreiding van dit platform, niet alleen in Griekenland maar ook in België en Frankrijk. PATHS wordt gefinancierd door ESF+ en loopt van 1 november 2024 tot 31 oktober 2027. Sommige woningen zijn gekoppeld aan speciale ondersteuningsprogramma's zoals HELIOS+, maar PATHS richt zich in wezen op huisvesting voor alle begunstigden van internationale of tijdelijke bescherming.

Het HELIOS+-programma richt zich op twaalf van de dertien regio's van het land. Volgens de *factsheet* van de IOM zijn er per 31 juli 2025 acht HELIOS+-centra verdeeld over zes regio's. Er zijn twee centra in Centraal-Macedonië en Kreta en telkens één centrum in Attica, Peloponnesos, Thracië en West-Griekenland. Deze centra zullen de bestaande Integratiecentra voor Migranten (*Kéntro Ensomátosis Metanastón*, KEM) aanvullen en samenwerken met lokale diensten. De IOM zegt te focussen op regio's en gemeenten waar nog geen integratiecentra bestaan. De bestaande KEM's geven aan migranten informatie, vorming, advies en ondersteuning bij integratie, juridische kwesties, sociale diensten en toegang tot de arbeidsmarkt. Ze werken samen met lokale instanties en verwijzen door naar gespecialiseerde diensten. Het personeel bestaat uit onder andere een intercultureel bemiddelaar, een maatschappelijk werker, een migratiejurist en een psycholoog. De website van het ministerie van Migratie en Asiel vermeldt tien KEM's in zes regio's.

Kandidaten voor het Helios+-programma moeten volgens de procedure voldoen aan de drie volgende criteria:

(i) wettelijke status: ze moeten officieel een besluit hebben gekregen van de Griekse asieldienst waarin internationale bescherming is toegekend (vluchtelingenstatus of subsidiaire bescherming), of ze moeten begunstigden zijn van tijdelijke bescherming in Griekenland op basis van het Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 van de Raad van de Europese Unie, of ze moeten via gezinsherenigingsprocedures met een vluchteling naar Griekenland zijn overgeplaatst volgens de relevante wetgeving, of ze moeten een verblijfsvergunning van gelijke duur hebben als gezinsleden van een begunstigde van internationale bescherming volgens de relevante wetgeving;

(ii) arbeidsstatus: aanvragers moeten op het moment van registratie bij HELIOS+ werkloos zijn, met een geldige werkloosheidskaart van de openbare dienst voor arbeidsvoorziening (*Dimosia Ypiresia Apascholis*, DYPA);

(iii) registratietermijn: begunstigden moeten zich binnen een termijn van maximaal 24 maanden registreren vanaf het moment dat zij een bepaalde juridische status hebben gekregen. Iemand die meer dan 24 maanden geleden een van deze beslissingen heeft ontvangen, komt bijgevolg niet in aanmerking. De exacte registratietermijn kan afhankelijk van de regio ook minder dan 24 maanden zijn, want de looptijd van

HELIOS+ verschilt van regio tot regio. Verder moeten begunstigden zich uiterlijk zes maanden vóór de einddatum van het betreffende regionale project inschrijven.

Deelname aan HELIOS+ is mogelijk voor een periode van maximaal 18 maanden. De procedure staat in het Arabisch, Frans, Grieks en Oekraïens op de website van IOM. De online brochure over HELIOS+ is beschikbaar in zeven talen: het Arabisch, Engels, Farsi/Dari, Frans, Grieks, Oekraïens en Somali. IOM heeft ook een Facebookpagina over HELIOS+. Verder is er een HELIOS+ Helpline via Telegram. De selectie van de deelnemers gebeurt volgens IOM uitsluitend op basis van twee criteria: of iemand voldoet aan de voorwaarden (geschiktheid) en de volgorde van aanmelding. Als het aantal plaatsen in een regio al bezet is, komt men op een wachtlijst ("*finalist*"). Eerdere inschrijvingen blijven geldig. De website en brochures van de IOM maken geen melding van voorrangsgroepen.

Er is een bezorgdheid dat het nieuwe HELIOS+-project lijkt te zijn ontworpen op een kleinere schaal die niet beantwoordt aan de werkelijke behoeften van de vluchtelingenpopulatie in Griekenland ("*COI Focus Griekenland: Helios+ en Helios Junior*", 17 september 2025, Cedoca, p. 2-12; "*Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights*", RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 29-30; "*Communication on the status of migration management in mainland Greece*", Europese Commissie, 4 april 2025, p. 12-13).-

Helios Junior richt zich volgens de website van de IOM op voormalige niet-begeleide minderjarigen die legaal in Griekenland verblijven. Niet alleen begunstigden van internationale of tijdelijke bescherming, maar ook geregistreerde asielzoekers met een asielzoekerskaart kunnen zich voor dit programma aanmelden. Over de leeftijdsgrens is de informatie niet eenduidig. Statushouders moeten volledig zelfstandig kunnen functioneren, het individuele integratieplan volgen en mogen geen verslavende middelen gebruiken. Dit programma werkt met voorrangsgroepen. De brochure maakt niet duidelijk welke criteria hierbij prioritair zijn. De brochure en de website van de IOM, respectievelijk in het Grieks en in het Engels, geven duidelijke informatie over de procedure. Er is een folder met informatie in zeven talen: het Arabisch, Engels, Farsi, Frans, Grieks, Somali en Urdu. De IOM stelt dat verschillende instanties mee de aanvraag kunnen indienen, zoals opvangcentra voor niet-begeleide minderjarigen, NGO's, enz. De startdatum van dit programma is onduidelijk, maar verschillende bronnen geven aan dat het loopt tot mei 2027 ("*COI Focus Griekenland: Helios+ en Helios Junior*", 17 september 2025, Cedoca, p. 13-17).

Het risico voor statushouders in Griekenland om, na de periode van 30 dagen waarin zij hun opvangplaats moeten verlaten na het verkrijgen van internationale bescherming, in een situatie van dakloosheid terecht te komen, is zeer groot. Het is immers zeer moeilijk om binnen die periode van 30 dagen de nodige documenten en middelen te verkrijgen om hun integratie te starten en huisvesting te verkrijgen.

Voor het verkrijgen van een huisvestingstoelage is een verblijf van minstens 5 jaar in Griekenland vereist waardoor statushouders vaak niet aan deze voorwaarde voldoen. Zelfs statushouders die het HELIOS-programma hebben doorlopen, dreigen opnieuw dakloos te worden nadat hun huurtoeslag is geëindigd, gelet op obstakels van discriminatie en gebrek aan betaalbare huisvesting. Bovendien ontvangen statushouders bij terugkeer naar Griekenland geen informatie over de nodige procedures om hun rechten aldaar als statushouder te doen gelden.

Statushouders kunnen toegang krijgen tot tijdelijke opvangcentra voor daklozen. De toegang tot deze opvangcentra kan voor statushouders door tal van factoren in de praktijk echter beperkt zijn, bijvoorbeeld omdat sommige centra alleen mensen accepteren die Grieks of Engels spreken, omdat naast geldige documenten zoals een verblijfsvergunning, AFM en AMKA, medische onderzoeken op huidziekten, röntgenfoto's van de borstkas en een psychiatrische evaluatie een vereiste zijn voor toegang tot alle opvangcentra en omdat deze centra hun volledige capaciteit al bijna hebben bereikt ("*Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights*", RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 29-33; "*Country Report: Greece. Update 2024*", AIDA/ECRE, september 2025, p. 257-261).

De Raad merkt op dat er weinig studies beschikbaar zijn over dakloosheid bij statushouders in Griekenland.

Het UNHCR is echter in februari 2022 een databank opgestart om een nauwkeurig en actueel beeld te geven van de situatie van statushouders in Griekenland. Deze databank bevat gegevens over een vijftiental elementen (profiel van de begunstigden, demografie, werk, toegang tot onderwijs, taal, huisvesting, financiële middelen, kwetsbaarheid, gezondheidszorg,...) die zijn verzameld in samenwerking met verschillende organisaties die actief zijn op het asieldomain in Griekenland (*Greek Council for Refugees*, IOM, Caritas Griekenland, Intersos Hellas,...) alsook met verschillende gemeenten, met als doel een gevarieerde steekproef te verkrijgen, bestaande uit mannen en vrouwen van verschillende leeftijden en met verschillende noden over het gehele Griekse grondgebied (zie de rubriek "*ABOUT*" van de databank). Door in deze databank de periode van 1 januari 2024 tot 31 december 2024 te selecteren en zich te beperken tot statushouders, verschijnen er gegevens over de steekproef van 548 personen waarnaar wordt verwezen in het document "*Key Findings on 2024 Protection Monitoring of Refugees in Greece*" van maart 2025, via

consulteerbare weblink verstrekt door de verwerende partij in haar aanvullende nota (document dat op pagina 1 een *hyperlink* naar de volledige database bevat).

Uit deze gegevens blijkt dat binnen deze steekproef 240 personen zelf in een woning voorzien of een woning huren, 102 personen aangeven in CCAC/RIC-centra op de eilanden te wonen, 55 personen bij anderen als gast verblijven, 33 personen in opvanglocaties op het vasteland wonen, 32 personen worden gehuisvest door particulieren in ruil voor het leveren van diensten, 22 personen verblijven in veilige opvangvoorzieningen, 16 personen ontvangen hulp via de HELIOS-huurtoeslag, 14 personen zijn dakloos (inclusief het verblijf in kraakpanden), 8 personen zijn eigenaar van hun woning, 7 personen hebben huisvesting verstrekt via een kerk of religieuze organisatie, 7 personen wonen in huisvesting ter beschikking gesteld door middenveldorganisaties, 7 personen geven aan in een 'overige' categorie te wonen, en tenslotte verblijven er 4 in een hotel (zelf betaald) (vrije vertaling uit de database met volgende gegevens: "240 self-accomodated/renting, 102 CCAC/RIC (islands), 55 Hosted by others, 33 Site (mainland/CFTAAS), 32 Accomodation provided by individuals in exchange of services, 22 Safe Shelter, 16 HELIOS rental subsidy beneficiary, 14 Homeless (including in squat), 8 owned accomodation, 7 accomodation provided by church/religious org., 7 Accomodation provided by civil society, 7 other, 4 Hotel (paid by myself) »).

Hoewel de Raad enige waarde toekent aan dergelijke gegevens wegens de organisaties die betrokken zijn bij het verzamelen van de informatie in deze databank, erkent hij dat deze studie zeer beperkt is van omvang, dat de gebruikte selectiemethode niet duidelijk is en dat deze studie niet als representatief kan worden beschouwd. Hoewel deze studie enige indicatie geeft over de verschillende vormen van huisvesting of de afwezigheid ervan onder statushouders, moet ze dan ook met de nodige voorzichtigheid en waakzaamheid worden begrepen.

F. Arbeidsmarkt

Wat de toegang tot de arbeidsmarkt betreft, voorziet de Griekse wet in een volledige en automatische toegang tot werk voor statushouders onder dezelfde voorwaarden als de nationale onderdanen, zonder de verplichting om een werkvergunning te verkrijgen.

In de praktijk moeten statushouders beschikken over een geldige ADET, een geldig AFM-nummer en een geldig AMKA-nummer.

Enkel in het RSA/PRO ASYL-rapport wordt gesteld dat tevens een actieve AMKA nodig is. Om deze reden betoogt RSA/PRO ASYL dat de Griekse wetgeving een cirkelredenering hanteert waarbij toegang tot basisrechten als minimumvoorwaarde voor integratie in de gastsamenleving en de zoektocht naar werk in feite afhankelijk is van reeds verzekerd werk ("*Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights*", RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 24 en 34).

Geen enkele andere bron bevestigt evenwel dat een actieve AMKA nodig is om toegang te krijgen tot de arbeidsmarkt. In het AIDA-rapport van september 2025 wordt hierover geen melding gemaakt ("*Country Report: Greece. Update 2024*", AIDA/ECRE, september 2025, p. 261-262). Het verslag "*Feitenonderzoek*" stelt dan weer dat statushouders in de praktijk naast een ADET in het bezit dienen te zijn van een AMKA-nummer voor de afdracht van sociale lasten en een AFM om legaal arbeid in loondienst te verrichten ("*Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*", Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken, september 2024, p. 38).

In zijn antwoord per e-mail van 22 december 2025 op een vraag tot verduidelijking vanwege de commissaris-generaal, stelt het hoofd van de Griekse asieladministratie, de heer M.K., dat statushouders met een geldige ADET het recht hebben om te werken onder dezelfde voorwaarden als Griekse onderdanen, mits zij in het bezit zijn van een AMKA-nummer. Volgens hem vereist de betrokken wetgeving niet dat de AMKA geactiveerd moet zijn (nota verwerende partij over de AMKA-wetgeving in Griekenland van 5 januari 2026).

Gelet op het geheel van de bronnen die voorliggen kan in de huidige stand van zaken worden besloten dat een actieve AMKA geen voorwaarde is om in Griekenland legaal te kunnen werken. Een AMKA-nummer volstaat.

Verder moet rekening worden gehouden met hoge werkloosheidscijfers en extra obstakels als gevolg van de concurrentie met Griekssprekende werknemers, waarbij onderdanen van derde landen oververtegenwoordigd zijn in de werkloosheidsstatistieken. Veel statushouders zijn werkzaam in de informele economie, waardoor zij geen toegang hebben tot de sociale zekerheid, kwetsbaarder zijn en in bepaalde gevallen aan boetes worden blootgesteld ("*Country Report: Greece. Update 2024*", AIDA/ECRE, september 2025, p. 261-262).

In de mededeling van de Commissie kan nog worden gelezen:

“De capaciteit van het Griekse directoraat voor maatschappelijke integratie is versterkt door middel van het instrument voor technische ondersteuning van de Commissie, in het bijzonder met betrekking tot het ontwerp, de ontwikkeling en de invoering van hervormingen op het gebied van integratie. Bovendien is het ministerie van Migratie en Asiel bezig met het ontwerp van een onlineplatform voor sociale inclusie om de toegang van derdelanders tot de Griekse arbeidsmarkt te vergemakkelijken. Dit is een aanvulling op andere initiatieven om de integratie van begunstigden van internationale bescherming op de arbeidsmarkt te bevorderen.

Ook een project dat steunt op de herstel- en veerkrachtfaciliteit en sinds de tweede helft van 2022 wordt uitgevoerd, bereidt vluchtelingen voor op toetreding tot de arbeidsmarkt en bevordert samenwerking met bedrijven en andere belanghebbenden. Andere integratie-initiatieven zijn onder meer speciale banenbeurzen voor lokale werkgevers en begunstigden van internationale bescherming in de opvang- en identificatiecentra (georganiseerd in samenwerking met de UNHCR en de IOM) en het opzetten van centrale contactpunten om derdelanders informatie te verschaffen en gespecialiseerde diensten te bieden (door ESF+ gefinancierde centra voor integratie van migranten). Deze initiatieven leiden tot samenwerkingen en netwerken die begunstigden helpen contact te leggen met diensten en programma's voor maatschappelijke integratie en geven uitvoering aan activiteiten in het kader van maatschappelijke integratie die de sociale cohesie bevorderen.

Het ministerie van Migratie en Asiel heeft meer initiatieven op dit gebied aangekondigd, zoals de integratiebureaus in opvangfaciliteiten en speciale projecten uit hoofde van het Zwitsers-Griekse samenwerkingsprogramma 2023-2026. Bovendien werken de autoriteiten aan aanvullende integratiemaatregelen, met financiering die in de programmeringsperiode 2021-2027 beschikbaar is via het Europees Sociaal Fonds+.

De UNHCR is actief betrokken bij gerichte activiteiten om de integratie van vluchtelingen te bevorderen, met behulp van proefprojecten zoals een project in het kader van autorijden en verkeersveiligheid, taalcursussen voor volwassen vluchtelingen op de eilanden en hulp aan personen met een handicap bij het verkrijgen van toegang tot sociale voorzieningen. Het door de UNHCR beheerde ADAMA-centrum is een plek waar begunstigden praktische hulp, advies en bijstand kunnen krijgen bij het vinden van hun weg op de Griekse arbeidsmarkt. Daarnaast zijn er verschillende initiatieven op lokaal niveau, zoals de raden voor integratie van migranten en vluchtelingen, die verschillende gemeenten in het leven hebben geroepen om activiteiten te ontplooiën die burgerparticipatie mogelijk maken. Verschillende steden hebben het netwerk van steden voor integratie opgezet, dat informatie over goede praktijken voor de integratie van migranten en vluchtelingen plant, organiseert, invoert en uitwisselt. De gemeente Athene heeft het Atheens coördinatiecentrum voor migranten- en vluchtelingenkwesties opgericht om de samenwerking tussen de stad Athene en het maatschappelijk middenveld, internationale organisaties en de centrale overheid te vergemakkelijken” (“Communication on the status of migration management in mainland Greece”, Europese Commissie, 4 april 2025, p. 14-15).

G. Sociale voorzieningen

Wat de toegang tot sociale voorzieningen betreft, genieten statushouders toegang tot sociale voorzieningen zonder dat er onderscheid wordt gemaakt tussen vluchtelingen en personen die subsidiaire bescherming genieten. Een belangrijke ontwikkeling in 2024 was de belemmering van de toegang tot alle sociale uitkeringen, aangezien de activering van de AMKA, die voor het verkrijgen van deze uitkeringen vereist is, afhankelijk is van het bestaan van een geldig arbeidscontract, een certificaat van aanwerving van een werkgever (intentieverklaring of werkgeversverklaring) of zelfstandig ondernemerschap. Statushouders die vanwege hun gezondheidstoestand niet kunnen werken, worden uitgesloten van toegang tot sociale voorzieningen, wat in strijd is met artikel 29 van de Griekse Asielwet, aangezien het bezit van een actief AMKA-nummer noodzakelijk is voor toegang tot sociale uitkeringen van de Organisatie voor Welzijnsuitkeringen en Sociale Solidariteit. Daarnaast zouden statushouders dezelfde rechten moeten genieten en de nodige sociale voorzieningen krijgen volgens de voorwaarden die gelden voor Griekse onderdanen, zonder discriminatie.

Uit de informatie blijkt dat de voorwaarden met betrekking tot de verblijfsduur waarvan de toekenning van talrijke sociale tegemoetkomingen afhankelijk is, geen rekening houden met de bijzondere situatie van begunstigden van internationale bescherming. Dit heeft een verschil in behandeling tot gevolg tussen begunstigden van internationale bescherming en Griekse onderdanen, waarbij statushouders *de facto* worden uitgesloten van verschillende vormen van sociale bijstand. Om in aanmerking te komen voor sociale uitkeringen in Griekenland, moet een statushouder minstens vijf jaar legaal en permanent in Griekenland hebben gewoond, maar afhankelijk van de sociale uitkering kan deze vereiste worden uitgebreid tot meer dan tien jaar permanent legaal verblijf. Dit is onder meer het geval voor de huisvestingstoelage (waarvoor een legaal en duurzaam verblijf van vijf jaar in Griekenland is vereist), de geboortetoelage (toegankelijk voor alle moeders die twaalf jaar lang ononderbroken legaal op Grieks grondgebied verblijven), de maandelijkse

kinderbijslag (toegankelijk voor wie vijf jaar permanent en ononderbroken in Griekenland verblijft), invaliditeitsuitkeringen (die een onderzoek door een accreditatie-centrum vereisen waaruit blijkt dat wie om betaling van deze uitkeringen verzoekt voor ten minste 67% arbeidsgeschied is), evenals uitkeringen voor niet-verzekerde gepensioneerden (toegankelijk voor wie vijftien jaar lang permanent en ononderbroken in Griekenland verblijft). Deze *de facto* uitsluiting van statushouders van de toegang tot bepaalde sociale uitkeringen is het gevolg van een politieke keuze van de Griekse autoriteiten die, gezien de strekking van de informatie over deze kwestie, niet lijkt te zullen veranderen.

De Europese Commissie heeft bijgevolg in januari 2023 een aanmaningsbrief aan Griekenland gestuurd (INFR(2022)2044) wegens niet-omzetting van alle bepalingen uit de richtlijn 2011/95/EU. De Europese Commissie is hiermee een inbreukprocedure gestart tegen Griekenland, mede wegens verschillende obstakels die statushouders ervaren in hun toegang tot de sociale voorzieningen, zoals bepaald in artikel 29 van de richtlijn 2011/95/EU. Het vereiste van een arbeids- en verblijfsverleden in Griekenland om aanspraak te kunnen maken op sociale voorzieningen behelst volgens de inbreukprocedure mogelijk een ongerechtvaardigd onderscheid tussen statushouders en Griekse staatsburgers of inwoners van Griekenland ("*Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*", Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken, september 2024, p. 23). Na beoordeling van het Griekse antwoord is de Commissie van mening dat Griekenland zijn verplichtingen uit hoofde van de richtlijn 2011/95/EU niet is nagekomen en heeft zij daarom besloten om in mei 2025 een met redenen omkleed advies uit te brengen wegens niet-naleving van bepaalde bepalingen uit deze richtlijn. De Commissie stelt daarbij dat een volledige naleving van de richtlijn 2011/95/EU essentieel is voor het goed functioneren van het gemeenschappelijk Europees asielstelsel. Het hoofddoel van deze richtlijn is enerzijds te verzekeren dat de lidstaten gemeenschappelijke criteria toepassen voor de identificatie van personen die werkelijk bescherming behoeven en anderzijds ervoor te zorgen dat deze personen in alle lidstaten over bepaalde minimumvoordelen kunnen beschikken. Na het uitsturen van dit met redenen omkleed advies, heeft Griekenland twee maanden tijd om te reageren en de nodige maatregelen te nemen. Niet-naleving hiervan kan de Commissie ertoe doen besluiten de zaak aan het Hof van Justitie van de Europese Unie voor te leggen. Aldus blijkt dat meer dan drie jaar na de aanmaningsbrief van de Europese Commissie, Griekenland nog steeds geen stappen heeft ondernomen om aan de Unierechtelijke normen te voldoen ("*Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights*", RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 22-27; "*Country Report: Greece. Update 2024*", AIDA/ECRE, september 2025, p. 202 en p. 264-265; zie informatie over inbreukprocedure via de consulteerbare weblinks in de tweede aanvullende nota van de verwerende partij).

Tot op heden ligt geen informatie voor met betrekking tot het eventuele inleiden van een zaak bij het Hof van Justitie. Minstens blijkt dat meer dan drie jaar na de aanmaningsbrief van de Europese Commissie Griekenland in mei 2025 nog steeds geen stappen heeft ondernomen om aan de EU-normen te voldoen.

Er bestaat geen specifieke uitkering voor statushouders om hun toegang tot het socialezekerheidsstelsel te garanderen. De financiële tegemoetkoming die verzoekers om internationale bescherming ontvangen en die wordt beschouwd als onderdeel van de materiële hulp die hen in die hoedanigheid is toegekend (zgn. '*cash assistance*'), wordt automatisch niet meer uitbetaald maar direct stopgezet van zodra de bank op de hoogte wordt gesteld van de beslissing om de verzoeker een internationale beschermingsstatus te verlenen, zelfs wanneer deze beslissing nog niet aan deze verzoeker werd meegedeeld ("*Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights*", RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 25).

Het gegarandeerde minimuminkomen (een toelage van 216 euro per huishouden met een aanvulling voor elke extra volwassene (108 euro) of kind (54 euro) is formeel toegankelijk voor statushouders. Er zijn echter meerdere cumulatieve voorwaarden waaraan moet worden voldaan. Daardoor worden in de praktijk veel statushouders uitgesloten, zoals individuen of gezinnen die door gebrek aan financiële middelen gedwongen worden om in te trekken bij personen of huishoudens die boven de armoedegrens leven, daklozen die geen dakloosheidsattest kunnen voorleggen of mensen die in kraakpanden of in informele vluchtelingenkampen wonen of die informeel naar kennissen verhuizen om te voorkomen dat ze op straat moeten leven. Op dezelfde manier geven de bevoegde Griekse autoriteiten (die geen tolkendiensten hebben en daarom niet kunnen communiceren met mensen die geen Grieks of Engels spreken) alleen dakloosheidsbewijzen uit aan mensen die formeel aantonen dat ze voldoen aan andere voorwaarden voor toegang tot sociale rechten – waaronder het bezit van verblijfsdocumenten – zodat in de praktijk veel daklozen geen toegang hebben tot het gegarandeerde minimuminkomen. Ook mensen die subsidies ontvangen in het kader van het HELIOS-woonbijstandsprogramma worden uitgesloten van dit minimuminkomen. Om een gegarandeerd minimuminkomen aan te vragen, moeten statushouders in het bezit zijn van een geldige ADET, AFM, TAXISnet-codes, een belastingverklaring en een AMKA, alsook een bankrekening hebben ("*Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights*", RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 27-28; "*Country Report: Greece. Update 2025*", AIDA/ECRE, september 2025, p. 265).

H. Gezondheidszorg

Iedere statushouder in Griekenland heeft recht op gratis toegang tot primaire, secundaire en tertiaire gezondheidszorg onder dezelfde voorwaarden als Griekse onderdanen.

Wet 4368/2016 voorziet in het recht op gratis toegang tot de gezondheidszorg voor statushouders. De gezondheidszorg bestaat uit toegang tot publieke gezondheidszorg (openbare ziekenhuizen, openbare medische centra, gezondheidscentra, gemeentelijke klinieken) en sluit dus toegang tot private zorgaanbieders uit.

Artikel 33 van wet 4368/2016 garandeert gratis gezondheidszorg voor niet-verzekerde personen en kwetsbare groepen, wat betekent dat de Griekse overheid voorziet in de dekking van de medische kosten. De begunstigten die beroep kunnen doen op deze gratis gezondheidszorg worden nader omschreven in artikel 33, lid 2. Uit artikel 33, lid 2 onder c), punt ix) volgt dat hieronder vallen *“personen die internationale bescherming genieten (erkende vluchtelingen en personen die subsidiaire bescherming genieten) en staatlozen en hun familieleden (echtgenoten en minderjarige of ten laste komende kinderen), die een geldige verblijfsvergunning hebben of wachten op een beslissing over een aanvraag tot verlenging van de internationale beschermingsstatus of een administratief of gerechtelijk beroep tegen een beslissing tot afwijzing van het verzoek tot verlenging, of op elk moment waarop het recht op administratief of gerechtelijk beroep bestaat”* (vrije vertaling, zie nota verwerende partij over de AMKA-wetgeving in Griekenland van 5 januari 2026, met Franstalige vertaling van artikel 33 van de wet 4368/2016: *“ix) les bénéficiaires d'une protection internationale (réfugiés reconnus et bénéficiaires d'une protection subsidiaire) et les apatrides et les membres de leur famille (conjoint et enfants mineurs ou à charge) qu'ils soient titulaires d'un permis de séjour en cours de validité ou qu'une décision soit en attente concernant une demande de renouvellement du statut de protection internationale ou un recours administratif ou judiciaire contre une décision de rejet de la demande de renouvellement ou à tout moment où le droit à un recours administratif ou contentieux existe”*).

Artikel 33, lid 3 stipuleert dat de begunstigten in het bezit moeten zijn van een AMKA-nummer. Bijgevolg hebben administratieve belemmeringen met betrekking tot de afgifte van een AMKA directe gevolgen voor de toegang voor statushouders tot gratis openbare gezondheidszorg in Griekenland (*“Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights”* van RSA/PRO ASYL van maart 2025, p. 35). Een statushouder zonder AMKA-nummer valt aldus niet onder artikel 33 van wet 4368/2016.

In een omzendbrief van 3 november 2025 wordt gesteld dat als gevolg van de hervorming van de AMKA-verordening, de begunstigten onder artikel 33, lid 2, onder c) van wet 4368/2016 geen actieve AMKA moeten voorleggen om toegang te krijgen tot ziekenhuiszorg en medisch-farmaceutische zorg in openbare gezondheidsinstellingen, op voorwaarde dat, al naar gelang het geval, de volgende bewijsstukken worden overgelegd:

“(…)

ix) Personen die internationale bescherming genieten (erkende vluchtelingen en personen die subsidiaire bescherming genieten) en staatlozen en hun familieleden (echtgenoten en minderjarige of ten laste komende kinderen), ongeacht of zij in het bezit zijn van een geldige verblijfsvergunning of dat er een beslissing in behandeling is betreffende een verzoek tot verlenging van de internationale beschermingsstatus of een administratief of gerechtelijk beroep tegen een beslissing tot afwijzing van het verzoek tot verlenging of op elk moment waarop het recht op administratief of gerechtelijk beroep bestaat: een schriftelijke verklaring van de beslissing tot uitstel van verwijdering overeenkomstig de bepalingen van lid 4 van artikel 24 van wet nr. 3907/2011 (A 7)”

(vrije vertaling, zie nota verwerende partij over de AMKA-wetgeving in Griekenland van 5 januari 2026, met Franstalige vertaling van deze omzendbrief: *“ix) Les bénéficiaires d'une protection internationale (réfugiés reconnus et bénéficiaires d'une protection subsidiaire) et les apatrides et les membres de leur famille (conjoint et enfants mineurs ou à charge) qu'ils soient titulaires d'un permis de séjour en cours de validité ou qu'une décision soit en attente concernant une demande de renouvellement du statut de protection internationale ou un recours administratif ou judiciaire contre une décision de rejet de la demande de renouvellement ou à tout moment où le droit à un recours administratif ou judiciaire existe: Une attestation écrite de décision de report d'éloignement en application des dispositions du parag. 4 de l'article 24 de la loi n° 3907/2011”*).

In haar nota van 5 januari 2026 over de AMKA-wetgeving betoogt de verwerende partij als volgt:

“Wat de omzendbrief toevoegt, is dat bij gebrek aan een actieve A.M.K.A., voor begunstigten van internationale bescherming (punt ix van de wetgeving) toegang tot gezondheidszorg mogelijk is op vertoon van:

- (a) Een geldige ADET; OF
- (b) Een attest van aanvraag tot verlenging van de status; OF
- (c) een administratief of gerechtelijk beroep tegen een beslissing tot afwijzing van het verzoek tot verlenging of op elk moment waarop het recht op administratief of gerechtelijk beroep bestaat: een schriftelijke verklaring van het besluit tot uitstel van verwijdering overeenkomstig de bepalingen van lid 4 van artikel 24 van wet nr. 3907/2011 (A 7).

Deze bijkomende duiding in de wetgeving van november 2025, bevestigt de conclusies van het CGVS dat een begunstigde van internationale bescherming in Griekenland toegang heeft tot publieke gezondheidszorg, ook indien deze persoon niet in het bezit is van een actieve A.M.K.A. Deze wetgeving stelt namelijk expliciet dat voor specifieke categorieën van personen het bezit van een actieve A.M.K.A.- vergunning niet vereist is voor het verlenen van verpleegkundige en medisch farmaceutische zorg in openbare gezondheidsinstellingen.

De begunstigde van internationale bescherming dient aan te tonen dat hij in het bezit is van een (a) geldige ADET, of (b) een attest dat aantoont dat de verzoeker een verlening van zijn ADET heeft aangevraagd. Het AIDA rapport van september 2025 (https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2025/09/AIDA_GR_2024-update.pdf, p. 24 en 236) duidt namelijk dat om een hernieuwing van de verblijfsvergunning af te leveren, een 'attestation of application status' wordt afgeleverd.

Wat betreft de schriftelijke verklaringen aangaande het uitstel tot verwijdering (c) (postponment of removal), blijkt uit artikel 23 en 24 van de Griekse asielwet (Law 3907/2011, in het Engels beschikbaar op: <https://www.refworld.org/legal/legislation/natlegbod/2011/en/78894>) dat een verklaring aangaande en uitstel tot verwijdering enkel van toepassing is voor personen die een terugkeerbesluit (return decision) hebben ontvangen, en aldus in het kader van de beroepsprocedure tegen een negatieve beslissing, uitstel vragen van hun verwijdering van het grondgebied. Dit is niet van toepassing voor begunstigten van internationale bescherming die in het bezit zijn van een geldige ADET of een attest ter verlenging van hun status."

Ter terechtzitting herhaalt de vertegenwoordigster van de verwerende partij deze interpretatie die volgens haar volgt uit een samenlezing van de informatie. Zij stelt daarbij dat de Griekse overheden de verschillende terminologie vermengen.

De Raad kan de verwerende partij echter niet bijtreden in deze interpretatie. Er is een duidelijk verschil in terminologie en inhoud tussen een "geldige verblijfsvergunning" ("permis de séjour en cours de validité"), "een verzoek tot verlenging van de internationale beschermingsstatus" ("demande de renouvellement du statut de protection internationale") en een "attestation of application status" dat slaat op een ontvangstbevestiging van een aanvraag tot verlenging van de verblijfsvergunning ("Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland", Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken, september 2024, p. 18-19).

Dat de Griekse overheden deze begrippen door elkaar zouden gebruiken maar dat steeds de verlenging van de verblijfsvergunning wordt bedoeld, is een loutere bewering van de verwerende partij die zij niet verder onderbouwt en dit blijkt in elk geval niet uit de terminologie in de door de commissaris-generaal bijgebrachte Franse vertaling.

Een dergelijke analyse lijkt alvast niet te worden gedeeld door de NGO *Refugee Info Greece*, waarnaar de verwerende partij zelf herhaaldelijk verwijst in haar aanvullende nota van 22 september 2025 en die in de COI Focus "Grèce. Aide aux migrants" van 5 januari 2026 wordt voorgesteld als partner van UNHCR bij verschillende projecten. Deze NGO heeft namelijk in een Facebookbericht getiteld "*Belangrijke update over de AMKA en de toegang tot openbare gezondheidszorg*" aangegeven dat vanaf 3 november 2025, als gevolg van de hoger genoemde omzendbrief: "*Asielzoekers en personen die internationale bescherming genieten, hebben gratis toegang tot openbare gezondheidsdiensten en gezondheidszorg zonder actieve AMKA, op vertoon van: (i) een asielzoekerskaart voor asielzoekers, (ii) een attest van uitstel van verwijdering voor personen die internationale bescherming genieten*" (voetnoot nr. 11 op pagina 6 van COI Focus "Grèce. Aide aux migrants" van 5 januari 2026 met betrekking tot de publicatie van 20 november 2025 van *Refugee Info Greece*; eigen onderlijning).

Zonder bijkomende bronnen die de lezing van de verwerende partij bevestigen, kan voornoemde interpretatie niet zonder meer worden bijgetreden. Overigens moet worden opgemerkt dat de verwerende partij zelf in haar nota verwijst naar "een attest dat aantoont dat de verzoeker een verlening van zijn ADET heeft gevraagd" (eigen onderlijning), wat uiteraard niet hetzelfde is als een verlenging van de ADET en zou impliceren dat enkel de initiële periode na de beslissing tot toekenning van internationale bescherming tot de eerste afgifte van de ADET hierdoor zou gedekt zijn.

In deze stand van zaken blijkt dan ook dat statushouders met een AMKA-nummer, die evenwel die nog niet werken of niet kunnen werken omwille van hun gezondheidstoestand of leeftijd (bijvoorbeeld ouderen) en dus hun AMKA niet kunnen activeren, in principe worden uitgesloten van gratis toegang tot de publieke gezondheidszorg.

Dit neemt niet weg dat een statushouder zonder AMKA of zonder actieve AMKA niet geheel verstoken zal zijn van toegang tot gezondheidszorg, maar deze is beperkt tot enkel spoedeisende hulp en medicatie (gratis of tegen een kleine vergoeding), op voorwaarde dat hij naar een openbaar ziekenhuis of medisch centrum gaat: *"If you do not have an AMKA, but you have a prescription from a doctor at a public hospital or medical centre, even if it is hand written, you can get your medicines for free from the pharmacy at the hospital where the doctor provided the prescription"* (UNHCR Greece, *"Living In Greece – Access to healthcare"*, beschikbaar op: <https://help.unhcr.org/greece/living-in-greece/access-to-healthcare>; *"Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland"*, september 2024, p. 49-51). Statushouders zonder actieve AMKA die niet in een opvangfaciliteit verblijven en een afspraak willen maken in een ziekenhuis, wordt aangeraden daarvoor een beroep te doen op een NGO. Psychologische en psychiatrische gezondheidszorg is ook deels gedekt: mensen die noch een voorlopig sociale zekerheidsnummer (PAAYPA), noch een sociaalzekerheidsnummer (AMKA) hebben, kunnen gratis psychiatrische en neurologische geneesmiddelen krijgen als deze worden voorgeschreven door een psychiater of neuroloog die werkzaam is in een openbaar of particulier ziekenhuis en/of in lokale eerstelijnszorgeenheden of -centra (Refugee.info Greece, *"Health care without a social security number (PAAYPA or AMKA)"* beschikbaar op <https://greece.refugee.info/en-us/articles/4985632313623>; alsook de referentie via consulteerbare weblink naar Refugee.info Greece, *"Health insurance"* beschikbaar op <https://greece.refugee.info/en-us/articles/4985624835479>, waarnaar wordt verwezen in voetnoten 89-90, 96-97 en 320 van *"Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland"*, september 2024, p. 21, 51, alsook in de eerste aanvullende nota van verzoeker).

NGO's beheren ook medische centra en poliklinieken die verschillende medische diensten aanbieden aan statushouders, waaronder medische en psychologische hulp, psychosociale ondersteuning en begeleiding. Daarnaast hebben veel gemeenten medische centra waar statushouders en asielzoekers, ook degenen zonder AMKA, gebruik van kunnen maken (*"Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland"*, september 2024, p. 49-51, 67; *"Communication on the status of migration management in mainland Greece"*, Europese Commissie, 4 april 2025, p. 4, 7-8, 12).

De toegang tot de gezondheidszorg wordt in de praktijk belemmerd door een aanzienlijk tekort aan middelen en capaciteit voor zowel buitenlanders als de lokale bevolking. Afhankelijk van de benodigde zorg is er gewoonlijk een wachttijd van enkele weken of maanden. Dit is het gevolg van het bezuinigingsbeleid dat in Griekenland wordt gevoerd. De taalbarrière blijft het belangrijkste obstakel voor de toegang tot de gezondheidszorg voor statushouders. Afspraken in de publieke gezondheidszorg worden gemaakt via een betalend telefoonnummer dat uitsluitend in het Grieks of Engels verloopt. Een afspraak kan ook online worden gemaakt, maar dan enkel in het Grieks. Wie geen Grieks of Engels spreekt, heeft dus geen directe toegang tot de openbare gezondheidszorginstellingen. Bovendien blijven ziekenhuizen in de regio Attica kampen met aanzienlijke tekorten aan tolkendiensten om met buitenlandse patiënten te communiceren (*"Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights"*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 35; *"Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland"*, september 2024, p. 49-51; *"Country Report: Greece. Update 2024"*, AIDA/ECRE, september 2025, p. 209, 266-268).

I. Verlenging van een ADET

Naast de algemene uitdagingen voor statushouders in Griekenland zien terugkerende statushouders, wiens ADET vervallen is, zich gesteld voor bijkomende administratieve en praktische uitdagingen. Uit de door beide partijen verstrekte informatie blijkt dat de verlenging van een ADET van statushouders die vanuit een andere lidstaat van de Europese Unie naar Griekenland terugkeren uiterst moeilijk kan zijn en dat deze situatie maanden kan aanhouden.

In beginsel moeten verzoeken om verlenging van een ADET uiterlijk 30 dagen voor het verstrijken van de vergunning bij de Griekse asieldienst worden ingediend. Wanneer de verblijfsvergunning te laat wordt verlengd zonder goede reden, wordt een boete van 100 euro opgelegd. In een omzendbrief wordt toegelicht wat goede redenen kunnen zijn. In de praktijk is deze boete nog nooit opgelegd (*"Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights"*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 7; *"Country Report: Greece. Update 2024"*, AIDA/ECRE, september 2025, p. 236). Statushouders die niet langer over een geldige ADET beschikken, kunnen te maken krijgen met zeer lange wachttijden voor de verlenging van de verblijfsvergunning en andere noodzakelijke documenten voor de effectieve uitoefening van hun rechten als statushouder. Bovendien lopen statushouders na terugkeer uit een andere lidstaat een groot risico om voor langere tijd dakloos te worden. Als de ADET vervalt, worden de AFM en de AMKA automatisch gedeactiveerd waardoor een risico ontstaat dat een statushouder bepaalde rechten verliest, zoals uitkeringen verbonden aan tewerkstelling dan wel werkloosheid of toegang tot gezondheidszorg.

Het al dan niet hebben van een geldige ADET is dus een belangrijke factor voor de beoordeling van het risico voor statushouders in Griekenland om in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie terecht te

komen. Dit geldt ook voor statushouders die terugkeren uit een andere EU-lidstaat. Het ontbreken van een geldige ADET kan voor statushouders die naar Griekenland terugkeren een aanzienlijk obstakel vormen voor de uitoefening van hun rechten als statushouder in dit land en moet daarom in aanmerking worden genomen bij een toekomstgerichte beoordeling van de te verwachten levensomstandigheden van de verzoeker als persoon die internationale bescherming geniet bij terugkeer naar Griekenland.

Uit de informatie waarover de Raad beschikt, blijkt dat de aanvragen om verlenging via het versturen van een standaardformulier per e-mail bij de asielautoriteiten moeten worden ingediend, samen met een digitale pasfoto, en dat de beslissing over de gevraagde verlenging ook per e-mail aan de aanvrager wordt ter kennis gebracht. Statushouders ontvangen geen bevestiging dat hun e-mail met verlengingsaanvraag werd ontvangen en/of geregistreerd (*"Country Report: Greece. Update 2024"*, AIDA/ECRE, september 2025, p. 235-239; *"Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights"*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 7-9).

Omdat er in dit stadium geen rechtsbijstand wordt geboden, kunnen statushouders die analfabeet zijn en/of niet over de nodige technische vaardigheden beschikken moeilijkheden ondervinden bij het aanvragen van de verlenging van hun verblijfsvergunning (*"Country Report: Greece. Update 2024"*, AIDA/ECRE, september 2025, p. 236).

De Griekse wetgeving voorziet dat de registratie van de verlengingsaanvraag normaliter op dezelfde dag als de ontvangst ervan moet gebeuren. Begin 2024 deelde de Griekse asieldienst mee dat de registratie ten laatste plaatsvindt 5 dagen na de ontvangst van de verlengingsaanvraag, maar RSA stelt vast dat de loutere registratie vaak deze termijn overschrijdt. Het loutere registreren en *uploaden* van de verlengingsaanvragen in de databank voor verblijfsvergunningen (zgn. *"Alkyoni II"*) kan twee weken tot zelfs maanden in beslag nemen. Zodra de verlengingsaanvraag is ingediend, moeten de Griekse autoriteiten de nodige controles uitvoeren, zoals het nagaan van het verleden en de achtergrond van de aanvrager in het kader van de openbare orde of nationale veiligheid (antecedentenonderzoek), alvorens een beslissing te nemen. Gezien het aantal verlengingsaanvragen, het gebrek aan personeel bij de asielinstanties en de lange duur van het onderzoek door de politieke en gerechtelijke autoriteiten naar het verleden van de aanvrager, kan deze fase van de procedure volgens informatie van de Griekse asieldienst van februari 2025 twee maanden duren, tenzij verder onderzoek nodig is. Tijdens deze wachtperiode ondervinden statushouders dus grote moeilijkheden bij de toegang tot diensten zoals sociale voorzieningen en gezondheidszorg of tot de arbeidsmarkt, waardoor zij *de facto* in een preciaire situatie kunnen terechtkomen.

Als statushouders een e-mail ontvangen waarin hen de beslissing tot toekenning van de gevraagde verlenging van hun verblijfsvergunning wordt meegedeeld, moeten zij binnen de zes maanden online een afspraak maken met de bevoegde diensten van de Griekse politie om de nodige documenten voor de daadwerkelijke afgifte van een ADET neer te leggen, zoals pasfoto's, een plechtige verklaring in het Grieks waaruit hun verblijfplaats blijkt, en vingerafdrukken. Indien zulke afspraak niet binnen de zes maanden wordt gemaakt, moet de Griekse asieldienst een nieuwe beslissing nemen. Hier geldt een gemiddelde wachttijd van tien dagen. Statushouders moeten vervolgens in persoon op hun afspraak verschijnen. Nadat hij de gevraagde documenten heeft neergelegd, ontvangt de statushouder een bevestigingsdocument met een barcode. Het duurt vervolgens gemiddeld één tot twee maanden vooraleer de ADET effectief kan worden afgehaald. Statushouders worden niet persoonlijk op de hoogte gebracht van het moment van de materiële afgifte van hun verlengde verblijfsvergunning. De asielautoriteiten publiceren op hun website namelijk op het einde van de week een lijst met nummers van de dossiers waarin verlengde ADETs klaar zijn om op de aangegeven dag te worden opgehaald, zodat deze databank wekelijks moet worden geraadpleegd. Als de statushouder zich niet persoonlijk op de aangegeven datum aanmeldt, plannen de asielinstanties niet automatisch een nieuwe afspraak. De statushouder moet dit aanvragen. Volgens de ervaring van RSA is het opnieuw inplannen van afspraken, zelfs bij vertegenwoordiging door een advocaat, niet per e-mail of telefonisch mogelijk en is het vereist om in persoon te verschijnen bij het bevoegde regionaal asielkantoor (RAO) (*"Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights"*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 10-13; *"Country Report: Greece. Update 2024"*, AIDA/ECRE, september 2025, p. 235-239).

Bovendien bepaalt de Griekse Asielwet dat de geldigheidsduur van een ADET begint op de datum waarop de asieldiensten de ADET-beslissing hebben genomen met betrekking tot de eerste verblijfsvergunning maar dat bij verlenging van de verblijfsvergunning de geldigheidsdatum van de nieuwe ADET overeenkomt met de vervaldatum van de vorige verblijfsvergunning, en niet met de datum van daadwerkelijke afgifte van de nieuwe ADET. Dit brengt een ernstig risico met zich mee, met name voor houders van subsidiaire bescherming wier ADET één jaar geldig is, aangezien zij hun ADET kort voor het verstrijken of reeds na het verstrijken ervan ontvangen en deze onmiddellijk moeten verlengen gezien de hierboven beschreven vertragingen. In dergelijke gevallen krijgen statushouders van de asieldienst de instructie om een nieuwe aanvraag tot verlenging van de ADET in te dienen (*"Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights"*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 16-17).

Uit het voorgaande blijkt dat een statushouder die zijn ADET wil verlengen, kan worden geconfronteerd met een veelvoud aan administratieve, technologische en taalgerelateerde hindernissen, naast lange wachtermijnen.

In de bestreden beslissing wordt verwezen naar de mogelijkheid sinds november 2021 om een online aanvraag tot verlenging van de ADET in te dienen, maar het blijkt hier enkel om een aankondiging te gaan; er is geen informatie in het rechtsplegingsdossier dat zulk online platform al daadwerkelijk functioneert (*"Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland"*, Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken, juni 2022, p. 14; september 2024, p. 19).

De meest recente cijfergegevens inzake ADET-verlengingsaanvragen zijn terug te vinden in een bericht van RSA over *"Recognised refugees statistics in Greece: first half of 2025"* van 30 september 2025. Daaruit blijkt dat eind juni 2025 er 6 452 aanvragen voor verlenging van verblijfsvergunningen hangend waren. Daarvan waren 1 541 verlengingsaanvragen al meer dan een jaar in behandeling en 1048 al meer dan 6 maanden. Dit betekent dat 40% van de ADET-verlengingsaanvragen eind juni 2025 al meer dan zes maanden in behandeling waren. RSA baseert deze cijfers op antwoorden van de bevoegde Griekse ministeries in het kader van parlementaire vragen.

Deze cijfers liggen in de lijn van andere bronnen die bevestigen dat lange wachttijden blijven gelden voor de behandeling van ADET-verlengingsaanvragen (*"Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights"*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 8). Volgens de informatie op de website Refugee.info Greece, bijgewerkt op 8 april 2025, komen in de verlengingsprocedure veelvuldig aanzienlijke vertragingen voor die meer dan een jaar kunnen duren. Volgens de Griekse asiendienst zijn deze vertragingen te wijten aan een aanzienlijke administratieve werklast, aan ontbrekende informatie en fouten in de verlengingsaanvragen en de bijbehorende documenten, aan de herziening van het volledige dossier van de aanvrager, aan de noodzakelijke verificaties om te verzekeren dat er geen belemmeringen zijn voor de verlenging van de verblijfsvergunning (bijvoorbeeld wegens openbare orde en nationale veiligheid, lopende strafprocedures, enz.) en aan het feit dat verschillende andere overheden moeten worden geraadpleegd, waaronder de politie en het *"Ministry of Administrative Reconciliation"* (Refugee.info Greece *"How to renew your residence permit"* van 8 april 2025).

Volgens de informatie van de *Greek Council for Refugees* (GCR) zijn deze lange wachttijden ook te verklaren door een ernstig personeelstekort bij de bevoegde asiendienst voor statushouders (AAU, *Asylum Unit of International Protection Beneficiaries*). In een brief van 16 februari 2024 deelde de directeur van de Griekse asiendienst mee dat slechts 8 ambtenaren zich bogen over de behandeling van deze ADET-verlengingsaanvragen voor heel Griekenland. Volgens informatie die door de asiendiensten aan de RSA is verstrekt, waren op 11 februari 2025 slechts 13 van de 34 ambtenaren, die bij de AAU waren aangesteld, belast met het behandelen van de ADET-verlengingsaanvragen (*"Country Report: Greece. Update 2024"*, AIDA/ECRE, september 2025, p. 236; *"Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights"*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 8-9).

Het geheel van deze gegevens getuigt van een zeer problematische behandelingsduur van de ADET-verlengingsaanvragen.

Bij het verstrijken van een ADET is er geen uniform bewijs van rechtmatig verblijf waarmee statushouders hun verblijfsrecht kunnen aantonen terwijl hun verlengingsaanvraag in behandeling is. Ze ontvangen wel op aanvraag een attest van verlengingsaanvraag (*"attestation of application status"*, *"Country Report: Greece. Update 2024"*, AIDA/ECRE, september 2025, p. 236; *"certificate of submission of an application"*, *"Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights"*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 15). Op aanvraag kunnen de statushouders ook een *"certificaat van begunstigde van de vluchtelingenstatus"* of een *"certificaat van begunstigde van subsidiaire bescherming"* verkrijgen (*"Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights"*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 15). Evenwel zijn er vertragingen in de registratie van de aanvragen tot verlenging van de ADET in het Alkyoni-systeem en daardoor ook in het verkrijgen van deze attesten en certificaten. De huidige attesten van verlengingsaanvraag en de certificaten van beschermingsstatus, die drie tot zes maanden geldig kunnen zijn, worden door andere Griekse overheidsinstanties veelal niet geaccepteerd als bewijs van verblijfsrecht indien de ADET is verlopen. Andere Griekse overheidsinstanties zijn terughoudend om deze documenten te accepteren, omdat ze geen veiligheidskenmerken en een foto van de statushouders bevatten. Daardoor kunnen statushouders geen aanspraak maken op hun socio-economische rechten en hebben ze gedurende de wachtermijn, onder meer, geen toegang tot tewerkstelling of sociale voorzieningen. In de oudere certificaten van beschermingsstatus werd wel vermeld dat de betreffende statushouder zijn rechten en toegang behield tijdens de verlengingsprocedure. Deze vermelding ontbreekt echter bij de nieuwere attesten van verlengingsaanvraag.

In tegenstelling tot wat de Griekse autoriteiten aan de Europese Commissie verklaard hebben, stelt RSA vast dat de attesten en certificaten die worden uitgereikt aan statushouders terwijl ze wachten op hun ADET-verlenging hen nog steeds geen toegang geven tot de rechten en voordelen verbonden aan hun beschermingsstatus, onder meer wat betreft de toegang tot de arbeidsmarkt (*“Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights”*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 15-16; *“Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland”*, Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken, september 2024, p. 18-19; *“Country Report: Greece. Update 2024”*, AIDA/ECRE, september 2025, p. 236-238). Ook wordt hun toegang tot juridische vertegenwoordiging hierdoor bemoeilijkt.

De verwerende partij stelt in de eerste aanvullende nota ook nog: *“In afwachting van de verlenging van hun verblijfsvergunning krijgen de begunstigden een attest van verlengingsaanvraag dat 3 tot 6 maanden geldig is. Deze verklaring kan echter niet in de plaats komen van de ADET, aangezien zij geen toegang geeft tot de arbeidsmarkt. Zij maakt het daarentegen wel mogelijk om de AMKA te laten reactiveren.”*

In het AIDA-rapport kan inderdaad worden gelezen: *“Furthermore, a day after the residence permit expires, beneficiaries’ Social Security Number (AMKA) is deactivated. This adds an additional bureaucratic layer and delays, as, in order to re-activate it, beneficiaries need to submit the attestation of application status, along with other documents required under JMD Φ80320/109864/14.12.2023. 1314.”* In de voetnoot wordt verwezen naar artikelen 5, 6 en 8 van de AMKA-verordening, maar de Raad kan in deze artikelen niet lezen dat een attest van verlengingsaanvraag kan worden voorgelegd om de AMKA te activeren. Wat er ook van zij, uit de beschikbare landeninformatie blijkt dat om een AMKA te activeren niet enkel een attest van verlengingsaanvraag moet worden voorgelegd, maar ook een bewijs van (daadwerkelijk) verblijf (bv. eigendomsbewijs, huurovereenkomst,...), alsook een bewijs van werk of studie, zoals hierboven uiteengezet in punt C. Echter om daadwerkelijk te kunnen werken, heeft een verzoeker ook een geldige AFM nodig die pas kan worden geactiveerd wanneer er een geldige ADET is, zoals hierboven uiteengezet in punten B en F. De verwerende partij geeft hierbij zelf aan dat een attest van verlengingsaanvraag geen toegang geeft tot de arbeidsmarkt. Alles samengenomen is het dan ook hier niet duidelijk uit de landeninformatie hoe een verzoeker zijn AMKA kan laten reactiveren wanneer hij geen geldige ADET meer heeft.

De Raad besluit dan ook dat een statushouder tijdens de wachttermijn niet over Griekse documenten kan beschikken, die bij afwezigheid van een geldige ADET, hem alsnog toegang kunnen verschaffen tot zijn rechten en voordelen als statushouder.

De Duitse autoriteiten hebben samen met de Griekse autoriteiten en de IOM een project opgezet om statushouders die vanuit Duitsland terugkeren te ondersteunen in hun integratie in de Griekse samenleving. Het project, dat door de EU wordt gefinancierd, biedt statushouders bij hun terugkeer huisvesting, voedsel en sociale begeleiding aan, evenals ondersteuning bij het voorbereiden van de nodige documenten om een zo snel en soepel mogelijke integratie in Helios+ te garanderen (*“Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights”*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 36-38; *“Communication on the status of migration management in mainland Greece”*, Europese Commissie, 4 april 2025, p. 13). De Raad stelt vast dat België zulk overbruggingsprogramma voor statushouders die terugkeren naar Griekenland niet voorziet.

Uit de beschikbare informatie blijkt dat statushouders in Griekenland in principe via de internationale luchthaven van Athene naar Griekenland terugkeren vanuit andere Europese landen, hoewel er recente gevallen zijn van personen die terugkeren via de luchthaven van Thessaloniki. Bij aankomst op de luchthaven ontvangen zij geen enkele informatie of voorlichting over de stappen die zij moeten ondernemen om hun rechten in Griekenland te laten gelden, zoals informatie over hoe zij hun ADET kunnen verlengen of hoe ze toegang kunnen krijgen tot sociale rechten, huisvesting, gezondheidszorg, enz. (*“Recognised Refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights”*, RSA/PRO ASYL, maart 2025, p. 36; *“Country Report: Greece. Update 2024”*, AIDA/ECRE, september 2025, p. 238, 260-261).

Verder moeten personen die onder de oude procedure, geldend onder het presidentieel decreet 114/2010, dus voor 7 juni 2013, internationale bescherming kregen, een hernieuwing van hun verblijfsvergunning vragen bij het directoraat van de Griekse vreemdelingenpolitie. Bij de hernieuwingsaanvraag moet worden aangetoond dat er nog steeds vervolging is in het land van herkomst. Een beslissing volgt gewoonlijk een jaar na de hernieuwingsaanvraag. Volgens de ervaringen van de *Greek Council for Refugees (GCR)* werden in 2024 beslissingen over verlenging in het kader van deze procedure binnen een periode van drie tot zes maanden genomen, wat een relatieve verbetering betekent ten opzichte van voorgaande jaren, toen deze beslissingen pas na meer dan een jaar werden genomen. Gedurende deze periode hebben statushouders geen toegang tot de arbeidsmarkt, sociale voorzieningen en soms gezondheidszorg waardoor ze worden blootgesteld aan ontbering en dakloosheid. In afwachting van de verlenging van de verblijfstitel wordt een attest afgegeven maar dit attest bevat geen foto, watermerk of enige andere wettelijke bepaling die toelaat

dat het wordt aanvaard door andere Griekse overheidsdiensten (*“Country Report: Greece. Update 2024”*, AIDA/ECRE, september 2025, p. 238).

Uit dit alles blijkt dus dat, naast een zekere mate van zelfredzaamheid en de afwezigheid van bijzondere kwetsbaarheden, het voor een statushouder wiens ADET is vervallen ook noodzakelijk is dat deze actueel beschikt over middelen, of een netwerk of andere ondersteuning om, in afwachting van de verlenging van zijn Griekse verblijfsdocumenten – wat enige tijd kan duren – het hoofd te kunnen bieden aan de moeilijkheden waarmee hij na zijn terugkeer naar Griekenland tijdens deze wachtperiode te maken kan krijgen wat betreft de toegang tot de gezondheidszorg, de arbeidsmarkt, sociale voorzieningen en de huisvesting.

8.1.3. Besluit

Gelet op wat voorafgaat, kan de Raad niet anders dan besluiten dat de situatie van statushouders in Griekenland en bij hun terugkeer op dit ogenblik nog steeds precair en problematisch kan zijn, wat onder meer is te wijten aan de administratieve obstakels op het vlak van onder meer toegang tot huisvesting, werkgelegenheid en socio-economische en medische hulp waarmee zij worden geconfronteerd. Uit de verstrekte informatie blijkt duidelijk dat de situatie van statushouders in Griekenland ernstig en moeilijk blijft op het vlak van huisvesting, werkgelegenheid en toegang tot de sociale en gezondheidszorgdiensten.

Aanzienlijke bureaucratische hindernissen, de behandelingsduur van de procedures voor de afgifte of verlenging van documenten die toegang geven tot fundamentele socio-economische rechten, het Griekse politieke en socio-economische klimaat, tekortkomingen bij de uitvoering van bestaande integratieprogramma's, het gebrek aan tolkdiensten in de publieke en gezondheidszorginstellingen, evenals de discriminatie bij de toegang tot verschillende sociale uitkeringen (gevisieerd in de inbreukprocedure die de Europese Commissie in januari 2023 heeft opgestart) vormen barrières die ervoor zorgen dat statushouders binnen de Griekse samenleving in (zeer) precaire omstandigheden kunnen terechtkomen.

In haar nota met opmerkingen stelt de verwerende partij zelf *“zich bewust [te zijn] van het gegeven dat diverse bronnen en rapporten waarop het acht vermag te slaan sinds enkele jaren een problematisch en precair beeld beschrijven op het vlak van de levensomstandigheden van begunstigden van internationale bescherming in Griekenland. Deze situatie wordt mee ingegeven door het Griekse politieke en socio-economische klimaat, en brengt voor (terugkerende) statushouders meer bepaald met zich mee dat zij zich geconfronteerd kunnen zien met administratieve complicaties bij de afgifte of hernieuwing van elementaire documenten die op hun beurt de toegang tot basisvoorzieningen (huisvesting, voedsel, hygiëne, medische zorgen) kunnen bemoeilijken”*.

In haar eerste aanvullende nota bevestigt de verwerende partij dat statushouder in Griekenland voornamelijk worden *“geconfronteerd met administratieve en juridische belemmeringen bij het verkrijgen van belangrijke documenten en met onzekere situaties die kunnen voortvloeien uit het ontbreken van dergelijke documenten”*.

Gelet op de nieuwe wetgeving, onder meer inzake een AMKA, stelt de Raad een verdere evolutie vast naar een toenemende bureaucratische complexiteit in het verkrijgen van de juiste documenten die statushouders toegang geven tot de rechten en voordelen die zijn verbonden aan hun internationale beschermingsstatus in Griekenland.

8.1.4. De Raad herinnert er echter aan dat de tekortkomingen die hetzij structureel of fundamenteel zijn, hetzij bepaalde groepen van personen raken, *“een bijzonder hoge drempel van zwaarwegendheid (moeten) bereiken, wat afhangt van alle gegevens de zaak”* (HvJ 19 maart 2019, C-297/17, C-318/17, C-319/17 en C-438/17, *Ibrahim e.a./ Bundesrepublik Deutschland*, pt. 89). Deze drempel *“wordt dus niet bereikt in situaties die, ook al worden zij gekenmerkt door een grote onzekerheid of een sterke verslechtering van de levensomstandigheden van de betrokken persoon, geen zeer verregaande materiële deprivatie meebrengen waardoor deze persoon in een situatie terechtkomt die zo ernstig is dat zijn toestand kan worden gelijkgesteld met een onmenselijke of vernederende behandeling”* (*ibid.*, pt. 91).

Rekening houdend met de ter beschikking gestelde informatie overweegt de Raad in de huidige stand van zaken dat er niet kan worden geconcludeerd dat (i) de levensomstandigheden van statushouders in Griekenland van die aard zijn dat elke statushouder bij terugkeer naar dat land *a priori* een reëel risico loopt om terecht te komen in een toestand van zeer verregaande materiële deprivatie waartegenover de Griekse autoriteiten onverschillig (zouden) staan en dat (ii) een meer diepgaande individuele beoordeling niet langer nodig is.

De voormelde landeninformatie over de situatie van statushouders in Griekenland volstaat op zich niet om zonder meer te besluiten dat de bescherming die wordt geboden aan iedereen die daar internationale bescherming heeft verkregen, niet langer effectief of voldoende zou zijn, noch dat alle statushouders bij een terugkeer naar Griekenland zullen terechtkomen in een toestand van zeer verregaande materiële deprivatie, ook al wordt de situatie daar gekenmerkt door grote onzekerheid of een sterke verslechtering van de levensomstandigheden.

Een individuele beoordeling van verzoekers concrete, persoonlijke situatie en voorliggend beschermingsverzoek blijft dus aan de orde.

Het bovenstaande neemt niet weg dat statushouders zich in of bij terugkeer naar Griekenland in een zeer precaire situatie kunnen bevinden, waardoor de grootste voorzichtigheid en zorgvuldigheid zijn geboden bij de beoordeling van beschermingsverzoeken van begunstigden van internationale bescherming in Griekenland. In dit verband moet rekening worden gehouden met *“alle gegevens van de zaak”* (HvJ 19 maart 2019, gevoegde zaken C-297/17, C-318/17, C-319/17 en C-438/17, Ibrahim e.a./ Bundesrepublik Deutschland, pt. 89) en is het noodzakelijk om het verzoek om internationale bescherming van verzoeker op basis van zijn individuele omstandigheden te beoordelen.

In deze moet bijzondere aandacht worden besteed aan het bestaan van een eventuele kwetsbaarheid van een verzoeker, aan zijn individueel profiel en zijn vermogen om rechten te doen gelden, stappen te ondernemen en in zijn eigen basisbehoeften te voorzien.

In haar nota met opmerkingen en eerste aanvullende nota beaamt de verwerende partij dat bij de beoordeling van de doeltreffendheid van de internationale bescherming in Griekenland grote voorzichtigheid is geboden en dat de persoonlijke situatie en individuele omstandigheden van een verzoeker als statushouder in Griekenland doorslaggevend zijn. De verwerende partij beaamt tevens dat, hoewel een grotere voorzichtigheid aan de dag moet worden gelegd bij het onderzoek naar de levensomstandigheden van statushouders in Griekenland en dat de toepassing van artikel 57/6, § 3, eerste lid, 3° van de Vreemdelingenwet in een aantal gevallen niet aan de orde zal zijn, een individuele analyse noodzakelijk blijft.

Hierbij moet nog aan worden toegevoegd dat, wat deze individuele omstandigheden verder betreft, de recente wetwijzigingen in Griekenland een daadwerkelijke toegang voor statushouders tot hun rechten en voordelen verder blijken te bemoeilijken. In het bijzonder lijken ze voor statushouders wiens ADET is verstreken deze toegang in sommige gevallen zelfs te verhinderen.

Het komt verzoeker toe om in dit verband de nodige concrete elementen aan te reiken die van aard zijn om het vermoeden, dat hij zich op de beschermingsstatus die hem in Griekenland werd verleend en de daaruit voortvloeiende rechten kan beroepen en dat hij niet terechtkomt in een toestand van zeer verregaande materiële deprivatie, te weerleggen.

In dit verband benadrukt de Raad het fundamenteel belang van een persoonlijk onderhoud dat een verzoeker in staat moet stellen om alle elementen voor te leggen aan de hand waarvan zijn specifieke situatie en mate van kwetsbaarheid kunnen worden beoordeeld, alsook alle elementen die kunnen aantonen dat een terugkeer naar de lidstaat die hem reeds internationale bescherming heeft verleend, hem zou blootstellen aan een risico van behandeling die in strijd is met artikel 4 van het Handvest (HvJ 16 juli 2020, C-517/17, Addis, pt. 54).

8.2. De persoonlijke situatie van verzoeker als statushouder in Griekenland

A. Geen bijzondere kwetsbaarheid

8.2.1. Het Hof van Justitie heeft niet gedefinieerd welke elementen een *“bijzondere kwetsbaarheid”* vormen die moeten worden onderzocht om te bepalen of een verzoeker om internationale bescherming, in het geval van een terugkeer naar de lidstaat die hem een internationale beschermingsstatus heeft verleend, zich in een zodanige situatie zou bevinden dat hij *“vanwege zijn bijzondere kwetsbaarheid, buiten zijn wil en zijn persoonlijke keuzes om, zou terechtkomen in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie”*. In dit verband merkt de Raad op dat artikel 20, derde lid van de richtlijn 2011/95/EU, dat betrekking heeft op de *“Algemene bepalingen”* in hoofdstuk VII van deze richtlijn, getiteld *“Kenmerken van de internationale bescherming”*, als volgt luidt:

“3. Bij de toepassing van dit hoofdstuk houden de lidstaten rekening met de specifieke situatie van kwetsbare personen zoals minderjarigen, niet-begeleide minderjarigen, personen met een handicap, ouderen, zwangere vrouwen, alleenstaande ouders met minderjarige kinderen, slachtoffers van mensenhandel, personen die lijden aan een geestesziekte en personen die foltering hebben ondergaan, zijn verkracht of aan andere ernstige vormen van psychologisch, fysiek of seksueel geweld blootgesteld zijn”.

De Raad benadrukt dat bovengenoemde opsomming wordt voorafgegaan door het woord “zoals” en dus niet als exhaustief kan worden beschouwd. Bovendien acht de Raad het overeenkomstig het vierde lid van het bovengenoemde artikel 20, dat bepaalt dat “(l)id 3 (...) uitsluitend van toepassing (is) op personen die volgens een individuele beoordeling van hun situatie bijzondere behoeften hebben”, passend om rekening te houden met alle elementen die verzoeker met betrekking tot zijn persoonlijke situatie heeft aangebracht.

Op dit punt acht de Raad de algemene situatie in de lidstaat die een internationale beschermingsstatus heeft verleend een belangrijk onderdeel van de persoonlijke situatie van de verzoeker om internationale bescherming die deze bescherming in die lidstaat reeds geniet. Hoe problematischer de situatie van begunstigen van internationale bescherming in de genoemde lidstaat na een analyse op basis van objectieve, betrouwbare, nauwkeurige en naar behoren bijgewerkte gegevens blijkt te zijn, des te minder zal van de verzoeker kunnen worden geëist dat hij specifieke elementen aanbrengt die in zijn hoofde een “bijzondere kwetsbaarheid” aantonen in de zin van de rechtspraak van het Hof van Justitie.

8.2.2. Verzoeker heeft in het kader van zijn twee vorige beroepsprocedures elke keer een psychologisch attest voorgelegd. Telkens oordeelde de Raad evenwel in zijn arresten met nrs. 271 439 en 294 077 dat uit deze psychologische attesten niet kon blijken hij omwille van zijn psychische problemen een dermate kwetsbaar profiel had dat hem zou verhinderen zijn rechten te doen gelden verbonden aan zijn status in Griekenland. Er kon uit het laatste psychologische attest niet worden afgeleid dat er sprake was van een medisch-psychische aandoening die belangrijke gevolgen voor zijn zelfstandig functioneren met zich meebrengt. Een bijzondere kwetsbaarheid werd niet aangenomen. Tevens werd geoordeeld dat in de mate verdere psychologische opvolging noodzakelijk was, verzoeker niet aantoonde dat hij in Griekenland geen toegang zal hebben tot eventuele benodigde psychologische ondersteuning.

In het kader van zijn huidige derde beschermingsverzoek verklaarde verzoeker tijdens zijn interview bij de Dienst Vreemdelingenzaken op 21 maart 2024 dat hij geen gezondheidsproblemen heeft, maar moe is. Hij verwees daarbij naar zijn (over)leven op straat in België, waarbij hij afhankelijk is van anderen voor voedsel. Hij verklaarde tevens dat tal van familieleden (vier zussen en twee broers) inmiddels omgekomen zijn door bombardementen tijdens de huidige oorlog in Gaza, waarbij alleen zijn moeder overleefde. Verzoeker legde geen stukken over zijn gezondheidstoestand voor.

In zijn verzoekschrift stelt verzoeker dat hij psychologische moeilijkheden kent maar hij legt geen medische of psychologische stukken voor die betrekking hebben op zijn eigen persoon om deze psychologische moeilijkheden te staven en te kaderen.

De verschillende rapporten en verslagen die verzoeker bij zijn eerste aanvullende nota voegt, hebben geen betrekking op de concrete, individuele persoon en persoonlijke situatie van verzoeker, maar bespreken enkel de algemene psychische gezondheidstoestand van Palestijnse asielzoekers en vluchtelingen. Het gaat om informatie van algemene aard waarin verzoeker zelf niet wordt vermeld. Hoewel kan worden aangenomen dat de huidige situatie in Gaza een invloed kan hebben op de mentale gezondheid van personen afkomstig uit deze regio, dient een bijzondere kwetsbaarheid individueel aannemelijk te worden gemaakt.

Ter terechtzitting verklaart verzoeker nog dat hij psychologische opvolging genoot zolang hij in het opvangcentrum verbleef. Toen hij het opvangcentrum moest verlaten, viel deze psychologische opvolging weg.

Er wordt niet betwist dat verzoeker zich heden in een precaire situatie bevindt. Hij verklaart ter terechtzitting dat hij grotendeels op straat leeft en zwerft van stad naar stad. Soms kan hij in een moskee verblijven en hij kon één week bij een oom in Gent verblijven. Evenmin wordt betwist dat de oorlog in Gaza, het overlijden van vele familieleden door de bombardementen en de zorgen om zijn moeder een impact hebben op verzoekers geestelijk welzijn.

Dit neemt niet weg dat heden niet kan blijken dat verzoekers mentale gezondheidstoestand van dien aard is dat deze belangrijke negatieve gevolgen heeft op het vlak van zijn vermogen om zelfstandig te functioneren, arbeid te verrichten of administratieve procedures op te starten en op te volgen. Zo liggen er geen actuele, objectieve stukken voor die een concrete toelichting geven over verzoekers huidige mentale gezondheidstoestand met betrekking tot zijn zelfredzaamheid, autonomie en zijn globaal dagelijks functioneren. In deze stand van zaken liggen er wat betreft verzoekers persoonlijke situatie verder ook geen overtuigende en specifieke elementen voor waaruit op objectieve wijze zou blijken dat verzoeker over een bijzondere kwetsbaarheid beschikt die hem zou verhinderen zelfstandig zijn rechten uit te oefenen, verbonden aan zijn status toegekend in Griekenland, dat er een reëel risico is dat hij bij terugkeer naar Griekenland zou terechtkomen in leefomstandigheden die in strijd zijn met zijn grondrechten.

Hoewel er begrip is voor verzoekers onzekere situatie en moeilijk parcours, maakt verzoeker heden niet aannemelijk dat hij over een bijzondere kwetsbaarheid beschikt die het hem dermate moeilijk maakt om zich staande te houden en zou verhinderen zelfstandig zijn rechten te doen gelden, verbonden aan zijn status toegekend in Griekenland, waardoor hij bij terugkeer naar Griekenland een reëel risico loopt te worden blootgesteld aan behandelingen die in strijd zijn met artikel 3 van het EVRM of artikel 4 van het Handvest.

B. Zelfredzaamheid

8.2.3. Nergens wordt betwist dat verzoeker blijk geeft van een zekere mate van zelfredzaamheid.

C. Gebrek aan een geldige ADET

8.2.4. Verzoeker is heden niet langer in het bezit van een geldige Griekse verblijfsvergunning (ADET). In het kader van zijn huidige, derde, beschermingsverzoek legt verzoeker immers voor de eerste keer zijn originele Griekse verblijfskaart neer waaruit blijkt dat deze geldig was tot 2 juli 2023.

Er blijkt niet dat in het kader van zijn vorige twee beschermingsverzoeken reeds rekening werd gehouden met het vervallen zijn van zijn Griekse verblijfsvergunning. Integendeel, in zijn vorige beroepsprocedure gaf de advocaat van verzoeker tijdens de terechtzitting van 30 juni 2023 aan niet te weten of verzoeker nog in het bezit was een geldige verblijfsvergunning (RvV 12 september 2023, nr. 294 077), waardoor er ook geen sprake was van een vervallen Griekse verblijfsvergunning als een nieuw element.

Heden kan niet worden betwist dat verzoekers vervallen Griekse verblijfsvergunning wel degelijk een nieuw element uitmaakt.

8.2.5. Uit de bovenstaande analyse is reeds gebleken dat het beschikken over een geldige ADET een cruciale maar niet de enige voorwaarde is om daadwerkelijk toegang te krijgen tot de rechten en voordelen verbonden aan de internationale beschermingsstatus in Griekenland die noodzakelijk zijn opdat verzoekers aan hun elementaire behoeften zouden kunnen voldoen.

Een AFM en een AMKA, al dan niet geactualiseerd en geactiveerd, zijn eveneens noodzakelijk voor een statushouder om toegang te krijgen tot reguliere arbeid, gezondheidszorg, sociale voorzieningen en huisvesting.

In casu blijkt uit het rechtsplegingsdossier niet dat verzoeker ooit in het bezit is geweest van een AMKA. Evenmin blijkt dat hij in het bezit is geweest van een AFM; alleszins verkreeg hij niet automatisch een AFM-nummer aangezien hij, volgens de bestreden beslissing, een beschermingsverzoek heeft ingediend in september 2019 (volgens Eurodac evenwel in januari 2020) en dus in elk geval voor 31 december 2020. Verzoeker verklaarde in het kader van zijn tweede beschermingsverzoek dat hij in Griekenland niet beschikte over een AMKA en AFM (AD CGVS, 2de VIB, 4 augustus 2022, Bijkomende vragen M-status Griekenland). Bij terugkeer naar Griekenland moet verzoeker dus niet alleen zijn ADET verlengen, maar ook nog een AMKA verkrijgen en activeren, alsook een AFM-nummer aanvragen, zoals uiteengezet in de punten B en C onder punt 8.1. van dit arrest.

D. Verlenging van ADET

8.2.6. In de bestreden beslissing stelt de verwerende partij dat *“bepaalde procedures, voorwaarden en daaraan verbonden gevolgen zoals wachttijden, te leveren inspanningen,... waarmee een begunstigde in Griekenland geconfronteerd kan worden op administratiefrechtelijk vlak of op het vlak van diens toegang tot bepaalde voorzieningen eigen zijn aan de processen en werking van structuren in elke lidstaat”*. De verwerende partij gaat hiermee evenwel voorbij aan de bijzondere situatie in Griekenland waaruit, volgens verschillende gezaghebbende rapporten waarnaar de verwerende partij zelf verwijst, blijkt dat statushouders belangrijke administratieve en bureaucratische obstakels moeten overwinnen om toegang te krijgen tot bepaalde officiële documenten en dat zij – zeker wanneer zij terugkeren uit een andere lidstaat en niet (meer) over geldige verblijfsdocumenten beschikken – kunnen worden geconfronteerd met substantiële belemmeringen om hun rechten als statushouders voor een potentieel lange wachtperiode te kunnen doen gelden, hetgeen betekent dat het voor statushouders moeilijk kan zijn om in de meest elementaire behoeften zoals voedsel en onderdak te voorzien. Het gegeven dat verschillende instellingen, waaronder de Griekse Ombudsman, de Nationale Commissie voor de Mensenrechten, de Europese Commissie, het Asielagentschap van de Europese Unie (EUAA) en de autoriteiten van andere lidstaten, hun aanhoudende zorgen over de administratieve moeilijkheden en de langdurige vertragingen waarmee statushouders bij hun terugkeer naar Griekenland worden geconfronteerd en over de impact ervan op hun levensomstandigheden blijven benadrukken, toont op zich aan dat het in deze niet gaat om de ‘gewoonlijke’, laat staan ‘redelijke’, procedures en wachttijden *“eigen aan processen en werking van structuren in elke lidstaat”* (*“Recognised refugees 2025. Access to documents and socio-economic rights”*, RSA/PRO ASYL, april 2025, p. 14).

8.2.7. De verwerende partij benadrukt in de bestreden beslissing verder dat “*de betrokkene een en ander zelf in de hand werkt (en bemoeilijkt) door zich te verplaatsen doorheen en tussen diverse lidstaten of wanneer deze zelfs doelbewust essentiële stukken zou achterhouden of vernietigen en zodoende a fortiori niet zou tegemoet komen aan de bijzonder hoge drempel van zwaarwegendheid daar niet wordt aangetoond dat een en ander verband zou houden met een situatie “buiten zijn wil en zijn persoonlijke keuzes om.”*”

In zijn arrest van 22 januari 2024, gewezen in Verenigde Kamers, oordeelde de Raad evenwel reeds dat het geheel van de rechtspraak van het EHRM en het Hof van Justitie zo dient te worden gelezen dat “*het gaat om personen die ongeacht hun wil en hun persoonlijke keuzes om terechtkomen in een toestand van zeer verregaande materiële deprivatie*” (eigen onderlijnen), en dat zulke lezing wordt bevestigd in de verschillende taalversies van het arrest Ibrahim.

In zijn beschikking van 2 september 2025 heeft de Raad de partijen meegedeeld dat “*de zitting met name betrekking zal hebben op de uitlegging van de bewoordingen “buiten zijn wil en zijn persoonlijke keuzes om (HvJ 19 maart 2019, gevoegde zaken C-297/17, C-318/17, C-319/17 en C-438/17, Ibrahim, pt. 93).”*”

Ter terechtzitting wordt de verwerende partij dan ook gevraagd hoe zij de bewoordingen “*buiten zijn wil en zijn persoonlijke keuzes om*”, zoals gebruikt in het arrest Ibrahim, begrijpt. De vertegenwoordigster van de verwerende partij bevestigt ter terechtzitting dat uit de verschillende taalversies van het arrest Ibrahim volgt dat “*buiten hun wil en hun persoonlijke keuzes om*” moet worden gelezen als ongeacht hun wil en hun persoonlijke keuzes. Zij verklaart zich aan te sluiten bij het standpunt dat de Raad hierover heeft aangenomen in punt 2.3.4. van het arrest nr. 300 342 van 22 januari 2024, gewezen in Verenigde Kamers. De vertegenwoordigster van de verwerende partij beaamt tevens dat een *ex nunc*-beoordeling aan de orde is, zonder dat zijn verantwoordelijkheid voor de situatie waarin hij zich bevindt verzoeker kan worden verweten. Zij lijkt hiermee impliciet afstand te doen van het voormeld motief in de bestreden beslissing.

De Raad handhaaft bijgevolg het standpunt dat, ongeacht enige eigen wil en persoonlijke doelbewuste keuze dan wel eigen handelingen of gedragingen, rekening moet worden gehouden met objectieve elementen die niet worden betwist en dat in het kader van een toekomstgerichte beoordeling moet worden nagegaan of verzoeker bij terugkeer naar Griekenland zal terechtkomen in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie die hem niet in staat stelt om te voorzien in zijn meest elementaire behoeften.

8.2.8. De vertegenwoordigster van de verwerende partij nuanceert ter terechtzitting echter nog haar positie en benadrukt dat er sprake moet zijn van “*volledige afhankelijkheid van overheidssteun*” en “*onverschilligheid*” van de Griekse overheid waardoor in dit verband de keuzes en handelingen van een verzoeker om zijn rechten te doen gelden wel degelijk van belang zijn. Volgens de verwerende partij is er geen sprake van systeemfouten en dus moet rekening worden gehouden met wat een statushouder zelf kan doen. Het is redelijk om van een statushouder te verwachten dat hij een inspanning levert om zijn rechten te doen gelden en de nodige inspanningen te leveren om zijn levensomstandigheden te verbeteren. In dit opzicht moet volgens de verwerende partij worden gekeken naar het profiel van de verzoeker en meer bepaald in welke mate zijn vaardigheden hem in staat stellen om de administratieve moeilijkheden, waarmee hij kan geconfronteerd worden, te overwinnen. De mate waarin de verzoeker al dan niet capabel kan worden geacht om administratieve procedures via het internet op te starten en op te volgen, is daarbij een essentieel element volgens de verwerende partij. Aangezien er geen sprake is van systeemfouten in Griekenland, meent de verwerende partij dat in deze het profiel en de individuele omstandigheden van een verzoeker doorslaggevend zijn, waarbij moet blijken dat het risico om terecht te komen in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie het gevolg is van onverschilligheid van de Griekse overheden. Zij verbindt dit betoog met de rechtspraak uit Duitsland die hieronder wordt besproken.

8.2.9. Van een statushouder kan worden verwacht dat hij alle redelijke inspanningen doet om alle documenten te bekomen die nodig zijn om zijn rechten als statushouder te doen gelden. In het kader van de situatie van statushouder in Griekenland moet deze redelijke verwachting evenwel worden afgewogen tegen de vaststelling dat een statushouder aldaar belangrijke administratieve en bureaucratische obstakels moet overwinnen om toegang te krijgen tot bepaalde officiële documenten, zoals hierboven uiteengezet. Niettemin blijkt in dit verband uit een recent onderzoek van UNHCR, gepubliceerd in 2025, waarbij 548 statushouders werden geïnterviewd, dat 80% van geïnterviewden een ADET bezitten, 91% een AFM heeft, 68% beschikt over een AMKA, 61% een bankrekening heeft kunnen openen en 65% een paspoort wist te bekomen (UNHCR, “*Key Findings on 2024 Protection Monitoring of Refugees in Greece*”, maart 2025). De Raad is zich bewust dat het om een kleine steekproef gaat en dat deze cijfers betrekking hebben op de periode januari tot december 2024.

8.2.10. Wanneer een statushouder in het bezit is van een geldige ADET, een geldige AFM en een geldige AMKA, beschikt deze statushouder in theorie volgens de Griekse regelgeving over alle essentiële

documenten die hem toelaten zijn rechten en voordelen als statushouder in Griekenland uit te oefenen en zich toegang te verschaffen tot basisvoorzieningen om zo in zijn levensonderhoud te voorzien. In dit kader mag van een statushouder dan ook worden verwacht dat hij de nodige inspanningen doet om zich te integreren in de Griekse samenleving, door er onder meer werk en huisvesting te zoeken en de taal te leren, zijn levensomstandigheden aldaar te verbeteren en er een bestaan uit te bouwen.

Zoals in overweging 41 van de richtlijn 2011/95/EU wordt benadrukt: *“Om ervoor te zorgen dat personen die internationale bescherming genieten beter daadwerkelijk gebruik kunnen maken van de in deze richtlijn beschreven rechten en voordelen, moet rekening worden gehouden met hun speciale behoeften en met de specifieke integratieproblemen waarmee zij worden geconfronteerd. Het rekening houden met dergelijke zaken moet normalerwijze niet resulteren in een gunstigere behandeling dan voor de eigen onderdanen, zonder afbreuk te doen aan de mogelijkheid voor de lidstaten om gunstiger normen vast te stellen of te handhaven.”* Verder wordt in overweging 48 van de richtlijn 2011/95/EU gesteld dat ook rekening moet worden gehouden met *“de ontwikkeling van de arbeidsmarkt in de lidstaten alsook met de ontwikkeling van de gemeenschappelijke basisbeginselen op het vlak van integratie”*. In dit verband wordt aangestipt dat de socio-economische moeilijkheden of perspectieven ook voor de Griekse onderdanen eveneens problematisch en complex kunnen zijn op het vlak van bijvoorbeeld huisvesting of tewerkstelling.

8.2.11. Indien een ADET is vervallen, zijn ook de AFM en de AMKA niet langer geldig. Er kan van een statushouder redelijkerwijze worden verwacht dat hij de nodige stappen onderneemt om zijn ADET te verlengen.

De vertegenwoordigster van de verwerende partij houdt ter terechtzitting voor dat de verlenging van een ADET niet ingewikkeld is, maar voert in haar aanvullende nota eveneens aan dat de moeilijkheden bij het verkrijgen van documenten (waarvan zij zelf aangeeft dat deze elementair zijn om in Griekenland toegang te verkrijgen tot basisvoorzieningen), naast de administratieve termijnen, verband houden met de vereiste digitale vaardigheden, zoals het vermogen om online bronnen te raadplegen, online aanvragen in te dienen, informatie op te zoeken en e-mails te raadplegen. Het AIDA-rapport van september 2025 bevestigt dat statushouders die analfabeet zijn en/of niet over de nodige technische vaardigheden beschikken moeilijkheden ondervinden bij het aanvragen van de verlenging van hun verblijfsvergunning (p. 236). Zoals hierboven gesteld, kan een statushouder, die zijn ADET wil verlengen, worden geconfronteerd met een veelvoud aan administratieve, technologische en taalgerelateerde hindernissen.

Hoewel beide partijen ter terechtzitting het eens zijn over het feit dat de zinssnede *“buiten zijn wil en persoonlijke keuzes om”* moet worden gelezen als *“ongeacht zijn wil en persoonlijke keuzes om”*, blijkt uit hun pleidooien dat ze het niet eens zijn over de mate waarin de persoonlijke inspanningen van een statushouder om te voldoen aan de administratieve vereisten die door Griekenland worden opgelegd om toegang te krijgen tot de rechten en voordelen die een statushouder toelaten in zijn elementaire behoeften te voorzien, daarbij in rekening moeten worden gebracht.

De Raad benadrukt dat waar het Unierecht bepaalde rechten verbindt aan de vluchtelingenstatus en de subsidiaire beschermingsstatus, deze slechts uitwerking kunnen krijgen indien een statushouder er ook daadwerkelijk aanspraak op kan maken. Lidstaten kunnen daarbij van statushouders verlangen dat zij voldoen aan een aantal administratieve vereisten, voor zover deze vereisten in overeenstemming zijn met de richtlijn 2011/95/EU en deze het voor statushouders in de praktijk niet zeer moeilijk of nagenoeg onmogelijk maken om de door het Unierecht gewaarborgde rechten en voordelen uit te oefenen. Het is bijgevolg niet per definitie onredelijk om van statushouders te verlangen dat zij zich na de verlening van hun beschermingsstatus, of na het verstrijken van de verblijfsvergunning die hen op die grond werd afgeleverd, tot de bevoegde diensten wenden en administratieve formaliteiten vervullen zolang dit niet tot gevolg heeft dat hen *de facto* de toegang tot hun socio-economische rechten als statushouders wordt ontnomen.

In de bestreden beslissing wordt verzoeker tegengeworpen dat *“u niet hebt aangetoond dat u stappen hebt ondernomen om een verlenging van uw verblijfsvergunning in Griekenland te verkrijgen noch dat u derhalve geconfronteerd werd met een weigering of een onredelijke vertraging vanwege de Griekse autoriteiten. Bijgevolg moet worden vastgesteld dat u niet hebt aangetoond dat de bescherming van Griekenland ondoeltreffend is, noch dat de procedure voor het bekomen van een (geldige) ADET u bij terugkeer noodzakelijkerwijs zou blootstellen aan een toestand van zeer verregaande materiële deprivatie.”*

Vooreerst wordt benadrukt dat het praktisch gezien niet mogelijk lijkt om een ADET, AMKA of AFM vanuit het buitenland aan te vragen zodat deze beschikbaar zijn bij aankomst in Griekenland.

Dit neemt niet weg dat de procedure voor de verlenging van een ADET reeds vanuit het buitenland kan worden gestart door het versturen van een standaardformulier via e-mail naar de Griekse asielinstanties. Het *“Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland”* bevat in voetnoot 54 een consulteerbare weblink naar de webpagina *“Residence permits”* van het Griekse ministerie voor migratie en asiel

(<https://migration.gov.gr/en/gas/aitoyntes-kai-dikaioychoi/adeies-diamonis>). Deze webpagina is beschikbaar in het Engels. Tevens blijkt, bij het *scrollen* van de webpagina, dat deze instructies kunnen worden *gedownload* in het Arabisch.

De webpagina bevat een onlineformulier dat moet worden ingevuld. Dit formulier is evenwel enkel in het Grieks en Engels beschikbaar. Verder bevat deze webpagina volgende instructies:

“- You must also attach a digital photograph of a Greek passport type (up to 2 MB)

E. (..)

F. The “subject” in the e-mail must be “Renewals” and you must also provide in the subject line the number of the Residence Permit you hold (e.g. “Renewals_P123456789”).

G. In case of a late application, any documents justifying the late renewal request should be attached to the e-mail (GAS.residencepermits@migration.gov.gr). The renewal request is considered late if it is sent to the e-mail address of the [Beneficiaries’ Asylum Unit](#) less than thirty (30) days before the expiry date of your residence permit or after its expiry.”

Volgens het “*Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*” van september 2024 geven bronnen aan dat veel statushouders juridische ondersteuning nodig hebben bij het indienen van een aanvraag tot verlenging van de ADET (p. 16 en 66). Het verslag stipt aan dat voor de aanvraag om verlenging van de ADET geen gefinancierde rechtsbijstand wordt verleend, hetgeen door het AIDA-rapport van 15 september 2025 wordt bevestigd (p. 236). Een verlengingsaanvraag kan worden ingediend door een advocaat of maatschappelijk begeleider, mits deze daartoe schriftelijk is gemachtigd. De statushouder moet deze machtiging ondersteunen met een identificatiebewijs. Het ontbreken van een geldig reis- of verblijfsdocument kan de machtiging evenwel in de weg kan staan. Volgens een NGO richten statushouders zich in de praktijk veelal tot NGO’s/hulporganisaties, evenwel voor zover deze capaciteit hebben. In het “*Verslag feitenonderzoek naar statushouders in Griekenland*” wordt niet verder gespecificeerd welke hulporganisaties hulp verlenen bij het indienen van verlengingsaanvragen. Uit de COI Focus “*Aide aux migrants*” van 5 januari 2026 blijkt dat sommige hulporganisaties in Griekenland juridische en administratieve bijstand verlenen. De COI Focus bevat evenwel de *caveat* dat deze ondersteuning wordt beperkt door het gebrek aan capaciteit van deze hulporganisaties en door het tijdelijke karakter van de voorgestelde *ad hoc*-programma's, die bovendien afhankelijk zijn van het verkrijgen van financiering.

Uit niets kan blijken dat verzoeker reeds stappen heeft ondernomen om een verlenging van zijn verblijfsvergunning in Griekenland te bekomen.

In casu kan voor verzoeker worden aangenomen dat hij over de vereiste digitale vaardigheden beschikt om een aanvraag tot verlenging van zijn ADET in te dienen. Verzoeker geeft blijk van zelfredzaamheid, is gealfabetiseerd (notities persoonlijk onderhoud 15 juni 2021 (hierna: NPO), p. 4), maakt gebruik van Facebook (NPO, p. 7) en beschikt over een gsm en een e-mailadres (AD CGVS, 3de VIB, verklaring volgend verzoek 21 maart 2024, vraag 11). Verder blijkt dat verzoeker in Griekenland een ADET en een Grieks reisdocument (paspoort) bewam (NPO, p. 11), hetgeen betekent dat hij in staat was om bepaalde administratieve stappen te ondernemen die een zekere mate van digitale vaardigheid vereisen. Bijgevolg kan worden aangenomen dat verzoeker ook gebruik kan maken van vertaalapps. Er kan dan ook worden aangenomen dat verzoeker, al dan niet met bijstand van zijn advocaat of een hulporganisatie, in staat is om vanuit België reeds de eerste stappen te ondernemen voor de verlenging van zijn vervallen ADET.

8.2.12. Dit neemt niet weg dat een statushouder voor de rest van de verlengingsprocedure in Griekenland aanwezig moet zijn om de verdere stappen in de procedure te ondernemen, zoals beschreven in punt I onder punt 8.1. van dit arrest.

Zoals reeds aangehaald, getuigt de landeninformatie van een nog steeds zeer problematische behandelingsduur van de ADET-verlengingsaanvragen, waarbij in 40% van de gevallen een wachttijd geldt van meer dan zes maanden. Ter terechtzitting beaamt de vertegenwoordigster van de verwerende partij dat verlenging van een ADET langdurig kan zijn. Gelet op de laatste cijfers, kan niet worden uitgesloten dat verzoeker bij terugkeer naar Griekenland te maken kan krijgen met een wachttijd van langer dan zes maanden.

Het verstrijken van de geldigheid van de ADET leidt verder ook tot het automatisch deactiveren van een AFM en een AMKA. Statushouders hebben daardoor geen toegang tot essentiële socio-economische rechten en voordelen verbonden aan hun beschermingsstatus die hen toelaten in hun elementaire levensbehoeften te voorzien, in het bijzonder toegang tot de arbeidsmarkt, huisvesting en reguliere gezondheidszorg. Gelet op de wachttijden voor de verlenging van een ADET kan ook het verkrijgen en/of (her)activeren van de AMKA en het aanvragen/actualiseren van een AFM enige tijd aanslepen.

Gedurende deze wachttijd krijgen statushouders tevens geen bewijs van rechtmatig verblijf in Griekenland die hun verblijfsrecht kan aantonen en ondervinden zij moeilijkheden en belemmeringen bij de toegang tot sociale voorzieningen, gezondheidszorg, de arbeidsmarkt en huisvesting. Wel ontvangen statushouders een attest van verlengingsaanvraag of een certificaat van beschermingsstatus, die drie tot zes maanden geldig kunnen zijn, maar die door andere Griekse overheidsinstanties veelal niet worden geaccepteerd als bewijs van verblijfsrecht waardoor statushouders in afwachting van de verlenging van hun ADET geen toegang hebben tot de rechten en voordelen verbonden aan hun beschermingsstatus, onder meer wat betreft de toegang tot de arbeidsmarkt. Statushouders met een vervallen ADET kunnen daardoor bij terugkeer naar Griekenland worden geconfronteerd met dakloosheid en armoede gedurende de periode dat zij in afwachting zijn van een verlengde ADET.

De vraag is dan ook hoe deze statushouders, die in afwachting zijn van de verlenging van hun ADET, zich gedurende de wachttijd kunnen handhaven en in hun elementaire behoeften kunnen voorzien om niet terecht te komen in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie.

De mate waarin statushouders in staat zijn om de periode, die nodig is voor de verlenging van hun ADET, te overbruggen zonder dat zij een ernstig en reëel risico lopen om in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie terecht te komen, moet noodzakelijkerwijze geval per geval beoordeeld worden, waarbij de individuele omstandigheden, eigen aan elke statushouder, moeten worden geëvalueerd in het licht van de algemene situatie voor statushouders in Griekenland.

Zoals hierboven reeds geduid, blijkt uit het geheel van de landeninformatie in het rechtsplegingsdossier zeer duidelijk dat de situatie voor statushouders in Griekenland dermate ernstig en moeilijk is dat het voor een statushouder wiens ADET is vervallen, naast een zekere mate van zelfredzaamheid en de afwezigheid van bijzondere kwetsbaarheden, dan ook noodzakelijk is dat hij actueel beschikt over middelen, of een netwerk of andere ondersteuning om, in afwachting van de verlenging van zijn Griekse verblijfsvergunning - wat enige tijd kan duren - het hoofd te kunnen bieden aan de moeilijkheden waarmee hij na zijn terugkeer naar Griekenland tijdens deze wachtperiode te maken kan krijgen wat betreft de toegang tot de gezondheidszorg, de arbeidsmarkt, sociale voorzieningen en huisvesting.

E. Beschikken over actuele middelen, of een netwerk of andere ondersteuning

8.2.13. De verwerende partij verdedigt het standpunt dat om te beoordelen of een statushouder in Griekenland het risico loopt om in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie te belanden, ook rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid voor een statushouder om inkomsten te verwerven in de "ondergrondse economie" waarbij ondersteunende diensten van gemeenten en NGO's kunnen worden toegevoegd. Zij verwijst in haar eerste aanvullende nota daarbij naar uitspraken van Duitse rechtbanken en hoven.

Met betrekking tot de Duitse rechtspraak betoogt de verwerende partij:

"De verwerende partij merkt ook op dat, zelfs bij gebrek aan dergelijke documenten, niet kan worden geconcludeerd dat een begunstigde van internationale bescherming zich bij terugkeer naar Griekenland a priori in een situatie zou bevinden die in strijd is met de menselijke waardigheid. De Duitse federale hoge rechtbanken hebben onlangs verschillende arresten gewezen waarvan de hieronder beschreven redeneringen door de verwerende partij mutatis mutandis worden overgenomen. Verschillende administratieve rechtbanken, waaronder het Federale Hof, hebben in meerdere arresten geoordeeld dat alleenstaande, jonge, gezonde en arbeidsgeschikte mannen over het algemeen gevrijwaard zijn van de risico's die inherent zijn aan de tekortkomingen van het Griekse systeem. Zij herinneren eraan dat de Europese jurisprudentie een bijzonder extreme drempel van armoede oplegt om te kunnen spreken van een schending van artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Hoewel de Duitse rechtbanken de administratieve moeilijkheden erkennen, de lange wachttijden voor het verkrijgen van documenten en de mogelijkheid dat zij bij aankomst in Griekenland niet onmiddellijk te werk kunnen worden gesteld, zijn zij niettemin van mening dat deze mannen waarschijnlijk op zijn minst kunnen profiteren van tijdelijke of noodopvang met basisvoorzieningen, die onder meer door gemeenten en niet-gouvernementele organisaties worden beheerd. Zij kunnen in hun andere basisbehoeften, waaronder voedsel, voorzien met hun eigen inkomsten, althans in eerste instantie, in het kader van de "ondergrondse economie", waaraan ondersteunende diensten van bovengenoemde organisaties kunnen worden toegevoegd. Medische noodsituaties en eerste hulp zijn gewaarborgd (...). Het Duitse Federale Constitutionele Hof heeft op zijn beurt ook geoordeeld dat bij de beoordeling van het vermogen van een begunstigde van internationale bescherming om werk te vinden, ook rekening moet worden gehouden met de mogelijkheden die worden geboden door niet-geregistreerde netwerken, voor zover deze geen ernstig risico op gerechtelijke vervolging inhouden. (...) Het Duitse Hof was bovendien van oordeel dat tijdelijke huisvesting volstond om te voldoen

aan de vereisten van artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en artikel 4 van het Handvest van de Europese Unie.”

Een eerste uitspraak die de verwerende partij aanhaalt is een uitspraak van het *Verwaltungsgericht* Kassel van 2 september 2024. Er is enkel een consulteerbare weblink naar een persmededeling waarin kan worden gelezen: “*Hoewel de huidige informatie erop wijst dat het Griekse opvangsysteem voor erkende beschermingsgerechtigden aanzienlijke tekortkomingen kent, wordt de bijzonder hoge drempel van ernst, zoals vastgesteld door het Europees Hof van Justitie, niet gehaald voor mannelijke beschermingsgerechtigden die alleen naar Griekenland terugkeren en jong, gezond en in staat zijn om te werken. Leden van deze groep kunnen de aanzienlijke tekortkomingen van het Griekse opvangsysteem over het algemeen gedurende de eerste zes maanden overwinnen door zelf initiatief te nemen om huisvesting en werk te vinden.*” (vrije vertaling). Bij gebrek aan de uitspraak zelf, is op basis van deze persmededeling niet duidelijk op grond van welke bevindingen het *Verwaltungsgericht* Kassel tot deze conclusie komt. Wat wordt bedoeld met “*zelf initiatief nemen om huisvesting en werk te vinden*” wanneer een statushouder niet in het bezit is van een geldige ADET, geldige AFM en geldige AMKA, is dus niet helder.

Een tweede uitspraak betreft deze van het *Bundesverfassungsgericht* (Duits Federaal Grondwettelijk Hof) van 1 april 2025 (2 BvR 1425/24).

Deze heeft betrekking op een grondwettelijke klacht ingediend bij het *Bundesverfassungsgericht*. De klager voerde vooreerst een schending aan van het grondwettelijke vereiste van effectieve rechtsbescherming. De lagere rechtbank oordeelde immers dat er van kan worden uitgegaan dat terugkerende statushouders op redelijke wijze kunnen bijdragen aan het veiligstellen van hun levensonderhoud in Griekenland, althans tijdelijk, door middel van werk in de zogenaamde “*schaduw-economie*”. Dit vormt een aanzienlijk deel van de totale economie in Griekenland en gaat niet gepaard met een relevant risico op vervolging, aldus de lagere rechtbank. De klager betoogde bij het *Bundesverfassungsgericht* dat er *in casu* openstaande vragen op het gebied van het Unierecht aan de orde zijn, omdat het onduidelijk is of in het kader van artikel 4 van het Handvest naar zwartwerk mag worden verwezen. Wat dit begrip inhoudt – met name of het criminele of maffia-gerelateerde activiteiten omvat – is niet opgehelderd door een hogere rechtbank, laat staan door Unierecht, zo betoogde de klager.

Het *Bundesverfassungsgericht* oordeelt dat de aanname, dat het in nationale en Europese rechtspraak onduidelijk is in hoeverre binnen het toepassingsgebied van artikel 3 van het EVRM kan worden verwezen naar zwartwerk, voorbijgaat aan het feit dat er (ook recente) rechtspraak van het *Bundesverwaltungsgericht*, het Duits Federaal Administratief Hof, over deze kwestie bestaat. Het *Bundesverfassungsgericht* wijst erop dat het *Bundesverwaltungsgericht* recentelijk in een zogenaamde “*feitentoets*” over de situatie van statushouders in Italië heeft geoordeeld dat werk, dat redelijk wordt geacht voor een statushouders om in zijn levensonderhoud te voorzien, activiteiten omvat in de zogenaamde “*schaduw- of niche-economie*”, zolang de betrokkene daardoor niet wordt blootgesteld aan een ernstig risico op vervolging. De uitspraken over de redelijkheid en aanvaardbaarheid van zwartwerk betreffen juridische uitspraken waarmee het *Bundesverwaltungsgericht* zijn bestaande rechtspraak op dit gebied voortzet. Het betoog van de klager dat het begrip en de redelijkheid van illegale tewerkstelling onduidelijk zijn in de gespecialiseerde rechtbanken, is daarom ongegrond, aldus het *Bundesverfassungsgericht*, die tevens oordeelt dat niet is aangetoond dat het rechtsoordeel van het *Bundesverwaltungsgericht* kennelijk in strijd zou zijn met het Unierecht of de Duitse grondwet.

Wat betreft de grondwettelijke klacht met betrekking tot een schending van artikel 3 van het EVRM of artikel 4 van het Handvest vanwege de dreiging van dakloosheid gelet op het feit dat de klager feitelijk is uitgesloten van de legale woningmarkt vanwege bureaucratische obstakels en een gebrek aan ondersteuningsprogramma’s, oordeelt het *Bundesverfassungsgericht* dat de klager ook hier voorbij gaat aan de rechtspraak van het *Bundesverwaltungsgericht* dat huisvesting in “*tijdelijke huisvesting*” redelijk acht in het licht van artikel 4 van het Handvest.

De Raad benadrukt in deze dat de uitspraak van het *Bundesverfassungsgericht* louter een wettelijke toetsing betreft, en geen feitelijke beoordeling inhoudt van de situatie voor statushouders in Griekenland. Het *Bundesverfassungsgericht* steunt zijn wettelijke toetsing op de rechtspraak zoals ontwikkeld door het *Bundesverwaltungsgericht*, die hieronder wordt besproken.

Een derde uitspraak betreft deze van het *Bundesverwaltungsgericht* van 16 april 2025 (BVerwG 1 C 18.24). Deze oordeelt dat voor alleenstaande niet-kwetsbare mannelijke statushouders die naar Griekenland terugkeren, er geen reëel risico is dat zij terechtkomen in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie waarin zij niet kunnen voorzien in hun basisbehoeften op het gebied van huisvesting, voedsel en hygiëne.

Het *Bundesverwaltungsgericht* erkent dat een aanzienlijk deel van de statushouders die terugkeren naar Griekenland in de eerste weken en maanden na hun terugkeer geen toegang hebben tot overheidssteun en/of de legale arbeidsmarkt vanwege bureaucratische obstakels, wachttijden en een gebrek aan realistische mogelijkheden om de benodigde documenten te verkrijgen, alsook binnen het kader van bestaande overbruggings- en integratieprogramma's niet zullen kunnen voorzien in hun elementaire levensbehoeften. Evengoed erkent het *Bundesverwaltungsgericht* dat voor terugkerende statushouders de toegang tot huisvesting op de particuliere woningmarkt niet voldoende waarschijnlijk is en dat het zeer onwaarschijnlijk is dat terugkerende statushouders in geval van onvoldoende of geen inkomen kunnen terugvallen op sociale uitkeringen van de staat om in hun basisbehoeften te voorzien.

Het *Bundesverwaltungsgericht* stipt echter aan dat voor de vervulling van basisbehoeften, en met name voor niet-kwetsbare personen, alleen minimumeisen gelden die zijn gericht op het waarborgen van de menselijke waardigheid. Dit omvat niet alleen overheidssteun maar ook steun van niet-gouvernementele hulporganisaties, aldus het *Bundesverwaltungsgericht*.

Het *Bundesverwaltungsgericht* stelt, met verwijzing naar eigen rechtspraak, dat een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie, die aanleiding zou kunnen geven tot een risico op schending van artikel 3 van het EVRM, kan worden voorkomen door eigen handelen (bijvoorbeeld door eigen arbeid te verrichten) of door gebruik te maken van de hulp of steun van derden (zowel particulieren als niet-gouvernementele hulp- of ondersteuningsorganisaties), waardoor het ernstige risico van een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie, die mogelijk een overheidsverplichting tot het verstrekken van (aanvullende) overheidsuitkeringen zou kunnen inluiden, niet langer bestaat.

In het kader van deze redenering, oordeelt het *Bundesverwaltungsgericht* dat, op basis van beschikbare informatie, het niet bijzonder waarschijnlijk is dat niet-kwetsbare mannelijke statushouders bij terugkeer naar Griekenland niet in staat zullen zijn om in hun basisbehoeften met betrekking tot huisvesting, voedsel en hygiëne te voorzien door middel van hun eigen verdiende inkomen uit de informele economie, eventueel aangevuld met niet-overheidssteun.

Wat betreft de basisbehoefte van huisvesting, stelt het *Bundesverwaltungsgericht* dat aan deze vereiste, in het licht van artikel 4 van het Handvest, is voldaan indien er toegang is tot een slaapplek in noodopvang die wordt aangeboden door kerken, niet-gouvernementele organisaties of particulieren, of in een door de staat getolereerde "*informele nederzetting*", op voorwaarde dat de aangeboden ruimte ten minste tijdelijke bescherming tegen de weerelementen biedt en voorziet in de meest elementaire levensbehoeften, waaronder een toegankelijke mogelijkheid om zich te wassen. Het *Bundesverwaltungsgericht* bevestigt dat er geen mogelijkheid voorhanden is tot sociale huisvesting voor statushouders die naar Griekenland terugkeren en dat de toegang tot huisvesting op de particuliere woningmarkt niet voldoende waarschijnlijk is. Evenwel oordeelt het *Bundesverwaltungsgericht*, op basis van landeninformatie, dat het momenteel niet redelijkerwijs waarschijnlijk is dat terugkerende statushouders zonder bijzondere kwetsbaarheden geen (eventueel tijdelijke, wisselende) accommodatie of noodopvang met een minimum aan toegankelijke sanitaire voorzieningen, beheerd door gemeenten of niet-gouvernementele hulporganisaties, zouden kunnen vinden bij terugkeer naar Griekenland. Volgens het *Bundesverwaltungsgericht* kunnen niet-kwetsbare mannelijke statushouders naar verwachting aldus wel onderdak vinden, tenminste in tijdelijke opvang of noodopvang met basisvoorzieningen.

Verder oordeelt het *Bundesverwaltungsgericht*, op basis van landeninformatie, dat statushouders in hun andere basisbehoeften, waaronder voedsel, kunnen voorzien door een eigen verdiende inkomen, in eerste instantie tenminste uit werk in de zogenaamde informele economie, eventueel aangevuld met of in combinatie met steun van niet-gouvernementele hulporganisaties en liefdadigheidsinstellingen, om te voorkomen dat zij terechtkomen in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie. Op basis van een verdere omstandige analyse van de landeninformatie stelt het *Bundesverwaltungsgericht* nog vast dat hulpverleningsorganisaties en liefdadigheidsinstellingen in Griekenland diensten aanbieden die, naast het verdiende inkomen, in ieder geval bijdragen aan het voorkomen van een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie, zoals eten, drinken en wasgelegenheden. Volgens het *Bundesverwaltungsgericht* kunnen statushouders in Griekenland aldus met hun verdiende inkomen - eventueel in combinatie met steun van niet-gouvernementele hulporganisaties en liefdadigheidsinstellingen - in hun bestaansminimum voorzien wat betreft hun meest elementaire behoeften.

Spoeisende medische zorg en eerste hulp zijn tevens gegarandeerd, aldus het *Bundesverwaltungsgericht*.

Wat betreft de mogelijkheid om een inkomen te vergaren in het kader van de informele economie, hanteert het *Bundesverwaltungsgericht* de volgende redenering:

- Het economisch bestaansminimum is altijd gewaarborgd indien arbeidsgeschikte personen in staat zijn om te verkrijgen wat absoluut noodzakelijk is voor hun levensonderhoud door middel van hun eigen werk, zelfs als dit onaantrekkelijk is en niet overeenkomt met hun kwalificaties, mits het over het algemeen redelijk is, of door ondersteuning van derden, ten minste na het overwinnen van aanvankelijke moeilijkheden;
- Redelijk werk omvat ook jobs waarvoor geen vraag is op de algemene arbeidsmarkt, die niet overeenkomen met traditionele functieprofielen en die alleen op tijdelijke basis kunnen worden uitgeoefend, bijvoorbeeld om in kortetermijnbehoeften te voorzien, zelfs als deze zich in de zogenaamde "*schaduw- of niche-economie*" bevinden. Statushouders mogen niet worden doorverwezen naar een baan waarin zij zelf strafrechtelijk of administratief vervolgd zouden kunnen worden. Werk waarvoor statushouder zelf strafrechtelijk of administratief vervolgd zouden worden, is dus niet redelijk;
- De situatie is anders in het geval van betaald werk dat in principe ook legaal kan worden verricht, maar niet bij de overheid wordt gemeld om belastingen en sociale zekerheidsbijdragen te ontduiken, op voorwaarde dat dit niet leidt tot sancties voor de statushouder als werknemer of dat er daadwerkelijk sancties tegen hem worden opgelegd. Onder deze voorwaarden is zwartwerk dus acceptabel voor statushouders – in ieder geval gedurende een overgangperiode;
- Het *Bundesverwaltungsgericht* stelt dat zulke opvatting niet in strijd is met het Unierecht, noch met de Duitse Grondwet. Het Hof dat stelt dat de strenge maatstaf voor het vaststellen van systeemfouten of een onmenselijke of vernederende situatie, zoals neergelegd in de rechtspraak van het HvJ en het EHRM, inhoudt dat statushouders kunnen worden verwezen naar alle redelijke maatregelen om hun meest elementaire levensonderhoud te waarborgen. Dit omvat alle redelijke feitelijke mogelijkheden om een inkomen te verwerven, zonder dat hieromtrent verdere verduidelijking door het HvJ of het EHRM nodig is. Het *Bundesverwaltungsgericht* wijst erop dat de rechtspraak van het HvJ erkent dat voor het vaststellen van voldoende bestaansmiddelen ook kan worden verwezen naar inkomsten die zijn verkregen uit arbeid zonder werkvergunning (HvJ, 2 oktober 2019, C-93/18, pt. 49 en 53);
- Voor zover de lidstaten gebonden zijn aan het beginsel van loyale samenwerking (artikel 4, lid 3, eerste zin van het Verdrag betreffende de Europese Unie) - ook in de strijd tegen zwartwerk - geldt deze verplichting in eerste instantie alleen voor de lidstaten onderling. Deze verplichting, die gericht is op de algehele maatschappelijke impact van zwartwerk (d.i. de gevolgen van zwartwerk voor de samenleving als geheel), kan niet worden tegengeworpen om een verwijzing ernaar uit te sluiten, daar een individuele beoordeling steeds vereist is. Dit geldt te meer wanneer de verwijzing naar zwartwerk - zoals in het geval van Griekenland - niet permanent maar slechts tijdelijk is (in dit geval totdat de documenten die vereist zijn voor toegang tot de legale arbeidsmarkt zijn verkregen);
- Het *Bundesverwaltungsgericht* stelt in dit verband dat het niet bijzonder waarschijnlijk lijkt dat mannelijke niet-kwetsbare statushouders niet in staat zullen zijn om in hun basisbehoeften in Griekenland te voorzien met een eigen verdiend inkomen. Omdat toegang tot legaal werk ook een aantal documenten vereist waarvan de afgifte in de eerste weken tot maanden na terugkeer wordt vertraagd vanwege de hierboven beschreven bureaucratie obstakels en procedurele vertragingen, acht het *Bundesverwaltungsgericht*, gelet op een omstandige analyse van de economische en arbeidsmarktsituatie in Griekenland, alsook de Griekse arbeids- en socialezekerheidswetgeving, het mogelijk en redelijk te verwachten dat een statushouder, in ieder geval tijdens de wachtperiode, beroep doet op de informele economie en daarin werk vindt en aanvaardt, te meer de informele economie een aanzienlijk deel van de Griekse economie vormt;
- Voor zover, in de landeninformatie, de arbeidsverhoudingen in de Griekse schaduw-economie worden omschreven als precair en uitbuitend (onder meer ontoereikende lonen, seizoensgebonden of tijdelijk werk, mobiele flexibiliteit, slechte arbeidsomstandigheden, lange werktijden, geen vakantiegeld en doorbetaling van loon bij ziekte) en voor zover de ontdekking van zwartwerk niet leidt tot sancties van de staat, maar eerder tot repressie door de werkgever (ontslag, verrekening van boetes met het loon), betekent dit volgens het *Bundesverwaltungsgericht* niet dat de mogelijkheid om een inkomen om in de meest elementaire behoeften te voorzien gedurende de wachtperiode tot is voldaan aan de voorwaarden voor toegang tot de legale arbeidsmarkt fundamenteel onredelijk zou zijn voor statushouders.

Daargelaten de juridische vraag of voor de vervulling van basisbehoeften van statushouders zonder geldige ADET die terugkeren naar Griekenland kan worden verwezen naar ondersteuning door niet-gouvernementele hulporganisaties en liefdadigheidsorganisaties, alsook naar werk in de informele economie/zwartwerk en/of redelijkerwijze mag worden verwacht dat een statushouder zich daartoe wendt om in zijn levensonderhoud te voorzien, merkt de Raad op dat hij als Belgisch rechtscollege niet gebonden is door deze uitspraak van het Duitse *Bundesverwaltungsgericht* en dat rechterlijke beslissingen in de continentale rechtstraditie geen precedentwaarde hebben.

Bovendien ligt het merendeel van de landeninformatie waarop het *Bundesverwaltungsgericht* zijn feitelijk oordeel heeft gebaseerd niet ter beschikking van de Raad, zodat de Raad deze niet kan verifiëren en zelf beoordelen. De Raad stelt vast dat de verwerende partij niet de inspanning heeft geleverd om de landeninformatie over (aanvullende) ondersteuning door NGO's en liefdadigheidsinstellingen, mogelijkheden tot onderdak met een minimum aan sanitaire voorzieningen, de Griekse (informele) economie en arbeidsmarktsituatie, alsook de relevante Griekse regelgeving en het beleid in dit verband, waarop het

Bundesverwaltungsgericht zich baseert, zelf te verzamelen en zelf te beoordelen. De verwerende partij vergenoegt zich tot het *mutatis mutandis* overnemen van de Duitse redeneringen, zonder meer.

In de mate dat de verwerende partij, via de verwijzing naar de Duitse rechtspraak, stelt dat bij de beoordeling van het vermogen van een statushouder om werk te vinden ook rekening moet worden gehouden met de mogelijkheden die worden geboden door niet-geregistreerde netwerken, voor zover deze geen ernstig risico op gerechtelijke vervolging inhouden, laat zij na dit verder concreet te duiden. Indien de verwerende partij ter ondersteuning van dit betoog verwijst naar het arrest Bajratari van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ 2 oktober 2019, C-93/18, Ermira Bajratari tegen Secretary of State for the Home Department), waarnaar ook het arrest van het *Bundesverwaltungsgericht* van 16 april 2025 verwijst, merkt de Raad erop dat dit arrest betrekking heeft op een situatie van vrij verkeer van de Unieburgers. Het arrest handelt over de vraag of een minderjarige Unieburger die in een andere EU-lidstaat verblijft zich voor de voorwaarde van voldoende bestaansmiddelen kan beroepen op de inkomsten die zijn vader, een derdelander die in dat gastland niet beschikt over een verblijfs- en arbeidsvergunning, verwerft uit arbeid die op onrechtmatige wijze wordt verricht. Het Hof oordeelde dat “een uitlegging van de in artikel 7, lid 1, onder b), van richtlijn 2004/38 gestelde voorwaarde van voldoende bestaansmiddelen die inhoudt dat een minderjarige Unieburger zich voor de toepassing van die bepaling niet kan beroepen op inkomsten uit arbeid die in het gastland wordt verricht door zijn ouder, een derdelander die in dit gastland niet beschikt over een verblijfs- en arbeidsvergunning, aan die voorwaarde een vereiste [zou] toevoegen dat betrekking heeft op de herkomst van de door die ouder verstrekte bestaansmiddelen en dat een onevenredige inmenging vormt in de uitoefening van het in artikel 21 VWEU gewaarborgde fundamentele recht van vrij verkeer en verblijf van de betrokken minderjarige Unieburger, aangezien dit vereiste niet noodzakelijk is voor de verwezenlijking van het nagestreefde doel” (pt. 42). Het Hof stipte daarbij aan dat: “Een nationale maatregel op grond waarvan de autoriteiten van de lidstaat in kwestie een minderjarige Unieburger een verblijfsrecht kunnen weigeren omdat de bestaansmiddelen waarop hij zich voor de toepassing van artikel 7, lid 1, onder b), van richtlijn 2004/38 wil beroepen, afkomstig zijn van arbeid die wordt verricht door zijn ouder, een derdelander zonder verblijfs- en arbeidsvergunning, terwijl deze bestaansmiddelen die Unieburger reeds tien jaar in staat hebben gesteld om in zijn eigen onderhoud en dat van zijn familieleden te voorzien zonder dat een beroep moest worden gedaan op het sociale bijstandstelsel van die lidstaat, gaat duidelijk verder dan noodzakelijk is om de overheidsfinanciën van die lidstaat te beschermen.” (pt. 46).

Personen die internationale bescherming hebben verkregen in een EU-lidstaat, naar een andere EU-lidstaat reizen en vervolgens naar de eerste EU-lidstaat terugkeren, maken geen gebruik van het recht op vrij verkeer van personen waaraan richtlijn 2004/38 concrete invulling geeft. *In casu* toont de verwerende partij niet aan dat de redenering van het Hof van Justitie, ontwikkeld in het kader van de vrijwaring van het recht van vrij verkeer voor Unieburgers, zonder meer *mutatis mutandis* kan worden toegepast op de situatie van een begunstigde van internationale bescherming die in geval van terugkeer geconfronteerd kan worden met ernstige moeilijkheden bij het uitoefenen van de rechten en voordelen die hem als statushouder toekomen in een EU-lidstaat waardoor hij in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie dreigt terecht te komen. Uit het geciteerde arrest van het Hof van Justitie kan niet zonder meer worden afgeleid dat lidstaten redelijkerwijze van personen die internationale bescherming hebben verkregen in een andere EU-lidstaat kunnen verwachten dat zij arbeid in de “*ondergrondse economie*” verrichten om zo te vermijden dat zij in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie zouden belanden indien zij door de bureaucratische complexiteit die statushouders zonder (geldige) ADET in het bijzonder treft gedurende een lange periode niet in staat zijn de rechten en voordelen uit te oefenen die aan deze internationale beschermingsstatus zijn verbonden, waaronder het recht op toegang tot werk dat in deze cruciaal is.

Verder laat de beschikbare landeninformatie de Raad evenmin toe het bestaan van dergelijk risico voor statushouders, die zich tot de “*ondergrondse economie*” wenden, concreet te evalueren. Zo bevat het rechtsplegingsdossier geen, minstens onvoldoende, informatie over de Griekse arbeidsregelgeving en het sociaal strafrecht alsook over de Griekse (informele) economie en de werkomstandigheden in de Griekse informele economie. Zoals gesteld, het merendeel van de bronnen waarop het *Bundesverwaltungsgericht* zich baseert, liggen *in casu* niet voor. Bijgevolg kan de Raad niet nagaan of in het *in casu* mogelijk en redelijk is om van een statushouder te verwachten dat hij bij terugkeer naar Griekenland, tijdens de wachtperiode die nodig is om zijn ADET en andere documenten te verlengen, werk vindt in de Griekse informele economie. Daarbij rijst de vraag of de overheidsinstanties of rechtscolleges redelijkerwijze aan een verzoeker uitdrukkelijk mogen vragen om een handeling te stellen die mogelijk onwettig is en/of waarmee hij zich kan blootstellen aan strafrechtelijke vervolging. Wat er ook van zij, bij gebrek aan informatie over de Griekse arbeidsregelgeving en het sociaal strafrecht, alsook de toepassing ervan in de praktijk, kan niet worden vastgesteld en is de Raad in de huidige stand van zaken dus ook niet overtuigd dat verzoeker geen risico loopt te worden gesanctioneerd indien hij aldaar werkt in de informele economie.

Verder stelt de Raad vast dat het *Bundesverwaltungsgericht* erkent dat de arbeidsverhoudingen in de Griekse schaduw economie worden omschreven als precair en uitbuitend, maar maakt het geen bezwaar

tegen slechte arbeidsomstandigheden en lange werktijden gecombineerd met ontoereikende lonen gedurende de wachtperiode die nodig is om toegang te krijgen tot de legale arbeidsmarkt. De Raad acht zulke redenering te verregaand. Een cumulatie van deze elementen kan leiden tot situaties die de grenzen van menswaardige arbeid overschrijden en eerder kenmerken vertonen van moderne slavernij.

Wat betreft (aanvullende) ondersteuning door niet-gouvernementele organisaties, voegt de verwerende partij in dit verband in een eerste aanvullende nota een weblink naar de COI Focus "*Grèce: Aide aux migrants*" van 25 juli 2025, die evenwel heden niet meer consulteerbaar is. Ter terechtzitting beaamt de vertegenwoordigster van de verwerende partij dat deze COI Focus als onbestaand moet worden beschouwd.

De verwerende partij voegt bij een tweede aanvullende nota de COI Focus "*Grèce: Aide aux migrants*" van 5 januari 2026 toe. De COI Focus handelt over het bestaan van NGO's die migranten in Griekenland helpen, met bijzondere aandacht voor statushouders, alsook over de aanwezigheid op sociale media van informele zelfhulpgroepen voor migranten. De COI Focus licht toe dat verschillende organisaties in Griekenland ondersteunende diensten bieden aan migranten, waaronder statushouders. Deze organisaties zijn online aanwezig, met name via websites en sociale netwerken zoals Facebook. Daar verspreiden ze informatie voor migranten, voornamelijk in het Engels en soms ook in andere talen. Er wordt evenwel erkend dat deze ondersteuning wordt beperkt door het gebrek aan capaciteit van deze organisaties en door het tijdelijke karakter van de *ad hoc*-programma's die worden aangeboden, die bovendien afhankelijk zijn van de verkrijging van financiering. Ter terechtzitting verduidelijkt de vertegenwoordigster van de verwerende partij dat ze hiermee wil aantonen dat er wel degelijk hulp en ondersteuning is in Griekenland, maar ze erkent dat het gaat om beperkte initiatieven en wil niet stellen dat er voor elke terugkerende statushouder hulp of opvang beschikbaar zal zijn. Zij benadrukt dat deze COI Focus kadert in de algehele landeninformatie maar geen doorslaggevend element vormt, daar de nadruk ligt op het profiel van de verzoeker en zijn individuele situatie.

Er wordt niet betwist dat NGO's in Griekenland hulp en ondersteuning voorzien voor statushouders, die evenwel beperkt is, zoals de verwerende partij erkent. De NGO's, die in de COI Focus van 5 januari 2026 worden vermeld, betreffen NGO's die voornamelijk voorzien in ondersteuning door informatieverlening, doorverwijzing en begeleiding naar andere organisaties die kunnen voorzien in onderdak en voedsel. Slechts 3 van de 13 vermelde NGO's delen voedsel uit, enkel 1 van 13 vermelde NGO's voorziet in onderdak voor 19 personen, 4 van de 13 vermelde NGO's voorzien in wasgelegenheden of hygiënekits en 3 van de 13 vermelde NGO's deelt kleding uit. De COI Focus bevat evenwel geen informatie over andere organisaties die specifieke diensten aanbieden die kunnen bijdragen aan het voorkomen van een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie, zoals eten, drinken, wasgelegenheden en onderdak. Alleszins blijkt uit wat hierboven werd besproken dat opvangplekken voor statushouders schaars zijn en dat de toegang tot daklozenopvang beperkt is.

Wat betreft ondersteuning door informele zelfhulpgroepen of netwerken voor migranten die aanwezig zijn op sociale media, stelt zich de vraag of de beschikbare informatie voldoende betrouwbaar bewijs levert van dergelijke ondersteuningsdiensten binnen de eigen gemeenschap. Verder stelt de Raad vast dat Griekse NGO's in hun brief van 19 november 2025 op de potentiële risico's van uitbuiting van kwetsbare statushouders, waaronder minderjarigen, door dergelijke informele zelfhulpgroepen hebben gewezen, maar dat de verwerende partij deze sectie uit de vorige COI Focus "*Aide aux Migrants*" niettemin volledig hernomen heeft in de nieuwe COI Focus. Hoewel de vertegenwoordigster van de verwerende partij ter terechtzitting stelt de kritiek van de Griekse NGO's ernstig te hebben genomen en de informatie met betrekking tot NGO's in de vorige COI Focus "*Grèce: Aide aux migrants*" te hebben aangepast, kan uit de huidige COI Focus niet worden afgeleid of deze sectie ongewijzigd is gebleven, al dan niet omdat verder onderzoek werd gevoerd naar deze zelfhulpgroepen en deze onverdacht zijn gebleken. Ter terechtzitting kan de vertegenwoordigster van de verwerende partij hierover geen verdere toelichting geven.

De COI Focus "*Aide aux migrants*" van 5 januari 2026 is op zich dan ook niet voldoende om aan te nemen dat een statushouder die geen geldige ADET meer heeft en evenmin over middelen, of een netwerk of enige andere ondersteuning beschikt, bij terugkeer niet zal worden blootgesteld aan een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie.

Samenvattend besluit de Raad dat, in de mate dat het *Bundesverwaltungsgericht* stelt dat statushouders bij terugkeer naar Griekenland waarschijnlijk onderdak kunnen vinden in opvangcentra of noodopvang (eventueel tijdelijk en wisselend) met een minimum aan toegankelijke sanitaire voorzieningen, beheerd door gemeenten of niet-gouvernementele hulporganisaties en de verwerende partij dit onderschrijft, dergelijke conclusie, gelet op wat voorafgaat, geenszins kan worden getrokken uit de landeninformatie die door beide partijen wordt bijgebracht in onderhavige zaak. Hierbij merkt de Raad op dat de landeninformatie die aan de Raad werd voorgelegd, waaronder het AIDA/ECRE-rapport van september 2025 en de COI Focus, "*Aide aux Migrants*" van 5 januari 2026, op dit punt recenter is dan de informatie waarop het arrest van het

Bundesverwaltungsgericht van 16 april 2025 is gebaseerd. Bovendien wijst de landeninformatie die in het rechtsplegingsdossier beschikbaar is, net op een gebrek aan, onder meer, noodopvang die daadwerkelijk toegankelijk is voor statushouders.

Verder besluit de Raad dat in de mate dat het *Bundesverwaltungsgericht* oordeelt dat “*statushouders in hun andere basisbehoeften, waaronder voedsel, kunnen voorzien door een eigen verdiende inkomen, in eerste instantie tenminste uit werk in de zogenaamde informele economie, eventueel aangevuld met of in combinatie met steun van niet-gouvernementele hulporganisaties en liefdadigheidsinstellingen, om te voorkomen dat zij terechtkomen in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie*”, en de verwerende partij dit onderschrijft, dergelijke conclusie, gelet op wat voorafgaat, evenmin kan worden getrokken uit de landeninformatie die beschikbaar is in het rechtsplegingsdossier.

8.2.14. De vertegenwoordigster van de verwerende partij merkt ter terechtzitting en in de eerste aanvullende nota op dat uit de rechtspraak van het EHRM blijkt dat “*artikel 3 niet kan worden uitgelegd als een verplichting voor de Hoge Verdragsluitende Partijen om een recht op huisvesting te garanderen aan alle personen die onder hun rechtsmacht vallen, en dat daaruit geen algemene plicht kan worden afgeleid om vluchtelingen financiële bijstand te verlenen zodat zij een bepaalde levensstandaard kunnen handhaven*” (EHRM 2 april 2013, nr. [27725/10](#), Samsam Mohammed Hussein e.a. tegen Nederland en Italië, par. 70).

Het EHRM heeft evenwel voor de groep van asielzoekers, die als bijzonder kwetsbaar worden beschouwd, een verhoogde verantwoordelijkheid van de EU-lidstaten gezien, die voortvloeit uit de Opvangrichtlijn (EHRM (GK), 21 januari 2011, nr. 30696/09, M.S.S. tegen België en Griekenland, par. 249-250). Het EHRM nam duidelijk de positieve verplichtingen die voortvloeien uit de Opvangrichtlijn in bijzondere overweging. In de zaak M.S.S. sprak het EHRM zich uit over de situatie van asielzoekers in Griekenland, die met name werd gekenmerkt door een ernstig tekort aan beschikbare opvangplaatsen in verhouding tot het werkelijke aantal verzoekers. In dit verband heeft het EHRM zich ook uitgesproken over een situatie waar asielzoekers in Frankrijk op straat moeten leven zonder bestaansmiddelen vanwege administratieve vertragingen in de registratie van hun beschermingsverzoek waardoor zij geen toegang hadden tot de wettelijk vereiste materiële of financiële steun (EHRM 2 juli 2020, nr. 22820/13, N.H. e.a. v. Frankrijk).

Het Hof van Justitie heeft in dit verband verduidelijkt: “*de in artikel 20, lid 5, van richtlijn 2013/33 neergelegde verplichting om te zorgen voor een waardige levensstandaard, brengt met zich mee dat de lidstaten – juist omdat het werkwoord „zorgen voor” wordt gebruikt – een dergelijke levensstandaard voortdurend en zonder onderbreking moeten waarborgen. Daarbij komt dat de instanties van de lidstaten de toegang tot de materiële opvangvoorzieningen waardoor een dergelijke levensstandaard kan worden gewaarborgd, op georganiseerde wijze en onder hun eigen verantwoordelijkheid dienen te verlenen, ook wanneer zij in voorkomend geval een beroep doen op natuurlijke personen of rechtspersonen uit de particuliere sector om die verplichting onder hun gezag na te komen” (HvJ (GK) 12 november 2019, zaak C-233/18, Zubair Haqbin tegen Federaal Agentschap voor de opvang van asielzoekers, pt. 50; eigen onderlijning)*

Van belang is dat het EHRM zowel in de vermelde zaak M.S.S. als in de vermelde zaak N. H., bij de beoordeling of de omstandigheden van de asielzoekers neerkwamen op een situatie van materiële behoefte, rekening heeft gehouden met de mogelijkheid voor de betrokken asielzoekers om in hun essentiële behoeften te voorzien door legaal toegang te krijgen tot betaald werk, alsook met de duur van de periode waarin zij zich in een preciaire situatie bevonden, alvorens in beide gevallen te concluderen dat er sprake was van een schending van artikel 3 van het EVRM (EHRM (GK) 21 januari 2011, nr. 30696/09, M.S.S. tegen België en Griekenland, pt. 61; EHRM 2 juli 2020, nr. 22820/13, N.H. e.a. tegen Frankrijk, pt.167 en 179).

In het licht van de richtlijn 2011/95/EU die van toepassing is op statushouders, kan een gelijkaardige redenering worden aangenomen voor statushouders. Ook voor statushouders kan het minimumniveau van ernst dat vereist is voor artikel 3 van het EVRM worden bereikt als zij niet in hun levensonderhoud kunnen voorzien, geen onderdak kunnen vinden of geen toegang hebben tot basisgezondheidszorg.

Dit leidt dan ook tot de kern van de discussie. In tegenstelling tot wat de verwerende partij lijkt te beweren, voorziet de richtlijn 2011/95/EU uitdrukkelijk dat lidstaten toegang moeten verlenen tot een aantal rechten en voordelen waarop een statushouder aanspraak kan maken, zoals deze worden omschreven in artikelen 24 tot en met 35 van de richtlijn 2011/95/EU. Deze bepalingen stellen, onder meer, dat er een op de lidstaten rustende verplichting is om ervoor te zorgen dat statushouders toegang hebben tot werk onder de algemene voorschriften die gelden voor het beroep of overheidsdienst onmiddellijk nadat bescherming werd verleend (artikel 26, lid 1 van de richtlijn 2011/95/EU), tot de nodige sociale bijstand zoals onderdanen van de lidstaat en gezondheidszorg onder dezelfde voorwaarden als onderdanen van de lidstaat (artikelen 29 en 30 van de richtlijn 2011/95/EU) en tot huisvesting onder vergelijkbare voorwaarden als legaal verblijvende onderdanen van derde landen (artikel 32 van de richtlijn 2011/95/EU).

Aldus wordt van de Griekse overheid gevraagd dat zij statushouders toegang verlenen tot deze rechten en voordelen. De Griekse wetgeving voorziet echter dat statushouders bepaalde persoonlijke documenten en gegevens nodig hebben om toegang te krijgen tot deze rechten en voordelen.

Deze documenten, met name een geldige ADET, AFM en AMKA, zijn essentieel en cruciaal in het dagelijkse leven van statushouders, met name om legaal te kunnen werken en toegang te verkrijgen tot basisvoorzieningen. Het staat buiten kijf dat het bezit van deze documenten voor statushouders in Griekenland van belang is om te vermijden dat ze in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie terechtkomen. Het staat evenwel genoegzaam vast dat belangrijke administratieve en bureaucratische obstakels ervoor zorgen dat statushouders gedurende lange wachttermijnen worden weerhouden de documenten te verkrijgen die nodig zijn om hun rechten en voordelen als statushouder te doen gelden en die hen toegang verschaffen tot gezondheidszorg, huisvesting, sociale voorzieningen, de arbeidsmarkt en het openen van een bankrekening. Statushouders die niet in het bezit zijn van een geldige ADET, AFM en AMKA kunnen daardoor hun socio-economische rechten en voordelen, zoals deze voortvloeien uit de artikelen 24 tot en met 35 van de richtlijn 2011/95/EU, niet uitoefenen.

De talrijke administratieve en bureaucratische obstakels die gepaard gaan bij het verkrijgen of verlengen van deze documenten, zorgen ervoor dat de toegang tot deze rechten en voordelen wordt bemoeilijkt waardoor Griekse statushouders geen daadwerkelijk gebruik kunnen maken van de in deze richtlijn omschreven rechten en voordelen.

Hoewel lidstaten binnen de grenzen van hun internationale verplichtingen kunnen bepalen dat alvorens voordelen inzake de toegang tot werkgelegenheid, sociale zekerheid, gezondheidszorg en integratievoorzieningen kunnen worden toegekend, een verblijfstitel moet zijn afgegeven (zie overweging 40 van de richtlijn 2011/95/EU), herinnert de Raad aan wat reeds werd gesteld onder punt 8.2.11.: “(...) *De Raad benadrukt dat waar het Unierecht bepaalde rechten verbindt aan de vluchtelingenstatus en de subsidiaire beschermingsstatus, deze slechts uitwerking kunnen krijgen indien een statushouder er ook daadwerkelijk aanspraak op kan maken. Lidstaten kunnen daarbij van statushouders verlangen dat zij voldoen aan een aantal administratieve vereisten, voor zover deze vereisten in overeenstemming zijn met richtlijn 2011/95/EU en deze het voor statushouders in de praktijk niet zeer moeilijk of nagenoeg onmogelijk maken om de door het Unierecht gewaarborgde rechten en voordelen uit te oefenen. (...)*”

Dit alles verhindert ook een vlotte (re)integratie van statushouders in Griekenland. In dit verband stelt de Europese Commissie zelf: “*While the Greek legal framework generally allows for integration, deficiencies in implementing the existing legislation add significant challenges to a seamless integration. These challenges include issuance and renewals of residence permits, formalities for the issuance of basic documentation (such as health insurance, bank accounts, tax credentials), recognition of qualifications, access to work and education, access to housing and lack of social housing in Greece generally.*

While beneficiaries of international protection have access to some form of financial assistance (the minimum guaranteed income), administrative issues can limit their access. Moreover, they are not granted immediate access to some other social benefits available to Greek citizens upon recognition of their status, due to requirements linked to the duration of legal stay in the country. This restriction has resulted in a pending infringement procedure against Greece. (...) The implementation of the relevant legislation and administrative bottlenecks are regularly discussed in this forum.”

Er kan enkel worden vastgesteld dat deze situatie reeds jaren aanhoudt en dat ondanks de veelvuldige bezorgdheden geuit door instellingen zoals de Griekse Ombudsman, de Nationale Commissie voor de Mensenrechten, de Europese Commissie, EUAA en de autoriteiten van andere EU-lidstaten en veelvuldige aankondigingen tot verbetering door de Griekse overheid, in de praktijk niets wezenlijks is veranderd, integendeel, er is sprake van een toenemende bureaucratische complexiteit. In dit verband kan ook geen abstractie worden gemaakt van de inbreukprocedure tegen Griekenland die nog steeds lopende is, terwijl uit overweging 45 van de richtlijn 2011/95/EU blijkt dat “*Met name om sociale problemen te voorkomen is het dienstig dat personen die internationale bescherming genieten in het kader van de sociale bijstand zonder discriminatie passende sociale voorzieningen en bestaansmiddelen ontvangen*”.

Ten slotte herinnert de Raad eraan dat het hoofddoel van de richtlijn 2011/95/EU enerzijds is te verzekeren dat de lidstaten gemeenschappelijke criteria toepassen voor de identificatie van personen die werkelijk bescherming behoeven en anderzijds ervoor te zorgen dat deze personen in alle lidstaten over bepaalde minimumvoordelen kunnen beschikken. De onderlinge aanpassing van bepalingen inzake de erkenning en de inhoud van de vluchtelingenstatus en de subsidiaire bescherming dient ertoe bij te dragen de secundaire migratie van personen die om internationale bescherming verzoeken tussen de lidstaten te beperken, voor zover deze migratie louter door verschillen in de wetgevingen wordt veroorzaakt (zie overwegingen 12 en 13).

8.2.15. Hierboven is reeds uiteengezet dat het verlengen van een ADET, maar ook het verkrijgen en/of (her)activeren van de AMKA en de aanvraag/actualisering van een AFM lange tijd kan aanslepen en dat statushouders tijdens deze periode geen toegang hebben tot de rechten en voordelen die aan hun internationale beschermingsstatus verbonden zijn en dus aangewezen zijn op ofwel eigen middelen of een netwerk of andere ondersteuning om deze periode te overbruggen. De loutere omstandigheid dat verzoeker over de nodige (digitale) vaardigheden lijkt te beschikken om de relevante administratieve procedures op te starten en op te volgen, doet geen afbreuk aan het gegeven dat deze procedures lang kunnen aanslepen en dat verzoeker gedurende deze periode als statushouder zonder geldige ADET de mogelijkheid wordt ontzegd om legale arbeid te verrichten en evenmin over de nodige documenten beschikt om aanspraak te maken op het gegarandeerd minimuminkomen zoals hierboven toegelicht.

In deze stand van zaken kan op basis van het rechtsplegingsdossier niet op afdoende wijze blijken dat verzoeker actueel beschikt over middelen, of een netwerk of andere ondersteuning die hem in staat kunnen stellen om de mogelijk lange periode voor de verlenging van zijn verblijfsvergunning te overbruggen en het hoofd te bieden aan de hoger uiteengezette moeilijkheden waarmee hij tijdens deze wachtperiode als terugkerende statushouder, wiens ADET verstreken is, en die niet in het bezit is van een (actieve) AMKA, noch een (geactualiseerde) AFM, te maken kan krijgen zonder daarbij in een situatie van zeer verregaande materiële deprivatie terecht te komen, zoals hierna zal blijken.

Zoals eerder vermeld, leeft verzoeker momenteel op straat. Hij is afhankelijk van liefdadigheid, bv. van een moskee. Hij kon maar één week bij een oom in Gent verblijven die hem soms 5 à 10 euro toesteekt. Er kan niet blijken dat verzoeker momenteel beschikt over eigen middelen om bij terugkeer naar Griekenland het hoofd te kunnen bieden aan de moeilijkheden waarmee hij tijdens de wachtperiode zal worden geconfronteerd. In zoverre verzoeker enige financiële steun zou kunnen krijgen van zijn oom die in België verblijft, is het niet mogelijk op basis van de gegevens in het administratief dossier de financiële draagkracht en de welwillendheid tot ondersteuning van deze oom voldoende in te schatten. Het gegeven dat in België de ondersteuning zich tot nu toe heeft beperkt tot één week opvang en soms een beetje zakgeld, lijkt evenwel aan te geven dat deze gelimiteerd is. Er blijkt niet dat verzoeker in België of in Europa over een netwerk beschikt, zoals andere familie of vrienden, dat hem kan ondersteunen of middelen verschaffen om de wachtperiode te overbruggen, alleszins is hij hierover niet bevraagd. Redelijkerwijze kan worden aangenomen dat verzoeker zich ook niet langer kan beroepen op de financiële steun die hij eerder kreeg van zijn moeder en familie vanuit Gaza (NPO, p. 12-13, 17), gelet op de situatie aldaar. Waar in het kader van zijn eerste beschermingsverzoek verzoeker verklaarde dat hij als militair nog steeds een loon van 300 dollar per maand ontving in Gaza (NPO, p. 5), kan heden, gelet op de situatie in Gaza, niet blijken dat verzoeker dit loon nog zou ontvangen. In het kader van zijn tweede beschermingsverzoek verklaarde verzoeker overigens dat dit loon inmiddels werd stopgezet (AD CGVS, 2de VIB, verklaring volgend verzoek 4 augustus 2022, vraag 17). In ieder geval is verzoeker in het kader van zijn huidige, derde, beschermingsverzoek hierover niet bevraagd geweest en verklaarde hij tijdens zijn interview bij de DVZ op 21 maart 2024 niet te beschikken over eigen bestaansmiddelen (AD CGVS, 3de VIB, verklaring volgend verzoek 21 maart 2024, vraag 12). Verzoeker kon enige tijd bij een vriend in Athene op een appartement verblijven, maar dit dateert reeds van eind 2020 tot begin 2021 (NPO, p. 13). Ter terechtzitting gevraagd of hij nog contact heeft met deze vriend, antwoordt verzoeker ontkennend. Ook tijdens zijn interview bij de DVZ op 21 maart 2024 verklaarde verzoeker dat hij geen contacten heeft met mensen in Griekenland (AD CGVS, 3de VIB, verklaring volgend verzoek 21 maart 2024, vraag 22).

Verzoeker verliet Griekenland in februari 2021, na een verblijf van ongeveer een jaar en 5 maanden aldaar, hetgeen ondertussen vijf jaar geleden is. Hoewel de verwerende partij bij het nemen van de bestreden beslissing op 31 juli 2024 op de hoogte was van het gegeven dat verzoekers verblijfsvergunning geldig was tot 2 juli 2023 en niet dienstig kan voorhouden niet op de hoogte te zijn van de problematische situatie in Griekenland van begunstigen van internationale bescherming met een vervallen ADET, is verzoeker in het kader van zijn onderhavig derde beschermingsverzoek niet (verder/opnieuw) gehoord over de actuele aanwezigheid van middelen, of een netwerk of andere ondersteuning om, in afwachting van de verlenging van zijn Griekse verblijfsdocumenten, het hoofd te kunnen bieden aan de moeilijkheden waarmee hij na zijn terugkeer naar Griekenland tijdens deze wachtperiode te maken kan krijgen wat betreft de toegang tot de gezondheidszorg, de arbeidsmarkt, sociale voorzieningen en huisvesting. Er blijkt bijgevolg niet dat mogelijke indicaties van middelen, een netwerk of andere ondersteuning, die zouden kunnen worden gelezen in de notities van het persoonlijk onderhoud van 15 juni 2021 in het kader van zijn eerste beschermingsverzoek, heden *anno* 2026 nog actueel zouden zijn, in de zin dat ze nog beschikbaar en toegankelijk zijn voor verzoeker. De Raad benadrukt in deze het belang van een persoonlijk onderhoud over de ontvankelijkheid van een verzoek om internationale bescherming om de verzoeker in staat te stellen alle elementen, zeker deze van persoonlijke aard, aan te brengen die het bestaan van een risico op een met artikel 4 van het Handvest strijdige behandeling in geval van terugkeer naar de lidstaat waar hij reeds internationale bescherming geniet kunnen bevestigen (HvJ 16 juli 2020, C-517/17, Milkias Addis / Bundesrepublik Deutschland, punten 52-54).

De verwerende partij heeft in de bestreden beslissing dan ook geen afweging en beoordeling gemaakt van de eventuele mogelijkheden van verzoeker om zich bij terugkeer naar Griekenland tijdens de wachttermijn te kunnen handhaven en te voorzien in zijn basisbehoeften, hoewel ze ter terechtzitting aangeeft dat de nadruk ligt op het profiel en de situatie van verzoeker. De verwerende partij heeft zich beperkt tot de vaststelling dat verzoeker geen stappen heeft ondernomen om de verlenging van zijn verblijfsvergunning te verkrijgen.

Er wordt aan herinnerd dat rekening moet worden gehouden met “*alle gegevens van de zaak*” (HvJ 19 maart 2019, gevoegde zaken C-297/17, C-318/17, C-319/17 en C-438/17, Ibrahim e.a./ Bundesrepublik Deutschland, pt. 89). Zoals eerder vermeld, wordt niet betwist dat verzoeker zich heden in een preciaire situatie bevindt en dat de oorlog in Gaza, het overlijden van vele familieleden door de bombardementen en de zorgen om zijn moeder een impact hebben op verzoekers geestelijk welzijn. Dit alles maakt dan ook deel uit van het geheel van zijn individuele omstandigheden, die moeten worden meegenomen in de beoordeling van zijn zaak.

De Raad erkent tenslotte dat verzoeker in België op straat leeft. Dit neemt niet weg dat zijn preciaire situatie in België, waar hij illegaal verblijft, wezenlijk verschilt van zijn situatie in Griekenland waar hij internationale bescherming geniet en er een op Griekenland rustende verplichting is ten aanzien van verzoeker om ervoor te zorgen dat hij, onder meer, toegang heeft tot legaal werk, sociale voorzieningen, gezondheidszorg en huisvesting, binnen zekere voorwaarden, maar waar hij omwille van administratieve en bureaucratische obstakels, verbonden aan de verlenging van zijn ADET, gedurende een potentieel lange wachtperiode, zijn rechten en voordelen als statushouder, zoals deze voortvloeien uit de artikelen 24 tot en met 35 van de richtlijn 2011/95/EU, niet kan laten gelden.

8.3. Gelet op het geheel van de voorliggende elementen – met name (i) de actuele en nieuwe landeninformatie die bevestigt dat de situatie van statushouders in Griekenland op dit ogenblik nog steeds bijzonder moeilijk is, mede omwille van een evolutie naar toenemende bureaucratische complexiteit in het verkrijgen van de juiste documenten die statushouders toegang geven tot de rechten en voordelen die zijn verbonden aan hun internationale beschermingsstatus in Griekenland en met name de bureaucratische moeilijkheden waarmee terugkerende statushouders kunnen worden geconfronteerd om een ADET, waarvan de geldigheidsduur is verstreken, te verlengen, hun AFM aan te vragen of te actualiseren en een AMKA te verkrijgen en/of te (her)activeren, rekening houdend met de nieuwe AMKA-verordening, (ii) het gegeven dat verzoekers Griekse verblijfsvergunning is vervallen en hij niet in het bezit is van een (actieve) AMKA of een (geactualiseerde) AFM, (iii) de administratieve obstakels waarmee hij kan worden geconfronteerd, zoals de lange wachtperiode bij het verlengen van zijn Griekse verblijfsdocument en het gebrek aan toegang tot zijn rechten en voordelen als statushouder, zoals deze voortvloeien uit de artikelen 24 tot en met 35 van de richtlijn 2011/95/EU, met name de toegang tot reguliere gezondheidszorg, de arbeidsmarkt, huisvesting en sociale voorzieningen, zonder een geldig verblijfsdocument, en (iv) het feit dat in de huidige stand van zaken niet afdoende kan worden vastgesteld dat verzoeker, die Griekenland sinds februari 2021 heeft verlaten, actueel over middelen, of een netwerk of andere ondersteuning beschikt om de mogelijk lange wachtperiode voor de verlenging van zijn verblijfsvergunning te overbruggen en afdoende het hoofd te bieden aan de moeilijkheden bij terugkeer wat betreft toegang tot de arbeidsmarkt, huisvesting en gezondheidszorg in de periode nodig om de vereiste documenten daartoe te bekomen en zijn ADET te verlengen – acht de Raad een verder en gedegen onderzoek van verzoekers situatie als begunstigde van internationale bescherming in/bij terugkeer naar Griekenland aangewezen.

Er kan immers in deze stand van zaken niet worden uitgesloten dat verzoeker bij terugkeer naar Griekenland, buiten zijn wil en persoonlijke keuzes om, kan terechtkomen in een toestand van zeer verregaande materiële deprivatie die hem niet in staat stelt om te voorzien in zijn meest elementaire behoeften, zoals eten, zich wassen en beschikken over woonruimte, en negatieve gevolgen zou hebben voor zijn fysieke of mentale gezondheid of hem in een toestand van achterstelling zou brengen die onverenigbaar is met de menselijke waardigheid in het licht van artikel 4 van het Handvest. De nota met opmerkingen doet hierover niet anders denken.

Er dringt zich een verder en gedegen onderzoek op naar de door verzoeker aangevoerde elementen die hem desgevallend zouden (kunnen) verhinderen om zijn rechten en voordelen afdoende te doen gelden, verbonden aan zijn vluchtelingenstatus toegekend in Griekenland, en/of waardoor hij zou kunnen worden blootgesteld aan een risico op een behandeling die strijdig is met artikel 4 van het Handvest.

Bij gebrek aan een meer doorgedreven onderzoek kan de Raad zelf geen grondige beoordeling maken, met name of de voorgelegde nieuwe elementen of feiten die verband houden met verzoekers situatie in Griekenland, die hem reeds internationale bescherming heeft verleend, gelet op wat voorafgaat, *in casu* van aard kunnen zijn dat zij de verdere toepassing van artikel 57/6, § 3, eerste lid, 3° van de Vreemdelingenwet op verzoekers specifieke omstandigheden verhinderen. De situatie van verzoeker in geval van terugkeer naar Griekenland moet bijgevolg nader en naar behoren worden geanalyseerd.

Derhalve kan in de huidige stand van zaken niet worden bevestigd dat er, met betrekking tot de situatie van verzoeker in de EU-lidstaat die reeds internationale bescherming heeft verleend, *in casu* Griekenland, geen nieuwe elementen of feiten aan de orde zijn of door verzoeker worden voorgelegd overeenkomstig artikel 57/6/2, § 1 van de Vreemdelingenwet.

8.4. Gelet op wat voorafgaat, met inachtneming van de grenzen van een ondervraging ter terechtzitting en gelet op het ontbreken van verdere onderzoeksbevoegdheid, ontbreekt het de Raad aldus aan essentiële elementen om te komen tot de in artikel 39/2, § 1, tweede lid, 1° van de Vreemdelingenwet bedoelde bevestiging of hervorming zonder aanvullende onderzoeksmaatregelen te moeten bevelen.

Bijgevolg moet de bestreden beslissing worden vernietigd overeenkomstig artikel 39/2, § 1, tweede lid, 2° van de Vreemdelingenwet.

Voorgaande vaststellingen volstaan om de overige in het verzoekschrift aangevoerde middelen en grieven niet verder te onderzoeken.

OM DIE REDENEN BESLUITEN DE VERENIGDE KAMERS VAN DE RAAD VOOR VREEMDELINGENBETWISTINGEN:

Artikel 1

De beslissing, genomen door de commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen op 31 juli 2024, wordt vernietigd.

Artikel 2

De zaak wordt teruggezonden naar de commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen.

Aldus te Brussel uitgesproken in openbare terechtzitting van de verenigde kamers op twintig februari tweeduizend zesentwintig door:

G. DE GUCHTENEERE,
M. MAES TORRES LOREDO,
A. DE SMET,
C. ANTOINE,
F. VAN ROOTEN,
K. POLLET,
K. VERKIMPEN,

kamervoorzitter,
kamervoorzitter,
rechter in vreemdelingenzaken,
rechter in vreemdelingenzaken,
rechter in vreemdelingenzaken,
rechter in vreemdelingenzaken,
griffier.

De griffier,

De voorzitter,

K. VERKIMPEN

G. DE GUCHTENEERE